

MAGYARORSZÁG HIVATALOS LAPJA
2021. január 7., csütörtök

Tartalomjegyzék

2/2021. (I. 7.) Korm. rendelet	A Steindl Imre Program megvalósításával kapcsolatban egyes kormányrendeletek módosításáról	28
1/2021. (I. 7.) EMMI rendelet	Egyes szociális és gyermekvédelmi tárgyú miniszteri rendeletek módosításáról	31
1/2021. (I. 7.) ITM rendelet	A Vasúti Műszaki Bizottságról, a vasúti műszaki előírások és a szakmai állásfoglalások kidolgozására és kiadására vonatkozó szabályokról	35
1/2021. (I. 7.) AB határozat	A mintagazdaságok kialakításáról szóló 1910/2015. (XII. 11.) Korm. határozat 4., 6. és 7. pontjai alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről	40
2/2021. (I. 7.) AB határozat	A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 113. § (3) bekezdésének alkalmazása során az Alaptörvény XXIX. cikkének (1) bekezdésében rögzített nyelvhasználathoz való alapjogból fakadó alkotmányos követelmény megállapításáról	51
3/2021. (I. 7.) AB határozat	A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 70. §-át és az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény 20. § (5) bekezdését érintő, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelmény megállapításáról	67
Köf.5026/2020/4. számú határozat	A Kúria Önkormányzati Tanácsának határozata	84
1/2021. (I. 7.) KE határozat	A bírósági ülnökök soron kívüli választása időpontjának kitűzéséről	90
1002/2021. (I. 7.) Korm. határozat	A Kossuth Lajos téri Igazságügyi Palota és Agrárminisztérium épület rekonstrukciójával kapcsolatos intézkedésekről	90

III. Kormányrendeletek

A Kormány 2/2021. (I. 7.) Korm. rendelete a Steindl Imre Program megvalósításával kapcsolatban egyes kormányrendeletek módosításáról

A Kormány a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 100. § (1) bekezdés g) pontjában kapott felhatalmazás alapján, a 2. alcím tekintetében a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházások megvalósításának gyorsításáról és egyszerűsítéséről szóló 2006. évi LIII. törvény 12. § (4) bekezdés a)–c) pontjában, (5) bekezdés a) pontjában kapott felhatalmazás alapján,

a 3. alcím tekintetében a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény 93. § (1a) bekezdés b) pontjában kapott felhatalmazás alapján, a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény 93. § (1a) bekezdésében meghatározott feladatkörében eljáró Kiemelt Nemzeti Emlékhely Bizottság véleményének kikérésével,

az Alaptörvény 15. cikk (1) bekezdésében meghatározott feladatkörében eljárva a következőket rendeli el:

1. A védett személyek és a kijelölt létesítmények védelméről szóló 160/1996. (XI. 5.) Korm. rendelet módosítása

1. § A védett személyek és a kijelölt létesítmények védelméről szóló 160/1996. (XI. 5.) Korm. rendelet 1. melléklete az 1. melléklet szerint módosul.

2. A Budapest V. kerület Kossuth Lajos téri beruházási programmal összefüggő közigazgatási hatósági ügyek kiemelt jelentőségű ügyé nyilvánításáról és az eljáró hatóságok kijelöléséről szóló 100/2012. (V. 16.) Korm. rendelet módosítása

2. § (1) A Budapest V. kerület Kossuth Lajos téri beruházási programmal összefüggő közigazgatási hatósági ügyek kiemelt jelentőségű ügyé nyilvánításáról és az eljáró hatóságok kijelöléséről szóló 100/2012. (V. 16.) Korm. rendelet [a továbbiakban: 100/2012. (V. 16.) Korm. rendelet] 1. § (1) bekezdése a következő j) ponttal egészül ki:

[A Kormány nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű ügyé nyilvánítja a Budapest V. kerület közigazgatási területén lévő, belterület 24666 helyrajzi számú (a továbbiakban: hrsz.) (Akadémia utca), 24694 (Zoltán utca), 24696, 24697, 24708 (Garibaldi utca), 24710/2, 24710/4, 24711, 24712, 24713 (Nádor utca), 24715 (Zoltán utca), 24718, 24719 (Vécsey utca), 24725 (Honvéd utca), 24834/1 (Vértanúk tere), 24834/2 (Báthory utca), 24859 (Kálmán Imre utca), 24876 (Szemere utca), 24881, 24888, 24890, 24891, 24892 (Alkotmány utca), 24893 (Kossuth Lajos tér), 24894 (Országház), 24897/1 (idősebb Antall József rakpart), 24897/2, 24898, 24899, 24914 (Szalay utca), 24917, 24956/2, 24965/2 (Falk Miksa utca), 24957, 24971/2 (Honvéd utca), 24973/2 (Szemere utca), 24986, 24987, 24988, 24989/2 (Balassi Bálint utca), 25007, 25122/4, 25122/6, 24747/1 (Szabadság tér) hrsz.-ú ingatlanokat, illetve ezen földrészekből a telekalakítási eljárások befejezését követően kialakított földrészeket érintő, az 1. mellékletben felsorolt közigazgatási hatósági ügyeket, amelyek a Budapest V. kerület]

„j) a Vajkay utca (24899 hrsz.-ú ingatlan) és Kozma Ferenc utca (24890 hrsz.-ú ingatlan) felszíni rendezése”

[beruházással (a továbbiakban együtt: beruházás) függenek össze.]

(2) A 100/2012. (V. 16.) Korm. rendelet 1. §-a a következő (4) és (5) bekezdéssel egészül ki:

„(4) A Kormány kiemelten közérdekű beruházással nyilvánítja az (1) bekezdés d), g), i) és j) pontjában meghatározott, a Kossuth Lajos téri beruházási program keretében megvalósuló beruházásokat.

(5) A Kormány a (4) bekezdés szerinti kiemelten közérdekű beruházás helyszínét és közvetlen környezetét, az építési tevékenységgel érintett telek közvetlen környezetébe tartozó, az építési tevékenység költséghatékony elvégzéséhez szükséges ingyenes közterület használatának feltétlenül szükséges időtartamát a 2. melléklet szerint határozza meg.”

3. § A 100/2012. (V. 16.) Korm. rendelet a következő 2/F. §-sal egészül ki:

„2/F. § (1) Az 1. § (1) bekezdés d) pontja szerinti Kossuth Lajos tér 11. szám alatti épület és Kossuth Lajos tér 12. szám alatti épület részleges bontása és rekonstrukciója, valamint az 1. § (1) bekezdés g) pontja szerinti beruházások

megvalósításával összefüggő, egy épületen belül több ütemben megvalósuló építési tevékenységre, az építési engedélyt az összes ütemre egyszerre, de az egyes ütemeket megjelölve is lehet kérelmezni.

(2) Az (1) bekezdés szerinti, egy épületben egy építésügyi hatósági engedély alapján ütemezetten megépült, több önálló rendeltetési egységre ütemenként is lehet használatbavételi engedélyt kérelmezni."

- 4. §** A 100/2012. (V. 16.) Korm. rendelet 4. §-a a következő (10) bekezdéssel egészül ki:
„(10) E rendeletnek a Steindl Imre Program megvalósításával kapcsolatban egyes kormányrendeletek módosításáról szóló 2/2021. (I. 7.) Korm. rendelettel (a továbbiakban: Módr7.) megállapított 1. § (1) bekezdés j) pontját, 1. § (4) és (5) bekezdését, 2/F. §-át, valamint 2. mellékletét a Módr7. hatálybalépésekor folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kell.”
- 5. §** A 100/2012. (V. 16.) Korm. rendelet a 2. melléklet szerinti 2. melléklettel egészül ki.
- 6. §** A 100/2012. (V. 16.) Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés nyitó szövegrészében a „(Szemere utca), 24881, 24888” szövegrész helyébe a „(Szemere utca), 24877, 24881, 24882, 24888” szöveg lép.

3. A kiemelt nemzeti emlékhely és településkép-védelmi környezetének településkép védelméről és egyes kapcsolódó kormányrendeletek módosításáról szóló 19/2018. (II. 14.) Korm. rendelet módosítása

- 7. §** A kiemelt nemzeti emlékhely és településkép-védelmi környezetének településkép védelméről és egyes kapcsolódó kormányrendeletek módosításáról szóló 19/2018. (II. 14.) Korm. rendelet [a továbbiakban: 19/2018. (II. 14.) Korm. rendelet] 8. §-a a következő (6) bekezdéssel egészül ki:
„(6) A Budapest V. kerület belterület 24891 helyrajzi számú telken megvalósuló Agrárminisztérium épület teljes rekonstrukciója során
a) új homlokzati nyílás létesíthető azzal, hogy az új nyílások kialakításánál a településképi követelményektől a KNEB hozzájárulásával lehet eltérni,
b) a középső udvar közösségi térként történő használata, valamint a Kossuth Lajos tér és a Kozma Ferenc utca közötti gyalogos kapcsolat biztosítása érdekében vagy azzal összefüggésben a meglévő homlokzati elemeken és egyéb történeti épületelemeken építési tevékenység a KNEB hozzájárulásával engedélyezhető.”
- 8. §** A 19/2018. (II. 14.) Korm. rendelet 35. §-a a következő (2) bekezdéssel egészül ki:
„(2) A hatóság által tudomásul vett tevékenységet a hatóság döntésének közlésétől számított egy éven belül lehet megkezdeni. Ha a bejelentésben megjelölt tevékenységet a döntés közlésétől számított egy éven belül nem kezdik el, a bejelentést az e rendeletben meghatározottak szerint meg kell ismétlni.”
- 9. §** A 19/2018. (II. 14.) Korm. rendelet 22. alcíme a következő 52/A. §-sal egészül ki:
„52/A. § E rendeletnek a Steindl Imre Program megvalósításával kapcsolatban egyes kormányrendeletek módosításáról szóló 2/2021. (I. 7.) Korm. rendelettel (a továbbiakban: Módr.) megállapított 8. § (6) bekezdését és 35. § (2) bekezdését a Módr. hatálybalépésekor folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kell.”

4. Záró rendelkezések

- 10. §** (1) Ez a rendelet – a (2) bekezdésben meghatározott kivétellel – a kihirdetését követő nyolcadik napon lép hatályba.
(2) Az 1. alcím és az 1. melléklet az Agrárminisztérium Budapest V. kerület, Kossuth Lajos tér 11. szám alatti (24891 helyrajzi számú) ingatlanban való elhelyezését követő napon lép hatályba.
- 11. §** Az 1. alcím és az 1. melléklet hatálybalépésének naptári napját az agrár-vidékfejlesztésért felelős miniszter annak ismertté válását követően a Magyar Közlönyben haladéktalanul közzétett egyedi határozatával állapítja meg.

Orbán Viktor s. k.,
miniszterelnök

1. melléklet a 2/2021. (I. 7.) Korm. rendelethez

A 160/1996. (XI. 5.) Korm. rendelet 1. melléklet 2. pont j) alpontja helyébe a következő rendelkezés lép:

(*Létesítménybiztosítási intézkedés céljából kijelölt létesítmények és értékek*)

„j) az Agrárminisztériumnak a miniszter elhelyezését biztosító épülete, ide nem értve a dolgozói kerékpártárolásra szolgáló épületrészt, valamint az épületnek a nyilvánosság számára megnyitott, alább felsorolt részeit:

ja) az épület középső udvara lefedésével létrejövő passzázs és az ennek megközelítését biztosító épületrészek,

jb) az épületben működő vendéglátó és kereskedelmi létesítmények (étterem, dolgozói étkezdé, mintapince, hungarikum-üzletek, kávézó, valamint az ezek működéséhez szükséges kiszolgálóterek, konyha, raktár stb.),

jc) a Nemzeti Összetartozás Emlékhelye mellett, azzal összefüggésben megvalósuló kiállítótér,

jd) ügyfélszolgálati funkciót ellátó helyiségcsoportok,”

2. melléklet a 2/2021. (I. 7.) Korm. rendelethez

„2. melléklet a 100/2012. (V. 16.) Korm. rendelethez

A Kossuth Lajos téri beruházási programmal összefüggő, kiemelten közérdekű beruházások felsorolása

	A	B	C	D
1.	A beruházás megnevezése	A beruházás megvalósításának helyszíne	A beruházás helyszínének közvetlen környezete	A beruházás megvalósításához szükséges közterület-használat időtartama
2.	Kossuth Lajos tér 11. szám alatti épület részleges bontása és rekonstrukciója	Budapest V. kerület, belterület 24891 helyrajzi számú ingatlan	Budapest V. kerület, belterület 24834/1, 24834/2, 24859, 24890, 24892/1, 24893 helyrajzi számú ingatlan	2021. 07. 01. – 2024. 06. 30.
3.	Kossuth Lajos tér 11. szám alatti mélygarázs és a határos közterületek alatt egyéb közlekedési célú építmény építése	Budapest V. kerület, belterület 24891 helyrajzi számú ingatlan	Budapest V. kerület, belterület 24834/1, 24834/2, 24859, 24890, 24892/1, 24893 helyrajzi számú ingatlan	2021. 07. 01. – 2024. 06. 30.
4.	Kossuth Lajos tér 12. szám alatti épület részleges bontása és rekonstrukciója	Budapest V. kerület, belterület 24898 helyrajzi számú ingatlan	Budapest V. kerület, belterület 24892/1, 24893, 24899, 24914 helyrajzi számú ingatlan	2021. 07. 01. – 2024. 06. 30.
5.	Vécsey utca 4. szám alatti épület részleges bontása és rekonstrukciója	Budapest V. kerület, belterület 24718 helyrajzi számú ingatlan	Budapest V. kerület, belterület 24713, 24719, 24834/1 helyrajzi számú ingatlan	2021. 07. 01. – 2024. 06. 30.
6.	Alkotmány utca 5. szám alatti irodaház rekonstrukciója	Budapest V. kerület, belterület 24888 helyrajzi számú ingatlan	Budapest V. kerület, belterület 24881, 24892/1 helyrajzi számú ingatlan	2021. 07. 01. – 2024. 06. 30.
7.	Kozma Ferenc utca felszíni rendezése	Budapest V. kerület, belterület 24890 helyrajzi számú ingatlan	–	2021. 07. 01. – 2024. 06. 30.

V. A Kormány tagjainak rendeletei

Az emberi erőforrások minisztere 1/2021. (I. 7.) EMMI rendelete egyes szociális és gyermekvédelmi tárgyú miniszteri rendeletek módosításáról

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 162. § (2) bekezdés a) és b) pontjában kapott felhatalmazás alapján, a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 94/2018. (V. 22.) Korm. rendelet 92. § (1) bekezdés 4. pontjában meghatározott feladatkörömben eljárva,

a 2. alcím tekintetében a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 132. § (2) bekezdés b) és c) pontjában kapott felhatalmazás alapján, a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 94/2018. (V. 22.) Korm. rendelet 92. § (1) bekezdés 11. pontjában meghatározott feladatkörömben eljárva,

a 3. alcím tekintetében a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 132. § (2) bekezdés e) pontjában foglalt felhatalmazás alapján, a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 94/2018. (V. 22.) Korm. rendelet 92. § (1) bekezdés 11. pontjában meghatározott feladatkörömben eljárva,

a 4. alcím tekintetében a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 132. § (2) bekezdés f) pontjában kapott felhatalmazás alapján, a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 94/2018. (V. 22.) Korm. rendelet 92. § (1) bekezdés 11. pontjában meghatározott feladatkörömben eljárva

a következőket rendelem el:

1. A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet módosítása

1. § A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet (a továbbiakban: Nmr.) 2. §-a a következő (7) bekezdéssel egészül ki:

„(7) A gyermekvédelmi gyám a gyámsága alatt álló, ítélőképessége birtokában lévő gyermek számára tájékoztatást ad a hivatali telefonszámáról és e-mail-címéről annak érdekében, hogy a gyermek számára a vele történő kapcsolatfelvétel biztosított legyen. A gyermekvédelmi gyám akadályoztatása esetére a helyettes gyermekvédelmi gyám elérhetőségéről is tájékoztatást ad.”

2. § (1) Az Nmr. 3. § (5d) bekezdés c) pontja a következő cm) alponttal egészül ki:

(A gyermekvédelmi szakellátás nem vezető munkakörei közül)

a Gyermeki jogokat védő szakértői tevékenység, tanácsadás szakmacsoportba tartozó munkakörök:

„cm) a Gyvt. 61. § (2) bekezdése szerinti szolgáltatást végző szaktanácsadó, orvos, szociális munkás, technikus;”

(2) Az Nmr. 3. § (5d) bekezdés d) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

(A gyermekvédelmi szakellátás nem vezető munkakörei közül)

„d) a Gyermeki jogokat védő szakértői tevékenység, tanácsadás asszisztenciája szakmacsoportba tartozó munkakörök:

da) gyermekvédelmi ügyintéző,

db) a Gyvt. 61. § (2) bekezdése szerinti szolgáltatást végző technikus.”

3. § Az Nmr. a 27. §-t követően a következő alcímmel egészül ki:

„Fogyatékoságügyi tanácsadás

27/A. § A fogyatékoságügyi tanácsadás feladata:

a) tanácsadás biztosítása a fogyatékos személy és családtagjai számára, a velük való kapcsolatfelvétel, az információnyújtás, a szociális készségek fejlesztése, az ügyintézés, valamint klubfoglalkozás és sorstársi csoportok szervezése, működtetése,

- b) együttműködés a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatásokat nyújtó szolgáltatókkal, intézményekkel, egészségügyi alap- és szakellátásokat nyújtó egészségügyi szolgáltatókkal, oktatási, képzési szolgáltatásokat nyújtókkal, foglalkoztatási szolgáltatásokat nyújtókkal, közlekedési, sport-, kulturális és egyéb szabadidős tevékenységet nyújtó szervezetekkel, egyéb civil szervezetekkel, érdekvédelmi csoportokkal, valamint egyházi intézményekkel, közösségekkel,
- c) a fogyatékos személyek és családtagjaik számára biztosított szolgáltatások igénybevételének segítése, ideértve a család- és gyermekjóléti központ által nyújtott szolgáltatásokat,
- d) közreműködés egyes életvitelt támogató eszközök kölcsönzésében és speciális szolgáltatások közvetítésében,
- e) együttműködés a szociális diagnózist felállító eszményekkel, és
- f) kapcsolattartás a többi fogyatékosügyi tanácsadóval."

- 4. §** Az Nmr. 90. § (4) bekezdés b) pont bd) alpontja helyébe a következő rendelkezés lép:
(Az utógondozó feladatai különösen, ha az utógondozott utógondozói ellátásban részesül,)
„bd) a középfokú nevelési-oktatási intézménnyel, a szakképző intézménnyel tanulói vagy felnőttképzési jogviszonyban álló, valamint a hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt tájékoztatása az utógondozói ellátás meghosszabbításának lehetőségéről.”
- 5. §** Az Nmr. 155/B. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:
„(2) A bántalmazott gyermekek
a) vizsgálatát és meghallgatását pszichológus vagy pszichiáter végzettségű szaktanácsadó,
b) terápiáját klinikai gyermek szakpszichológus vagy pszichiáter végzettségű személy,
c) orvosi vizsgálatát orvos,
d) vizsgálatát, terápiáját és meghallgatását előkészítő tevékenységet szociális munkás,
e) meghallgatásának technikai feltételeit, a kép és hang rögzítését technikus látja el. A szakemberek tevékenységének végzéséhez szükséges feltételeket, így különösen a szakemberek felkészítő képzésen, továbbképzésen történő részvételét és az adminisztratív tevékenységet a feladat ellátására a miniszter által kijelölt szakszolgálat biztosítja.”
- 6. §** Az Nmr. a következő 162. §-sal egészül ki:
„162. § A veszélyhelyzet és az egészségügyi válsághelyzet időtartama az óvodai és iskolai szociális segítő képzésre a 25. § (6) bekezdésében meghatározott határidőbe nem számít bele.”
- 7. §** (1) Az Nmr. 1. számú melléklete az 1. melléklet szerint módosul.
(2) Az Nmr. 2. számú melléklete a 2. melléklet szerint módosul.
- 8. §** Az Nmr.
a) 90. § (4) bekezdés a) pont ac) alpontjában a „felsőoktatási, felnőttképzési intézmény” szövegrész helyébe a „felsőoktatási intézmény, szakképző intézmény, felnőttképző” szöveg,
b) 92. § (2) bekezdés b) pontjában a „felsőoktatási vagy felnőttképzési intézménybe” szövegrész helyébe a „felsőoktatási intézménybe, szakképző intézménybe vagy felnőttképzőhöz” szöveg,
c) 179. §-ában a „2021. január 1-jéig” szövegrész helyébe a „2022. január 1-jéig” szöveg,
d) 1. számú melléklet II. Szakellátások pontjában foglalt táblázat „A 2, 2/a) és 2/c) pont szerinti ellátásokban 40, illetve 48 gyermekre” vonatkozó sorában a „vagy fejlesztő pedagógus” szövegrész helyébe a „ , fejlesztő pedagógus vagy nevelő” szöveg,
e) 2. számú melléklet II. Rész I. Alapellátások pontjában foglalt táblázat 2.1., 2.2., 2.3. és 2.4. pont kisgyermeknevelő intézményi munkakörre vonatkozó Képesítés megjelölésű oszlopban a „pedagógus szakképzettességű személy” szövegrész helyébe a „pedagógus szakképzettességű személy, pedagógia szakos bölcsész” szöveg,
f) 2. számú melléklet II. Rész II. Szakellátások pontjában foglalt táblázat 1. pont nevelőszülői tanácsadó intézményi munkakörre vonatkozó Képesítés megjelölésű oszlopban a „szakképzettesség, pszichológus” szövegrész helyébe a „szakképzettesség, pedagógia szakos bölcsész (MA, MSc), pszichológus” szöveg,

- g) 2. számú melléklet II. Rész II. Szakellátások pontjában foglalt táblázat 2. pont nevelő intézményi munkakörre vonatkozó Képesítés megjelölésű oszlopban a „szakképzettség, felsőfokú” szövegrész helyébe a „szakképzettség, pedagógia szakos bölcsész (MA, MSc), felsőfokú” szöveg lép.

2. A személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet módosítása

- 9. §** A személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet 120. § (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:
„(4) A 6. § (5a) bekezdés d) pontjában foglaltaknak a fenntartó 2024. január 1-jéig köteles megfelelni.”
- 10. §** A személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet a következő 125. §-sal egészül ki:
„125. § A veszélyhelyzet és az egészségügyi válsághelyzet időtartama
a) a szociális diagnózist készítő esetmenedzseri képzésre a 30. § (10) bekezdésében,
b) a falu- és tanyagondnoki alapképzésre a 39. § (5) bekezdésében,
c) a támogató szolgálati képzésre a 39/D. § (1) bekezdésében,
d) a közösségi pszichiátriai ellátással kapcsolatos képzésre a 39/I. § (2) bekezdés b) pontjában,
e) a szenvedélybetegek közösségi ellátása képzésre, a szenvedélybetegek alacsonyküszöbű ellátása képzésre a 39/N. § (1) bekezdésében
meghatározott határidőbe nem számít bele.”
- 11. §** A személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet
a) 124. § (1) bekezdésében a „2021. december 31-ig” szövegrész helyébe a „2022. december 31-ig” szöveg,
b) 3. számú melléklet „intézményvezető” sorában
ba) a „– diplomás ápoló” szövegrész helyébe a „– diplomás ápoló – egészségügyi szervező” szöveg,
bb) az „igazgatásszervező szociális” szövegrész helyébe az „igazgatásszervező, szociális” szöveg lép.
- 12. §** Hatályukat veszítik a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet 3. számú mellékletében foglalt táblázat 2. sorában a „(Kiegészítő szabály 3.)” szövegrészek.

3. A személyes gondoskodást végző személyek adatainak működési nyilvántartásáról szóló 8/2000. (VIII. 4.) SZCSM rendelet módosítása

- 13. §** A személyes gondoskodást végző személyek adatainak működési nyilvántartásáról szóló 8/2000. (VIII. 4.) SZCSM rendelet 1. számú melléklete a 3. melléklet szerint módosul.

4. A személyes gondoskodást végző személyek továbbképzéséről és a szociális szakvizsgáról szóló 9/2000. (VIII. 4.) SZCSM rendelet módosítása

- 14. §** A személyes gondoskodást végző személyek továbbképzéséről és a szociális szakvizsgáról szóló 9/2000. (VIII. 4.) SZCSM rendelet 1/A. számú melléklete a 4. melléklet szerint módosul.

5. Záró rendelkezések

- 15. §** (1) Ez a rendelet – a (2) bekezdésben meghatározott kivétellel – a kihirdetését követő harmadik napon lép hatályba.
(2) A 3. §, a 7. §, valamint az 1. és a 2. melléklet 2022. január 1-jén lép hatályba.

1. melléklet az 1/2021. (I. 7.) EMMI rendelethez

A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 1. számú melléklet I. Alapellátások cím 1. pontja a következő c) alponttal egészül ki:

(Ellátás)	Munkakör/fő)
<i>(1. Családsegítés és gyermekjóléti szolgáltatás)</i>	
„c) Kijelölt család- és gyermekjóléti központ	fogyatékosügyei tanácsadó a miniszter által közzétett kijelölésben meghatározottak szerint”

2. melléklet az 1/2021. (I. 7.) EMMI rendelethez

A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 2. számú melléklet II. Rész I. Alapellátások pontjában foglalt táblázat 1/a. Család- és gyermekjóléti központ pontja a következő sorral egészül ki:

(Ellátási forma)	Intézményi munkakör	Képesítés)
<i>(1/a. Család- és gyermekjóléti központ)</i>		
	„fogyatékosügyei tanácsadó	felsőfokú végzettség”

3. melléklet az 1/2021. (I. 7.) EMMI rendelethez

1. A személyes gondoskodást végző személyek adatainak működési nyilvántartásáról szóló 8/2000. (VIII. 4.) SZCSM rendelet 1. számú melléklet 12. pont 62. alpontja helyébe a következő rendelkezés lép:
[Betöltött munkakör; tevékenységi kör: [Az 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet, a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet, illetve az 1/2015. (I. 14.) EMMI rendelet alapján.]
„62. a Gyvt. 61. § (2) bekezdés szerinti szolgáltatást végző orvos”
2. A személyes gondoskodást végző személyek adatainak működési nyilvántartásáról szóló 8/2000. (VIII. 4.) SZCSM rendelet 1. számú melléklet 12. pontja a következő 63–66. alponttal egészül ki:
[Betöltött munkakör; tevékenységi kör: [Az 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet, a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet, illetve az 1/2015. (I. 14.) EMMI rendelet alapján.]
„63. a Gyvt. 61. § (2) bekezdése szerinti szolgáltatást végző szaktanácsadó
64. a Gyvt. 61. § (2) bekezdése szerinti szolgáltatást végző szociális munkás
65. a Gyvt. 61. § (2) bekezdése szerinti szolgáltatást végző technikus
66. egyéb, és pedig:”

4. melléklet az 1/2021. (I. 7.) EMMI rendelethez

A személyes gondoskodást végző személyek továbbképzéséről és a szociális szakvizsgáról szóló 9/2000. (VIII. 4.) SZCSM rendelet 1/A. számú melléklet II. pontjában foglalt táblázat a következő 26–29. sorral egészül ki:

<i>(Munkakör megnevezése)</i>	
26.	Gyvt. 61. § (2) bekezdése szerinti szolgáltatást végző szaktanácsadó
27.	Gyvt. 61. § (2) bekezdése szerinti szolgáltatást végző orvos
28.	Gyvt. 61. § (2) bekezdése szerinti szolgáltatást végző szociális munkás
29.	Gyvt. 61. § (2) bekezdése szerinti szolgáltatást végző technikus

Az innovációért és technológiáért felelős miniszter 1/2021. (I. 7.) ITM rendelete a Vasúti Műszaki Bizottságról, a vasúti műszaki előírások és a szakmai állásfoglalások kidolgozására és kiadására vonatkozó szabályokról

A vasúti közlekedésről szóló 2005. évi CLXXXIII. törvény 88. § (2) bekezdés 39. pontjában kapott felhatalmazás alapján, a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 94/2018. (V. 22.) Korm. rendelet 116. § 18. pontjában meghatározott feladatkörömben eljárva a következőket rendelem el:

1. A Vasúti Műszaki Bizottság

- 1. §**
- (1) A közlekedésért felelős miniszter (a továbbiakban: miniszter) Vasúti Műszaki Bizottságot (a továbbiakban: Bizottság) hoz létre és működtet.
- (2) A Bizottság
- a) az e rendeletben meghatározott eljárásrend szerint kidolgozza, szükség szerint felülvizsgálja a jogszabályban kihirdetett vasúti műszaki előírást;
 - b) az e rendeletben meghatározott eljárásrend szerint kidolgozza, szükség szerint felülvizsgálja és módosítja vagy visszavonja a nem jogszabályban kihirdetett vasúti műszaki előírást, valamint gondoskodik azok kiadásáról;
 - c) közreműködik a vasúti műszaki előírásoknak a vasúti rendszer Európai Unió belüli kölcsönös átjárhatóságáról szóló, 2016. május 11-i (EU) 2016/797 európai parlamenti és tanácsi irányelv [a továbbiakban: (EU) 2016/797 irányelv] 14. cikke és a vasútbiztonságról szóló, 2016. május 11-i (EU) 2016/798 európai parlamenti és tanácsi irányelv [a továbbiakban: (EU) 2016/798 irányelv] 8. cikke szerinti bejelentési kötelezettség teljesítésében;
 - d) az e rendeletben meghatározott eljárásrendben a vasúti tervezésben, gyártásban, építésben vagy üzemeltetésben érintett természetes vagy jogi személy, a vasúti közlekedési hatóság (a továbbiakban: hatóság), az államigazgatási szerv vezetője vagy képviselőre jogosult tisztségviselője vagy önálló szervezeti egységének vezetője megkeresésére egyedi szakmai állásfoglalást alakít ki a nemzeti szabály szakmai értelmezésével kapcsolatban, továbbá a nemzeti szabályokban nem vagy nem teljeskörűen szabályozott műszaki megoldások tekintetében arra vonatkozóan, hogy a nemzeti szabály módosítása, vagy új nemzeti szabály kiadása szükséges-e;
 - e) figyelemmel kíséri a vasúti műszaki és vasútbiztonsági előírásokkal kapcsolatos hazai és nemzetközi tapasztalatokat, a műszaki haladás vívmányait;
 - f) javaslatot tesz a vasúti műszaki és vasútbiztonsági szabályozást érintő, az a) pontba nem tartozó jogszabályokra;
 - g) közreműködik a vasúti műszaki előírásokkal összefüggő jogszabálytervezetek előkészítésében.
- (3) A Bizottság működésének részletes szabályait az általa elfogadott ügyrend (a továbbiakban: Ügyrend) tartalmazza.

- (4) A Bizottság munkáját a vasúti szakterületen működő, a közlekedésért felelős miniszter által vezetett minisztérium szakmai irányítása és tulajdonosi joggyakorlása alá tartozó, a vasúti közlekedéssel összefüggő kutatási vagy kutatás-fejlesztési tevékenységet ellátó, a miniszter által meghatalmazott gazdasági társaság mint koordináló szerv (a továbbiakban: koordináló szerv) segíti.

2. § (1) A Bizottság egy-egy szavazati joggal rendelkező tagja a Bizottság elnöke, valamint

- a) a hatóság,
- b) a miniszter által felkért szakirányú felsőfokú képzést folytató egyetem,
- c) a miniszter által felkért vasúti szakmai érdekképviseleti szervezet,
- d) az országos vasúti pályahálózatot működtető társaságok,
- e) városi vasúti pályahálózatot működtető társaságok,
- f) elővárosi vasúti pályahálózatot működtető társaságok,
- g) vasúti műszaki vizsgálóközpont

által delegált 1-1 személy azzal, hogy a b)–c) pontokban meghatározott intézmények, szervezetek közül a miniszter legalább 2-2 szervezetet kér fel tag delegálására. A delegált személyeket a miniszter nevezi ki a bizottság tagjává.

- (2) Ha a miniszter által felkért szervezet 60 napon belül nem válaszol a felkérésre, azt elutasítottként kell tekinteni. A részvételt elutasító szervezet helyett a miniszter egy ízben új szervezetet kér fel tag delegálására. Ha ez a szervezet is elutasítja a delegálást, a Bizottság a delegált tagok részvételével működik. A Bizottság elnöke új tag felvételét legkorábban az elutasítást követő egy év elteltével kezdeményezheti a hatóság útján a miniszternél.
- (3) A Bizottság elnökét a miniszter nevezi ki az általa vezetett minisztérium azon szakmai vezetői közül, akik a vasúti közlekedési területen legalább 5 éves szakmai tapasztalattal rendelkeznek.
- (4) Az elnök és a Bizottság tagjai a Bizottságban végzett munkájukért díjazásban, költségtérítésben nem részesülnek.
- (5) A Bizottság ülésére tanácskozási joggal az elnök meghívása alapján a miniszter által vezetett minisztérium munkatársai, valamint a vasúti tervezésben, gyártásban, építésben vagy üzemeltetésben érintett szervezet által delegált személy és szakértő is részt vehet.
- (6) A Bizottság munkájának elősegítése érdekében témakörönként albizottságot működtethet. Az albizottság tagjait az elnök kéri fel, az albizottság megalakítására, működésére vonatkozó szabályokat az Ügyrend tartalmazza.
- (7) Az (1) bekezdés d)–f) pontjában meghatározott társaságok képviselői akkor gyakorolhatják a Bizottság ülésein a szavazati jogukat, ha az üzemeltetésük alatt álló pályahálózatra vagy azon a pályahálózaton üzemeltetett járműre vonatkozik a vasúti műszaki előírás.
- (8) A Bizottság munkájában részt vevő tagok vasúti alrendszerenként egy-egy póttagot jelölhetnek. A póttag a tag nevében jár el, és teljes jogkörrel helyettesíti a Bizottság tagját. A póttagok jelölésére vonatkozó szabályokat az Ügyrendben kell szabályozni.

3. § (1) A Bizottság határozatképes, ha legalább a szavazati joggal rendelkező tagok fele jelen van a Bizottság ülésén, vagy részt vesz az elektronikus szavazásban. Ha a Bizottság valamely tagja akadályoztatás miatt nem tud részt venni a Bizottság ülésén, intézkedik a helyettesítéséről az Ügyrendben előírt módon.

- (2) A Bizottság ülésén az elnök akadályoztatása esetén az általa írásban meghatalmazott tag végzi az elnöki teendőket. Ez a meghatalmazás az adott ülésre szól.
- (3) A Bizottság a döntéseit nyílt szavazással, egyszerű szótöbbséggel hozza. Szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata dönt.
- (4) A hatóság egyetértő szavazata nélkül vasúti műszaki előírást nem lehet elfogadni. Ha a hatóság nem ért egyet a vasúti műszaki előírás tervezetével, a hatóság képviselője a szavazást követően szóban, majd 10 munkanapon belül írásban indokolja döntését.
- (5) A Bizottság ülését az elnök a koordináló szerv útján hívja össze. Az ülést legalább félévente egyszer össze kell hívni az Ügyrendben meghatározott módon.
- (6) A Bizottság ülés tartása nélkül, elektronikus hírközlő eszköz igénybevételével is hozhat döntést (a továbbiakban: elektronikus határozathozatal).
- (7) Az Ügyrendben meg kell határozni az elektronikus tanácskozáshoz és határozathozatalhoz igénybe vehető elektronikus hírközlő eszközöket, valamint alkalmazásuk feltételeit és módját úgy, hogy a tagok azonosítása és a tagok közötti kölcsönös és befolyásmentes kommunikáció biztosított legyen. Az elektronikus határozathozatal során is biztosítani kell a tanácskozási joggal rendelkező személyek tanácskozási jogának gyakorlását.

- (8) Az elektronikus határozathozatal során a szavazásban részt vevők személyének és a határozatképességnek hitelt érdemlően megállapíthatónak kell lennie. A határozatképesség és a szavazásban részt vevők hitelt érdemlő megállapításának módját az Ügyrend szabályozza.
- (9) A Bizottság bármely tagja – legkésőbb a szavazás megkezdését megelőzően – az ok megjelölésével javasolhatja elektronikus határozathozatal helyett a Bizottság ülésének összehívását.
- (10) A Bizottság üléséről és az elektronikus határozathozatalról a koordináló szerv jegyzőkönyvet készít.

- 4. §**
- (1) A Bizottság munkaterv alapján látja el feladatát. A tárgyévvel kapcsolatos munkatervet legkésőbb a tárgyév január 31. napjáig fogadja el.
 - (2) Ha a Bizottság a vasúti műszaki előírást és indokolását nem fogadja el, a tervezetet – az elutasítás indokaival – visszaadja a koordináló szerv részére átdolgozásra (javításra, kiegészítésre) új határidő tűzésével, egyidejűleg az érintett munkatervet is módosítja.
 - (3) A Bizottság feladatainak koordinálását, a titkársági feladatokat, működésével és a feladatok ellátásával összefüggő egyéb feltételeinek biztosítását a koordináló szerv látja el.

2. A vasúti műszaki előírások kidolgozása és kiadása

- 5. §** A vasúti műszaki előírások kidolgozására és felülvizsgálatára a Bizottság jogosult.

- 6. §** A vasúti műszaki előírások megalkotása során a következő alapelveket kell érvényesíteni:
- a) a szakmai elkötelezettség és szakmai pártatlanság,
 - b) a kölcsönös átjárhatóságra vonatkozó alapvető követelmények teljesítésének biztosítása,
 - c) a vasúti közlekedésbiztonság elsődlegessége,
 - d) a felelősségtudat és a szakszerűség,
 - e) a tárgyyszerűség,
 - f) az egységesség és ellentmondásmentesség,
 - g) a közérdek képviselése,
 - h) az áttekinthetőség és a nyilvánosság,
 - i) az érdekeltek bevonása lehetőségének biztosítása és az együttműködés,
 - j) a közmegegyezés,
 - k) a társadalmi egyeztetés és véleményezés, valamint
 - l) alkalmazkodás a tudomány, a műszaki gyakorlat az innováció és a tapasztalat általános eredményeihez, figyelembe véve a gazdasági és környezeti adottságokat.

- 7. §**
- (1) A vasúti műszaki előírás megalkotását és felülvizsgálatát természetes, vagy jogi személy indokolással ellátott szabályozási javaslat – a koordináló szerv útján történő – benyújtásával kezdeményezheti.
 - (2) Ha a szabályozási javaslat nem felel meg az (EU) 2016/798 irányelvben meghatározott alkalmazhatósági feltételeknek, a Bizottság a szabályozási javaslatot elutasítja.
 - (3) A Bizottság a munkaterv végrehajtása érdekében a vasúti műszaki előírások megalkotásával és felülvizsgálatával kapcsolatos tervezet (a továbbiakban: a vasúti műszaki előírások tervezete) előkészítésével és kidolgozásával a koordináló szervet bízza meg.

- 8. §**
- (1) A vasúti műszaki előírások tervezetének előkészítése az Ügyrendben foglalt eljárásrend szerint történik.
 - (2) A vasúti műszaki előírás kidolgozásának folyamatát – a koordináló szerv belső szabályzatai rendelkezéseinek megfelelően – részletesen dokumentálja és archiválja oly módon, hogy az eljárásrendben foglaltak betartása ellenőrizhető legyen.

- 9. §** A Bizottság – a koordináló szerv útján – gondoskodik arról, hogy a szakmai közvélemény az adott témával kapcsolatban a javaslatait kifejtse. A koordináló szerv a vasúti műszaki előírás tervezetét véleményezés céljából a Bizottság intranet felületén a koordináló szerv tagjai és a Bizottság tagjai számára az Ügyrendben foglaltak szerint közzéteszi.

- 10. §** A Bizottság a felterjesztést követő ülésén vagy szükség szerint elektronikus határozathozatal útján dönt a koordináló szerv által előkészített vasúti műszaki előírásnak és indokolásának elfogadásáról.
- 11. §**
- (1) A Bizottság – a jogszabályként kihirdetendő – vasúti műszaki előírás tervezetét és indokolását megküldi a miniszter részére azzal a javaslattal, hogy azt a miniszter rendeletben adja ki.
 - (2) Ha a vasúti műszaki előírás bejelentési kötelezettség alá eső nemzeti szabályt tartalmaz, a tervezetet és annak indokolását a rendelettervezet közigazgatási egyeztetését követően az (EU) 2016/797 irányelv 14. cikke és az (EU) 2016/798 irányelv 8. cikke szerint bejelenti az Európai Unió Bizottsága és az Európai Unió Vasúti Ügynöksége (a továbbiakban: Ügynökség) részére az Európai Unió Vasúti Ügynökségéről és a 881/2004/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. május 11-i (EU) 2016/796 európai parlamenti és tanácsi rendelet [a továbbiakban: (EU) 2016/796 rendelet] 27. cikkében szabályozott módon, a 25. és 26. cikk előírásai szerinti értékelés céljából.
 - (3) A miniszter a (2) bekezdés szerinti értékelést követően, az értékelésről szóló értesítés kézhezvételétől számított 15 napon belül tájékoztatja a hatóságot és a Bizottságot az értékelés eredményéről.
 - (4) Kedvező értékelés esetén, vagy ha a vasúti műszaki előírás nem tartozik a (2) bekezdés hatálya alá, a miniszter intézkedik a vasúti műszaki előírást megállapító jogszabály kihirdetése iránt. Ha vasútbiztonsági okokból sürgős megelőző intézkedésként szükséges, a miniszter a hatóság javaslatára a (2) bekezdés hatálya alá tartozó vasúti műszaki előírást a (2) bekezdésben rögzített értékelés megtörténtét megelőzően, a (2) bekezdés szerinti bejelentéssel egyidejűleg is közzé teheti.
 - (5) Ha a (2) bekezdésben meghatározott értékelés kedvezőtlen eredménnyel zárul, az (EU) 2016/796 rendelet 25. cikk (3) bekezdésében meghatározott véleménycserét a hatóság folytatja le az Ügynökséggel a Bizottsággal történő egyeztetést követően, továbbá az (EU) 2016/796 rendelet 25. cikk (4) bekezdésében meghatározott álláspontot a hatóság alakítja ki a Bizottsággal történő egyeztetést követően, és arról értesíti az az Európai Unió Bizottságát.
 - (6) A rendeletben kihirdetett vasúti műszaki előírást a kormányzati honlapon – a koordináló szerv és a hatóság oldalán – is közzé kell tenni.
- 12. §**
- (1) A jogszabályi kihirdetést nem igénylő azon vasúti műszaki előírás tervezetét, amely bejelentési kötelezettség alá tartozó nemzeti szabály a tervezet indokolásával együtt a hatóság az (EU) 2016/797 irányelv 14. cikke és az (EU) 2016/798 irányelv 8. cikke szerint bejelenti az Európai Unió Bizottsága és az Ügynökség részére az (EU) 2016/796 rendelet 27. cikkében szabályozott módon, a 25. és 26. cikk előírásai szerinti értékelés céljából.
 - (2) A hatóság az (1) bekezdés szerinti értékelést követően, az értékelésről szóló értesítés kézhezvételétől számított 15 napon belül tájékoztatja a Bizottságot és a koordináló szervet az értékelés eredményéről. Az (1) bekezdés szerinti kedvező értékelés esetén, valamint az (1) bekezdés hatálya alá nem tartozó vasúti műszaki előírás esetén a hatóság a vasúti műszaki előírást – a koordináló szerv tárhelyére utaló hivatkozással – a honlapján közzéteszi, és erről tájékoztatja a minisztert. Ha vasútbiztonsági okokból sürgős megelőző intézkedésként szükséges, a hatóság a vasúti műszaki előírást az (1) bekezdésben rögzített értékelés megtörténtét megelőzően, a bejelentéssel egyidejűleg is közzéteheti.
 - (3) Ha az (1) bekezdésben meghatározott értékelés kedvezőtlen eredménnyel zárul, az (EU) 2016/796 rendelet 25. cikk (3) bekezdésében meghatározott véleménycserét a hatóság folytatja le az Ügynökséggel a Bizottsággal történő egyeztetést követően, továbbá az (EU) 2016/796 rendelet 25. cikk (4) bekezdésében meghatározott álláspontot is hatóság alakítja ki a Bizottsággal történő egyeztetést követően, és arról értesíti az az Európai Unió Bizottságát.
 - (4) A közzétett vasúti műszaki előírás a hatóság és a koordináló szerv internetes oldalán térítésmentesen hozzáférhető.

3. Szakmai állásfoglalás kiadása

- 13. §**
- (1) Az 1. § (2) bekezdés c) pontjában meghatározott személy és szervezet a nemzeti szabály értelmezésével kapcsolatban, továbbá a nemzeti szabályokban nem vagy nem teljeskörűen szabályozott műszaki megoldásokról, valamint a szabályozást érintő más kérdésekben egyedi szakmai állásfoglalást kérhet a Bizottságtól. A megkeresést a koordináló szervhez kell benyújtani.
 - (2) A Bizottság állásfoglalását a koordináló szerv készíti elő, és a Bizottság dönt annak elfogadásáról.
 - (3) A Bizottság állásfoglalásáról a koordináló szerv tájékoztatja az (1) bekezdés szerinti állásfoglalás-kérőt.

4. Záró rendelkezések

- 14. §** Ez a rendelet a kihirdetését követő harmincadik napon lép hatályba.
- 15. §**
- (1) A Bizottság az alakuló ülését az e rendelet hatálybalépését követő 60 napon belül tartja meg. Az alakuló ülést a miniszter hívja össze.
 - (2) Az e rendelet hatálybalépését követő 30 napon belül a Bizottság 2. § (1) bekezdése szerinti tagjai meghatározzák azokat a személyeket, akiket delegálni kívánnak a Bizottságba. A miniszter a tagok kinevezéséről 15 napon belül gondoskodik.
 - (3) A Bizottság az Ügyrendet és az első munkatervét az alakuló ülésén fogadja el. Az Ügyrend és a munkaterv tervezetét e rendelet hatálybalépésétől számított 45 napon belül a koordináló szerv készíti el és küldi meg a tagok részére.
 - (4) Az e rendelet hatálybalépését követően a 11. § szerint közzétett vasúti műszaki előírásokat a közzétételt követő 30. naptól kell alkalmazni, kivéve azokat a vasúti műszaki előírásokat, amelyek az előírások alkalmazására ennél későbbi kezdő időpontot tartalmaznak. A közzétételt követő 30. napnál korábbi időpontot akkor lehet megállapítani, ha a közlekedés biztonsága vagy a közlekedésben részt vevők egészsége és testi épsége érdekében az elkerülhetetlen, de ilyen esetben is biztosítani kell a vasúti műszaki előírás alkalmazásához szükséges megfelelő felkészülési időt.
 - (5) A jogszabályként kihirdetésre kerülő vasúti műszaki előírások hatálybalépésére vonatkozóan a Bizottság javaslatot tesz a miniszternek. A jogszabályi kihirdetést nem igénylő vasúti műszaki előírások hatálybalépésére a hatóság tesz javaslatot a Bizottság részére.
- 16. §** Ez a rendelet az Európai Unió Vasúti Ügynökségéről és a 881/2004/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. május 11-i (EU) 2016/796 európai parlamenti és tanácsi rendelet 25. cikk (3)–(4) bekezdésének végrehajtásához szükséges rendelkezéseket állapítja meg.

Dr. Palkovics László s. k.,
innovációért és technológiáért felelős miniszter

VII. Az Alkotmánybíróság döntései

Az Alkotmánybíróság 1/2021. (I. 7.) AB határozata a mintagazdaságok kialakításáról szóló 1910/2015. (XII. 11.) Korm. határozat 4., 6. és 7. pontjai alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése közjogi szervezetszabályozó eszköz Alaptörvénnyel való összhangjának utólagos vizsgálata tárgyában – *dr. Pokol Béla* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

határozatot:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a mintagazdaságok kialakításáról szóló 1910/2015. (XII. 11.) Korm. határozat 4. pontja sérti az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdését, ennek következtében alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.
2. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a mintagazdaságok kialakításáról szóló 1910/2015. (XII. 11.) Korm. határozat 6. pontja sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, ennek következtében alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.
3. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a mintagazdaságok kialakításáról szóló 1910/2015. (XII. 11.) Korm. határozat 7. pontja sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, ennek következtében alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.
4. Az Alkotmánybíróság a mintagazdaságok kialakításáról szóló 1910/2015. (XII. 11.) Korm. határozat 8. és 10. pontja – jogszabály-ellenesség okán az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, valamint az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdésének sérelmén alapuló – alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.
5. Az Alkotmánybíróság a mintagazdaságok kialakításáról szóló 1910/2015. (XII. 11.) Korm. határozat 5., 8. és 10. pontja – helytelen jogforrási szinten történő szabályozás okán az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, valamint az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdésének sérelmén alapuló – alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.
6. Az Alkotmánybíróság a mintagazdaságok kialakításáról szóló 1910/2015. (XII. 11.) Korm. határozat 3. pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság e határozatát a Magyar Közlönyben közzé kell tenni.

Indokolás

I.

- [1] 1. Ötvenhat országgyűlési képviselő az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés e) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 37. § (2) bekezdése alapján (utólagos normakontroll eljárás) kezdeményezte, hogy az Alkotmánybíróság vizsgálja felül a mintagazdaságok kialakításáról szóló 1910/2015. (XII. 11.) Korm. határozat (a továbbiakban: Korm. határozat) 3–8. és 10. pontjának Alaptörvénnyel való összhangját, és az érintett rendelkezéseket – az Abtv. 45. § (4) bekezdése alapján – közzétételükre visszamenőleges hatállyal semmisítse meg.
- [2] 2. Az indítványozók előadták, hogy a Korm. határozat támadott pontjai normatív jellegűek, ezáltal a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) szerinti közjogi szervezetszabályozó eszköznek minősülnek, ezért azok Alaptörvénnyel való összhangja – az Abtv. 37. § (2) bekezdése alapján – utólagos normakontroll eljárásban felülvizsgálható.
- [3] Az indítványozók álláspontja szerint a Korm. határozat egyes rendelkezései (a Korm. határozat 4–8. és 10. pontjai) sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvét, valamint az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdését.

- [4] Az indítványozók ebben az összefüggésben arra hivatkoztak, hogy a Korm. határozat 4. pontja a mintagazdaságok fajtáinak meghatározásán keresztül, az 5. pont a magántulajdonú mintagazdaságok gazdálkodásának és üzemszervezésének szabályozásán keresztül, a 6–7. pont a mintagazdasággá történő kijelölés feltételrendszerének meghatározásán keresztül, a 10. pont pedig a mintagazdaságok feletti tulajdonosi jog meghatározásán keresztül olyan általánosan kötelező magatartási szabályt állapítanak meg, amelyről kizárólag törvény rendelkezhetne, a Korm. határozat ezáltal sérti az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdését, valamint az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését.
- [5] Az indítványozók szerint továbbá a Korm. határozat egyes rendelkezései ellentétesek a Nemzeti Földalapról szóló 2010. évi LXXXVII. törvény (a továbbiakban: Nfatv.) egyes rendelkezéseivel. Kifejtették, hogy a Korm. határozat 4–7. pontjai ellentétesek az Nfatv. 15. §-ában foglalt, a Nemzeti Földalapba tartozó földek hasznosítására vonatkozó földbirtok-politikai irányelvekkel. A Korm. határozat rendelkezései megkerülik a földrészletek hasznosítására vonatkozó feltételrendszer irányelveit azáltal, hogy olyan új fogalmakat vezetnek be (különös tekintettel a mintagazdaság intézményére) a Nemzeti Földalap által hasznosítandó földterület vonatkozásában, amelyeket az Nfatv. 15. § nem ismer.
- [6] Az indítványozók sérelmezték továbbá azt is, hogy a Kormány a tulajdonosi joggyakorlásról maga rendelkezik (ld. a Korm. határozat 8. pontját), a Korm. határozat 10. pontja pedig meghatározza a tulajdonosi jogot a mintagazdaságba tartozó földrészletek felett (a mintagazdaság által használt állami föld a Nemzeti Földalap része marad). Ezekről a kérdésekről véleményük szerint az Nfatv. 2. § és 15. § (2)–(3) bekezdés érintett rendelkezései értelmében csak a törvény rendelkezhetne. Az indítvány értelmében a Korm. határozat 8. és 10. pontja ezért törvénysértő, egyben megvalósítja az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdésének és B) cikk (1) bekezdésének sérelmét.
- [7] Az indítványozók a támadott rendelkezések összességében sérelmezték, hogy közjogi szervezetszabályozó eszközben a polgárokra vonatkozó, tartalmi értelemben vett jogszabályi rendelkezések szerepelnek. Az indítványozók a 36/2015. (XII. 16.) AB határozathoz (a továbbiakban: Abh.) fűzött párhuzamos indoklásokra alapozott álláspontja szerint, amennyiben közjogi szervezetszabályozó eszköz szervezetén kívülre irányuló kötelező, normatív szabályozást valósít meg, az egyben az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdés sérelmét eredményezi (Abh., Indoklás [119]). Az indítványozók szerint emellett közjogi szervezetszabályozó eszköz jogszabállyal való ellentéte önmagában megvalósítja az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés sérelmét (Abh., Indoklás [92]).
- [8] Az indítványozók előadták továbbá, hogy a Korm. határozat 4., 6–7. és 10. pontja az Alaptörvény P) cikk (2) bekezdés alapján sarkalatos törvényi szabályozást igényel. Az indítványozók szerint a Korm. határozat által bevezetett és szabályozott mintagazdaság intézménye – mint az integrált termelészervezés leképződése – sarkalatos törvényi szabályozási körébe tartozik. Az indítványozók kifejtették, hogy az Alaptörvény P) cikk (2) bekezdés felhatalmazása alapján megalkotott a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Földforgalmi tv.) 1. §-a szerint az integrált mezőgazdasági termelőszervezetekről külön törvény rendelkezik. Az indítványozók szerint a Korm. határozat mintagazdaságokra vonatkozó szabályozása az integrált mezőgazdasági termelőszervezetekre vonatkozó, sarkalatos törvényi tartalmat szabályoz kormányhatározati szinten.
- [9] Az indítványozók ebben az összefüggésben másodlagosan arra hivatkoztak, hogy a mintagazdaságok az Alaptörvény P) cikk (2) bekezdés szerinti más mezőgazdasági üzem kategóriájába tartoznak, ezáltal szintén a sarkalatos szabályozás követelménye alá esnek.

II.

- [10] 1. Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:
„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”
„T) cikk (1) Általánosan kötelező magatartási szabályt az Alaptörvény és az Alaptörvényben megjelölt, jogalkotó hatáskörrel rendelkező szerv által megalkotott, a hivatalos lapban kihirdetett jogszabály állapíthat meg. Sarkalatos törvény eltérően is megállapíthatja az önkormányzati rendelet és a különleges jogrendben alkotott jogszabályok kihirdetésének szabályait.”
„P) cikk (2) A termőföld és az erdők tulajdonjogának megszerzése, valamint hasznosítása (1) bekezdés szerinti célok eléréséhez szükséges korlátait és feltételeit, valamint az integrált mezőgazdasági termelészervezésre és a családi gazdaságokra, továbbá más mezőgazdasági üzemekre vonatkozó szabályokat sarkalatos törvény határozza meg.”

- [11] 2. Az Nfatv.-nek az indítvány benyújtásakor hatályos, érintett rendelkezései:
- „2. § A Nemzeti Földalapba tartozó földrészlet hasznosítására és nyilvántartására, a Nemzeti Földalap feletti tulajdonosi jogok gyakorlására az e törvényben foglaltakat kell alkalmazni.”
- „15. § (2) A Nemzeti Földalapba tartozó földrészleteket a (3) bekezdésben foglalt földbirtok-politikai irányelvek szerint kell hasznosítani.
- (3) A földbirtok-politika irányelvei:
- a) a földhasználók helyzetének stabilizálása, fejlődésük elősegítése;
 - b) családi gazdaságok kialakítása és megerősítése;
 - c) környezetbarát, a fenntartható gazdálkodást szolgáló termelés földhasznosítás oldaláról történő támogatása;
 - d) a mezőgazdasági rendeltetésű földterületek művelésben tartásának elősegítése, a mezőgazdasági termelés összehangolása a természetvédelem, a környezetvédelem, a talajvédelem, a területfejlesztés, a vízgazdálkodás (különösen árterek kialakítása), a vonalas infrastrukturális létesítmények szempontjaival;
 - e) a Nemzeti Erdőtelepítési Programban foglaltak végrehajtásának támogatása;
 - f) a racionális földtulajdonosi és bérleti rendszer kialakulásának elősegítése;
 - g) a földpiac élénkítése és szabályozása;
 - h) az állattenyésztő telepek működéséhez szükséges föld biztosítása;
 - i) a gazdálkodás jellegének megfelelő, versenyképes birtokméretek kialakításának elősegítése;
 - j) minőségi földcserék lebonyolításának megalapozása;
 - k) termelési-termékstruktúra átalakításának ösztönzése és befolyásolása;
 - l) a mezőgazdasági termelésre leginkább alkalmas földek mezőgazdasági termelési célú hasznosításának előtérbe helyezése;
 - m) a mezőgazdasági termelésre kevésbé alkalmas földek más irányú hasznosításának előkészítése, támogatása, esetenként végrehajtása;
 - n) művelési-ág váltás támogatása;
 - o) a nem művelt, vagy méretük és kialakításuk miatt gazdaságosan nem művelhető területek megvételének és hasznosításának állami kezdeményező szereppel történő meggyorsítása;
 - p) a birtoknagyság alkalmassá tétele az európai uniós támogatások lehívhatóságához;
 - q) szociális földprogram és közfoglalkoztatási program támogatása;
 - r) pályakezdő agrárvállalkozók és mezőgazdasági vagy erdészeti szakirányú végzettséggel rendelkezők támogatása;
 - s) különleges rendeltetésű (különösen oktatás, kutatás, büntetés-végrehajtás) gazdaságok működéséhez kedvezményes föld biztosítása.”
- [12] 3. Az Nfatv.-nek az indítvány elbírálásakor hatályos, a benyújtás időpontjához képest módosított, érintett rendelkezései:
- „15. § (2) A Nemzeti Földalapba tartozó földrészleteket a (3) bekezdésben foglalt földbirtok-politikai irányelvek szerint kell hasznosítani.
- (3) A földbirtok-politika irányelvei:
- [...]
- s) különleges rendeltetésű gazdaságok (különösen oktatási, kutatási, büntetés-végrehajtási intézetek), továbbá mintagazdaságok működéséhez kedvezményes föld biztosítása;”
- „15/A. § (1) A mintagazdaság olyan, a miniszter javaslata alapján a Kormány által határozatban kijelölt mezőgazdasági termelőszervezet, amely a rendelkezésre álló erőforrások hatékonyabb felhasználásával, az integrációs kapcsolatok erősítésével, a magasabb hozzáadott értékű termékek előállításával, a technológia fejlesztésével és a genetikai erőforrások minél magasabb szintű megőrzésével, használatával, állami és nem állami tulajdonban álló földön gazdálkodva a magyar mezőgazdaság teljesítményének növelését, a meglévő növekedési tartalékok kiaknázását szolgálja, és megfelel a (2) vagy (3) bekezdésben foglaltaknak.
- (2) Mezőgazdasági termelőszervezet mintagazdasággá a következő feltételek együttes teljesítése esetén jelölhető ki:
- a) több megyére kiterjedő, mikro- és kisvállalkozásokat is magában foglaló, az alapanyag piaci árkokázatát kiegyenlítő mechanizmust is tartalmazó, legalább öt éve működtetett, a teljes termékpályát átfogó integráció keretében abból a célból tenyészt, tart, illetve vásárol fel állatot, hogy azokat részvételével feldolgozzák;
 - b) részt vesz a teljes termékpályát átfogó integráció keretében előállított termékek piacbővítésében, ennek érdekében szorosan együttműködik a termékeit feldolgozó vállalkozással a stratégia meghatározásában, napi üzemszervezésben, logisztikában, minőségpolitikában;
 - c) a nemzeti vagonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény szerinti átlátható szervezetnek minősül;

- d) tudományos, kutatás-fejlesztési tevékenységben vesz részt;
 - e) tevékenysége bekapcsolható a közép- és a felsőfokú agrárszakmai oktatás legalább egy szintjébe.
- (3) A (2) bekezdésben foglaltaktól eltérően az állam tulajdonában álló mezőgazdasági termelőszervezet mintagazdasággá a következő feltételek együttes teljesítése esetén jelölhető ki:
- a) magas színvonalon tenyészt a tevékenységi körébe utalt védett őshonos és egyéb állatfajtákat, fenntartja azok állami tulajdonban álló állományát, a fajta tenyésztési céljának és az állam érdekének megfelelően gazdálkodik a rábizott állatállománnyal, megőrzi és javítja e fajták genetikai értékét, illetve gazdálkodását a természetvédelem érdekei mentén folytatva kiemelten hozzájárul a biodiverzitás megőrzéséhez;
 - b) egészben vagy részben állami tulajdonban lévő földeken való gazdálkodásból származóan biztosítja a mindenkori állatállomány magas szintű fenntartásához szükséges takarmány-szükségletet;
 - c) részt vesz a magyar állattenyésztés – ideértve a halgazdálkodást is – kulturális és idegenforgalmi célú bemutatásában.”

[13] 4. A Földforgalmi tv. indítvány által érintett rendelkezései:

- „1. § (1) Ez a törvény a mező- és erdőgazdasági hasznosítású föld (a továbbiakban: föld) tulajdonjogának megszerzésére, a földön hasznélvezeti jog alapítására, a föld használatára, továbbá a szerzési korlátozások ellenőrzésére, és a helyi földbizottságra vonatkozó rendelkezéseket állapítja meg.
- (2) Külön törvény a mezőgazdasági üzemek tulajdoni-, és használati viszonyainak sajátosságaira tekintettel, az e törvényben foglaltaktól eltérő szabályokat is megállapíthat a föld és a hozzátartozó mezőgazdasági felszerelés tulajdonjogának, használatának üzemi hasznosítás céljából történő megszerzésére.
- (3) Külön törvény az integrált mezőgazdasági termelészervezést végző szervezetek működési sajátosságaira tekintettel, az e törvényben foglaltaktól eltérő szabályokat is megállapíthat a föld használatának az integrált termelészervezésben való hasznosítás céljából történő megszerzésére.”

[14] 5. A Korm. határozat hatályos, támadott rendelkezései:

- „3. A »Földet a Gazdáknak!« programhoz kapcsolódóan a Kormány a mintagazdaság kijelölésénél irányadó szakmai kritériumrendszere, valamint a kijelölés eljárási rendjére vonatkozóan a következő elvi döntéseket hozta.
4. Mintagazdaság lehet magántulajdonú gazdálkodó szervezet, valamint állami ménegazdaság.
5. Magántulajdonú mintagazdaság állami és nem állami földön egyaránt gazdálkodhat.
6. Mezőgazdasági termelőszervezet magántulajdonú mintagazdasággá a következő feltételek együttes teljesítése esetén jelölhető ki:
- a) több megyére kiterjedő, mikro- és kisvállalkozásokat is magában foglaló, az alapanyag piaci árkockázatát kiegyenlítő mechanizmust is tartalmazó, legalább öt éve működtetett termékpálya szintű integráció keretében abból a célból tenyészt, tart, illetve vásárol fel állatot, hogy azokat a részvételével működő és egységes irányítás alatt álló vállalatcsoport keretében kiskereskedelmi forgalomba kerülő terméként feldolgozzák;
 - b) közvetlenül vagy egységes irányítás alatt álló vállalatcsoport tagjaként részt vesz a termékpálya szintű integráció keretében előállított termékek piacbővítésében, azaz ennek érdekében szorosán együttműködik a termékeit feldolgozó vállalkozással a stratégia meghatározásában, napi üzemszervezésben, logisztikában, minőségpolitikában;
 - c) közvetlenül vagy egységes irányítás alatt álló vállalatcsoport tagjaként a hosszú távú gazdasági fejlesztés megalapozása érdekében a Kormányval stratégiai megállapodást köt vagy kötött.
 - d) a nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény szerinti átlátható szervezetnek minősül;
 - e) tudományos, kutatás-fejlesztési tevékenységben vesz részt;
 - f) tevékenysége bekapcsolható a közép- és a felsőfokú agrárszakmai oktatás legalább egy szintjébe.
7. Állami ménegazdaság mintagazdasággá a következő feltételek együttes teljesítése esetén jelölhető ki:
- a) magas színvonalon tenyészt a tevékenységi körébe utalt védett őshonos és egyéb lófajtákat, fenntartja azok állami tulajdonban álló méneseit, a fajta tenyésztési céljának és az állam érdekének megfelelően gazdálkodik a rábizott lóállománnyal, megőrzi és javítja e fajták genetikai értékét;
 - b) egészben vagy részben állami tulajdonban lévő földeken való gazdálkodással biztosítja a mindenkori lóállomány magas szintű fenntartásához szükséges takarmány előállítását;
 - c) ápolja a hazai lovassport és lovas kultúra hagyományait;
 - d) részt vesz a magyar lótenyésztés és lovaskultúra idegenforgalmi célú bemutatásában.
8. A mintagazdaságokat a földművelésügyi miniszter javaslata alapján a Kormány jelöli ki.”
- „10. A mintagazdaság által használt, állami tulajdonban lévő föld tartósan a Nemzeti Földalap részét képezi.”

III.

- [15] 1. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés e) pontja alapján „a Kormány, az országgyűlési képviselők egynegyede, a Kúria elnöke, a legfőbb ügyész vagy az alapvető jogok biztosa kezdeményezésére felülvizsgálja a jogszabályoknak az Alaptörvénnyel való összhangját”. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt megállapította, hogy a kezdeményezés az arra jogosulttól érkezett, azt a százkilencvenkilenc országgyűlési képviselő több mint egynegyede, ötvenhat személy nyújtotta be.
- [16] 2. Az Alkotmánybíróságnak vizsgálnia kellett, hogy a Korm. határozat a Jat. 23. § (1) bekezdése alapján közjogi szervezetszabályozó eszköznek tekinthető-e, figyelembe véve, hogy közjogi szervezetszabályozó eszköznek a Kormány Jat. 1. § b) pontja szerinti normatív határozatai tekinthetőek, a Kormány egyedi határozatai nem [ld. 27/2017. (X. 25.) AB határozat, Indokolás [72]]. Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében „a hatályos normatív tartalommal bíró rendelkezések alkotmányosságát vizsgálja felül” [3012/2015. (I. 12.) AB végzés, Indokolás [14]]. Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a rendelkezések zárt alanyi köre azonban az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján nem feltétlenül képezi alkotmányossági vizsgálat akadályát [ld. 16/2020. (VII. 8.) AB határozat, Indokolás [32]]. Az Alkotmánybíróság vizsgálatánál irányadónak tekintette továbbá, hogy „a hatáskör vizsgálatánál nem az aktus elnevezése, hanem a benne foglalt rendelkezések jogi jellege az irányadó” [52/1993. (X. 7.) AB végzés, ABH 1993, 407, 408; megerősíti a 3265/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [11]].
- [17] Az Alkotmánybíróság ennek alapján az indítvány által támadott rendelkezésekkel összefüggésben, az indítvány indokolásával egyetértésben megállapította, hogy bár a Korm. határozat egyes rendelkezései egyedi döntések, a támadott rendelkezések azonban mind normatív jellegűek: olyan kötelező magatartási szabályt állapítanak meg, melynek alanyi köre nyitott, azaz nem határozható meg egyértelműen, hogy „kire vonatkozik” a rendelkezés [16/2020. (VII. 8.) AB határozat, Indokolás [30]].
- [18] Az Alkotmánybíróság a fentiek figyelembevételével megállapította, hogy a támadott rendelkezések normatív tartalmára tekintettel, az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés g) pontja és az Abtv. 37. § (2) bekezdése alapján utólagos normakontroll eljárásban felülvizsgálhatja a Korm. határozat mint közjogi szervezetszabályozó eszköz Alaptörvénnyel való összhangját.
- [19] 3. Az indítvány tartalmazza annak az alaptörvényi rendelkezésnek a megjelölését, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont]; az eljárás megindításának indokait [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]; az Alkotmánybíróság által vizsgálandó rendelkezéseket [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont]; valamint kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a megjelölt rendelkezések alaptörvény-ellenességét és azokat semmisítse meg [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [20] 3.1. Az Alkotmánybíróság megállapította továbbá, hogy az indítvány a határozott kérelem követelményének az Abtv. 52. § d) és e) pontja tekintetében csak részben tesz eleget.
- [21] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány nem tartalmaz alkotmányjogilag értékelhető indokolást arra nézve, hogy a Korm. határozat megsemmisíteni kért 3. pontja az Alaptörvény mely rendelkezését milyen okból sérti.
- [22] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítvány azon részét, amelyben a Korm. határozat 3. pontjának alaptörvény-ellenességét állítja, és annak megsemmisítését kéri – az Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) és e) alpontjának történő megfelelés hiányára tekintettel –, az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.
- [23] 3.2. A kérelem egyebekben a Korm. határozat minden támadott pontja vonatkozásában tartalmazza az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. Egyes további rendelkezések vonatkozásában azonban az indokolás arra nézve, hogy a sérelmezett rendelkezések miért ellentétesek az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel, nem teljes körű.
- [24] Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy gyakorlatának megfelelően (Abh., Indokolás [29]) az indítványt jelen esetben is az indítványhoz kötöttség keretein belül, annak tényleges tartalma alapján bírálta el. Vizsgálatát azokra a határozott kérelem követelményének megfelelő indítványi elemekre is kiterjesztette, melyek indokolása az indítvány eltérő részében, részeiben szerepeltek, de közöttük az összefüggés megállapítható volt.
- [25] Az Alkotmánybíróság azonban határozott kérelem hiányában nem végezhetette el az érdemi vizsgálatot a Korm. határozat 8. pontjának az Alaptörvény P) cikk (2) bekezdésébe ütközése vonatkozásában, mivel ezzel összefüggésben az indítvány semmilyen indokolást nem tartalmaz. Az Alkotmánybíróság az erre irányuló indítványt – az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) alpontjának történő megfelelés hiányára tekintettel – az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.

IV.

- [26] Az indítvány részben megalapozott.
- [27] 1. Az Alkotmánybíróság észlelte, hogy a 2020. július 1. napjától kezdődően, az indítvány elbírálásakor is hatályos Nfatv.-ben a mintagazdaság intézménye és földhasználata – mint speciális földhasználati szerződés – szabályozásra került. Az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy a Korm. határozat egyes támadott rendelkezései Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálata során erre is figyelemmel járt el.
- [28] Az Abtv. 59. §-a szerint „[a]z Alkotmánybíróság – ügyrendjében meghatározottak szerint – kivételesen a nyilvánvalóan okafogyottá váló ügyek esetén az előtte folyamatban lévő eljárást megszüntetheti”. Az Alkotmánybíróság Ügyrendjének (a továbbiakban: Ügyrend) 67. § (2) bekezdés e) pontja értelmében ez különösen akkor következik be, ha az eljárás folytatására okot adó körülmény már nem áll fenn, illetve az indítvány egyéb okból tárgyatalanná válik.
- [29] Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben a Korm. határozat támadott rendelkezései vizsgálatára vonatkozóan arra a megállapításra jutott, hogy az Nfatv. a termelőszövetkezeti földhasználati jog alatt álló földrésztelkek tulajdonjogának rendezéséről és egyes földügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2020. évi XL. törvénnyel történő módosítása a Korm. határozat több rendelkezése vonatkozásában is megszüntette az eljárás folytatására okot adó körülményt, illetve az indítványt – egyes részei vonatkozásában – tárgyatalanná tette.
- [30] 2. Az Alkotmánybíróság a fentiekre tekintettel megállapította, hogy az indítvány azon eleme, amely az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdés és az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés sérelmét állítja a Korm. határozat 4–7. pontja Nfatv. 15. § megkerülésére hivatkozva (misperint a mintagazdaságok nem szerepelnek a földbirtok-politikai irányelvek között), az indítvány elbírálásakor hatályos szabályozásra tekintettel tárgyatalanná vált. Az Alkotmánybíróság ugyanis észlelte, hogy a hatályos Nfatv. 15. § által meghatározott földbirtok-politikai irányelvek között az s) pontban „a mintagazdaságok működéséhez kedvezményes föld biztosítása” mondatrész szerepel. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a törvénymódosítással a hivatkozott jogszabályi rendelkezéssel való ellentét – és az ezen keresztül állított alkotmányjogi sérelem – megszűnt, ezzel összefüggésben az alaptörvény-ellenesség vizsgálata okafogyottá vált.
- [31] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az utólagos normakontroll eljárást abban a részében, amely a Korm. határozat 4–7. pontjának az Nfatv. 15. § rendelkezése és ezen keresztül az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés és Alaptörvény T) cikk (1) bekezdése sérelmén alapuló alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányult, az Ügyrend 67. § (2) bekezdés e) pontja alapján megszüntette.
- [32] Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés, valamint az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdés sérelmének vizsgálata a Korm. határozat 4–7. cikkei vonatkozásában az indítvány más elemeire tekintettel továbbra is szükséges.
- [33] 3. Az Alkotmánybíróság ezt követően a Korm. határozat egyes pontjainak az Alaptörvény indítványban felhívott rendelkezéseivel való összhangját az indítvány elbírálásakor hatályos Nfatv. 15/A. §-ra is figyelemmel vizsgálta.
- [34] 3.1. A Korm. határozat 4. pontja értelmében mintagazdasággá magántulajdonú gazdálkodó szervezet vagy állami ménesgazdaság jelölhető ki.
- [35] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Korm. határozat 4. pontja tartalmi értelemben vett jogszabályi rendelkezést tartalmaz, illetve általánosan kötelező normatartalommal bír. Rendelkezése általánosan kötelező jellegű, tekintettel – a magántulajdonú gazdálkodó szervezetek révén – annak általános címzetti körére.
- [36] A Jat. 23. § (1) bekezdés b) pontja értelmében a Kormány normatív határozatban kizárólag szervezetét és működését, tevékenységét, valamint cselekvési programját szabályozhatja, azaz a szervezetén kívüli szervezet, személyeket kötelező normát nem alkothat – így különösen nem állapíthat meg általánosan kötelező magartatási szabályt, amely kizárólag jogszabályban tehető meg.
- [37] Az Alkotmánybíróságnak ezért azt kellett megvizsgálnia, hogy a támadott rendelkezés az indítvány elbírálásakor hatályos Nfatv. 15/A. § (1) bekezdése megismétlésének tekinthető-e. Az Alkotmánybíróság erre vonatkozóan rögzíti, hogy mindkét szabályozás a mintagazdaságként kijelölhető szervezetek zárt alanyi körét határozza meg, azonban a Korm. határozat a mintagazdasággá jelölhető gazdaságok körét a törvénytől eltérően határozza meg. A Korm. határozat az állami tulajdonban álló szervezetek közül a ménesgazdaságokat jelöli meg, míg a törvény a mezőgazdasági termelőszervezeteket.

- [38] Az Alkotmánybíróság az állami ménesgazdaságok és az állami termelőszervezetek fogalmának viszonyát vizsgálva az alábbiakat állapította meg. A mezőgazdasági termelőszervezet az a földművesekről, a mezőgazdasági termelőszervezetekről, valamint a mezőgazdasági üzemközpontokról vezetett nyilvántartás részletes szabályairól szóló 38/2014. (II. 24.) Korm. rendeletben szabályozott eljárás alapján nyilvántartásba vett szervezet, amely megfelel a Földforgalmi tv. 5. § 19. pontjában szereplő feltételrendszernek. Az állami ménesgazdaságok ezzel szemben konkrét, egyedi aktussal, elsősorban az agrárpolitikáért felelős miniszter szakmai indoklására alapozott döntése alapján alapíthatóak. Az állami ménesgazdaságok nem a Földforgalmi tv. mezőgazdasági termelőszervezetre vonatkozó fogalmi rendszerének való megfeleléstől függően – a mezőgazdasági termelőszervezetek létrehozására irányadó anyagi és eljárásjogi szabályok alapján – jönnek létre.
- [39] Az állami ménesgazdaság ezért nem tekinthető a mezőgazdasági termelőszervezet egyik formájának. Ezt támasztja alá maga a Korm. határozat szóhasználata is: magántulajdonban álló termelőszervezet és ménesgazdaság megkülönböztetést használja, a ménesgazdaság önálló, sui generis formaként és nem mezőgazdasági termelőszervezetként jelenik meg a Korm. határozatban.
- [40] Az állami tulajdonban álló mezőgazdasági termelőszervezetek és az állami ménesgazdaság fogalmai ezért tartalmilag nem tekinthetőek azonosnak. A Korm. határozat 4. pontja olyan általánosan kötelező normatartalommal bír, amely nem tekinthető a törvényi szabályozás megismétlésének.
- [41] A Korm. határozat 4. pontja a fentiek következtében sérti az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdését.
- [42] 3.2. A Korm. határozat 5. pontja a magántulajdonban álló termelőszervezetekre vonatkozó, megengedő jogszabályi rendelkezés, melynek értelmében a magántulajdonban álló termelőszervezet mintagazdaságként állami és nem állami földrészeleteken egyaránt gazdálkodhat.
- [43] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány elbírálásakor hatályos Nfatv. 15/A. § (1) bekezdése a Korm. határozat 5. pontját magában foglaló rendelkezést tartalmaz: „A mintagazdaság olyan [...] mezőgazdasági termelőszervezet, amely állami és nem állami tulajdonban álló földön gazdálkodva [...] a meglévő növekedési tartalékok kiaknázását szolgálja [...]”
- [44] Az Alkotmánybíróság az Abh. indoklásában jogszabályi tartalom kormányhatározatban való megismétlése vonatkozásában szintén hangsúlyozza, hogy amennyiben kormányhatározat rendelkezése jogszabályi rendelkezés szó szerinti vagy tartalmi megismétlése, „önmagában emiatt nem feltétlenül lenne alaptörvény-ellenes, [...] [h]iszen ebben az esetben csak arról lenne szó, hogy az így helyes jogforrási szinten meghatározott [rendelkezés] – törvényellenesen, de nem feltétlenül alaptörvény-ellenesen – megismétlésre került a Korm. határozatban is” (Abh., Indokolás [73]).
- [45] Az Alkotmánybíróság mindezek mérlegelése után megállapította, hogy az Nfatv. 2020. július 1. napjától hatályos módosításával a Korm. határozat 5. pontja és az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés, valamint az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdés sérelme közötti összefüggés vonatkozásában megszűnt az indítványozók által kifogásolt alkotmányjogi sérelem.
- [46] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az utólagos normakontroll eljárást abban a vonatkozásban, amely a Korm. határozat 5. pontja – az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés és T) cikk (1) bekezdés sérelmén alapuló – alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányult, az Ügyrend 67. § (2) bekezdés e) pontja értelmében megszüntette.
- [47] 3.3. A Korm. határozat 6. pontja a mezőgazdasági termelőszervezetek magántulajdonú mintagazdasággá jelölésének feltételrendszerét határozza meg.
- [48] Az Alkotmánybíróság a támadott rendelkezéssel összefüggésben először itt is azt vizsgálta, hogy tekinthető-e a határozat jogszabályi rendelkezés megismétlésének. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben megállapította, hogy a Korm. határozat 6. pontja nem egyezik meg a termelőszervezetekre vonatkozó, az indítvány elbírálásakor hatályos Nfatv. 15/A. § (2) bekezdésében foglalt konjunktív feltételrendszerrel. A Korm. határozat 6b. pontjában foglalt „közvetlenül vagy egységes irányítás alatt álló vállalatcsoport tagjaként” kifejezés, és a 6c. pontja („közvetlenül vagy egységes irányítás alatt álló vállalatcsoport tagjaként a hosszú távú gazdasági fejlesztés megalapozása érdekében a Kormánnyal stratégiai megállapodást köt vagy kötött”) nem jelenik meg az indítvány elbírálásakor hatályos, a mezőgazdasági termelőszervezetek mintagazdasággá jelölésének feltételrendszerére vonatkozó törvényi szabályozásban. A mezőgazdasági termelőszervezetek magántulajdonú mintagazdasággá jelölésének konjunktív feltételrendszerét ezért a Korm. határozat törvénnyel ellentétesen szabályozza.
- [49] A jelen ügyre is irányadó gyakorlat szerint, egy Korm. határozat rendelkezésének valamely jogszabályi rendelkezésbe ütközése akkor valósít meg alaptörvény-ellenességet, ha ez a jogrendszer koherens struktúráját súlyosan sérti, azaz „a jogalkotás és a jog érvényesülése tekintetében fel nem oldható ellentmondást, zavart eredményez” {36/2015. (XII. 16.) AB határozat, Indokolás [89]}.

- [50] Az Alkotmánybíróság ezen gyakorlatára figyelemmel megállapította, hogy a Korm. határozat 6. pontja kiszámíthatatlan, ellentmondó szabályozást eredményez a mintagazdasággá válás feltételrendszere vonatkozásában. A rendelkezés ugyanis túlterjeszkedik a vonatkozó törvényi szabályozáson a mintagazdasággá válás feltételrendszere vonatkozásában, ezért sérti a jogbiztonság követelményét, ezen keresztül az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésben foglalt jogállamiság elvét.
- [51] 3.4. Az Alkotmánybíróság ezt követően a Korm. határozat 7. pontjának Nfatv. 15/A. § (1) bekezdéssel való összhangját vizsgálta.
- [52] Ezzel összefüggésben megállapította, hogy a támadott rendelkezés nem egyeztethető össze a mintagazdaságokra vonatkozó azon törvényi meghatározással, miszerint „a mintagazdaság [...] mezőgazdasági termelőszervezet”.
- [53] A Korm. határozat 7. pontjában foglalt rendelkezés törvénnyel ellentétes szabályozást valósít meg azáltal, hogy a ménesgazdaságok számára a mezőgazdasági termelőszervezetekhez képest eltérő feltételekkel teszi lehetővé a mintagazdasággá válását. Az eltérő létrehozási mód, illetve feltételrendszer következtében a ménesgazdaság nem tekinthető mezőgazdasági termelőszervezetnek. Ennek következtében a Korm. határozat 7. pontja olyan szervezet (a ménesgazdaság) mintagazdasággá válásának feltételrendszerét szabályozza, amely a törvényi szabályozásban nem szerepel azon szervezetek (a mezőgazdasági termelőszervezetek) között, amelyek mintagazdasággá nyilváníthatóak.
- [54] A fentebb már kifejtettek szerint egy Korm. határozat rendelkezésének valamely jogszabályi rendelkezésbe ütközése akkor valósít meg alaptörvény-ellenességet, ha ez a jogrendszer koherens struktúráját súlyosan sérti, azaz „a jogalkotás és a jog érvényesülése tekintetében fel nem oldható ellentmondást, zavart eredményez” {36/2015. (XII. 16.) AB határozat, Indokolás [89]}.
- [55] Az Alkotmánybíróság erre figyelemmel megállapította, hogy a Korm. határozat 7. pontja kiszámíthatatlan, ellentmondó szabályozást eredményez, azáltal, hogy túlterjeszkedik a vonatkozó törvényi szabályozáson. Ezáltal sérti a jogbiztonság követelményét, ezen keresztül az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésben foglalt jogállamiság elvét.
- [56] 3.5. Az Alkotmánybíróság a Korm. határozat 8. pontja vonatkozásában egyrészt a nem megfelelő jogforrási szinten történt szabályozás kérdését, másrészt az Nfatv. 2. § és 15. § (2)–(3) bekezdésébe ütközését (törvényellenességét), ezeken keresztül az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének és az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdés sérelmének fennállását vizsgálta.
- [57] Alkotmánybíróság észlelte, hogy az Nfatv. indítvány elbírálásakor hatályos 15/A. § és a 3. § rendelkezése rögzíti, hogy a mintagazdaság az agrárpolitikáért felelős miniszter javaslata alapján a Kormány által határozatban kijelölt mezőgazdasági termelőszervezet. Az Alkotmánybíróság erre figyelemmel megállapította, hogy a Korm. határozat 8. pontja az Nfatv. rendelkezésével tartalmilag azonos, azaz jogszabályi rendelkezés megisméltésének tekinthető.
- [58] Az Alkotmánybíróság erre figyelemmel megállapította, hogy a Korm. határozat 8. pontja és a Jat. 23. § (1) bekezdésének – és ezzel összefüggésben az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének és T) cikk (1) bekezdésének – sérelme vizsgálatát az Nfatv. 2020. július 1. napjától hatályos módosításával okafogyottá tette. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az utólagos normakontroll eljárást az indítvány ezen része vonatkozásában az Ügyrend 67. § (2) bekezdés e) pontja értelmében megszüntette.
- [59] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy tartalmi összefüggés hiányában nem merül fel a Korm. határozat 8. pontja és Nfatv. 2. § ellentéte. A mintagazdaságok kijelölésének hatáskörére vonatkozó szabály nem érinti az Nfatv. 2. § által az Nfatv. kizárólagos szabályozásába utalt tárgyköröket.
- [60] Az Nfatv. 15. § (2)–(3) bekezdés sem áll tartalmi összefüggésben a támadott rendelkezéssel. A mintagazdaságok kijelölésére vonatkozó hatáskört megállapító rendelkezés (a Korm. határozat 8. pontja) nem jelent egyben felhatalmazást a Nemzeti Földalapba tartozó földrészek használatba adására, így az ennek irányelveit meghatározó törvényi rendelkezés sérelme a Korm. határozat 8. pontja alapján nem merül fel.
- [61] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Korm. határozat 8. pontja már nem ellentétes a törvény fent hivatkozott rendelkezéseivel.
- [62] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az utólagos normakontroll eljárást abban a vonatkozásban – amely a Korm. határozat 8. pontja törvényellenességét állította, és ezen keresztül az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés és T) cikk (1) bekezdésen alapuló alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányult – az Alkotmánybíróság elutasította.
- [63] 3.6. Az indítványozó a Korm. határozat 10. pontjának az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdés és az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés sérelmén alapuló alaptörvény-ellenességére hivatkozik az Nfatv. 2. § és 15. § (2)–(3) bekezdéseivel való ellentéte, továbbá hatáskör hiányában, normatív határozatban szabályozott általánosan kötelező magartási szabály megállapítása okán.

- [64] A Korm. határozat 10. pontja szerint a mintagazdaság által használt állami föld tartósan a Nemzeti Földalap részét képezi.
- [65] Az Alkotmánybíróság elsőként a Korm. határozat támadott rendelkezésének az Nfatv. rendelkezéseivel való összhangját vizsgálta. Az Nfatv. 2. § sarkalatos rendelkezése értelmében a Nemzeti Földalap vagyonának hasznosításáról, nyilvántartásáról és a Nemzeti Földalap feletti tulajdonosi jogok gyakorlásáról az Nfatv. rendelkezik. Az Nfatv. 15. § (2)–(3) bekezdés meghatározza a Nemzeti Földalapba tartozó földrésztelkek hasznosításának irányelveit. Az indítvány elbírálásakor hatályos Nfatv. 15. § s) pont alapján a mintagazdaságok működéséhez szükséges földrészlet biztosítása a Nemzeti Földalaphoz tartozó földrésztelkek hasznosítására vonatkozó földbirtokpolitikai irányelvnek megfelelően történik a mintagazdasággal kötött földhasználati szerződésen keresztül (Nfatv. 18. §; 20/A. §), amely kimondja, hogy a mintagazdaságok által használt állami földrészlet továbbra is a Nemzeti Földalap része marad.
- [66] Az Alkotmánybíróság erre tekintettel megállapította, hogy a Korm. határozat 10. pontja az indítvány elbírálásakor hatályos Nfatv. rendelkezései tartalmi megisméltésének tekinthető. Ennek következtében az alkotmánybíróági vizsgálat okafogyottá vált az indítvány azon részében, amely szerint a Korm. határozat 10. pontjában foglalt rendelkezés helytelen jogforrási szinten került megállapításra, és ezért ellentétes az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdésével és B) cikk (1) bekezdésével.
- [67] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az utólagos normakontroll eljárást ezen részében, az Ügyrend 67. § (2) bekezdés e) pontja alapján, megszüntette.
- [68] Az Alkotmánybíróság a Korm. határozat 10. pontja tételes jogszabályi rendelkezéssel való ellentéte vonatkozásában arra a megállapításra jutott, hogy a tartalmi azonosság következtében a Korm. határozat 10. pontja nem ellentétes az indítvány elbírálásakor hatályos Nfatv. 2. § és 15. § (2)–(3) bekezdésével, nem sérti ezen keresztül az Alaptörvény T) cikk (1) és B) cikk (1) bekezdését, ezért az Alkotmánybíróság ezen részében az indítványt elutasította.
- [69] 4. Az Alkotmánybíróság ezt követően a Korm. határozat 10. pontjának az Alaptörvény P) cikk (2) bekezdéssel való összhangját vizsgálta meg. Az Alkotmánybíróság a Korm. határozat 4., 6. és 7. pontjának ilyen összefüggésben történő vizsgálatától eltekintett, tekintettel arra, hogy érintett pontokat már megsemmisítette.
- [70] Az Alkotmánybíróság számos határozatában megalapozott, töretlen gyakorlata alapján a sarkalatosság követelménye nem zárja ki, hogy részletszabályokat egyszerű többségű törvény vagy akár alacsonyabb szintű jogforrás határozzon meg [24/2016. (XII. 12) AB határozat, Indokolás [40]]. Az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatában rámutatott arra, hogy „az Alkotmány szövegéből és szerkezetéből nem következik, hogy csakis ún. kétharmados törvénnyel lehetne rendelkezni azon alapjogok minden vonatkozásáról, amelyekről szóló törvényhez az Alkotmány minősített többséget ír elő” [1/1999. (II. 24.) AB határozat, ABH 1999, 39, megerősítette: 43/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [57]]. Az Alkotmánybíróság ezért mikor azt vizsgálja, hogy „egy adott témakör minősített többséggel elfogadott törvényre tartozik-e, azt a mércét alkalmazta, amely szerint az adott szabályozási tárgykörnek a szabályozási koncepció lényeges elemének [...] kell lennie” [43/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [58]]. A minősített többség követelménye csak a sarkalatos szabályozási tárgykörbe tartozó alapjog érvényesítésének és védelmének irányát meghatározó törvényi rendelkezésekre vonatkozik [4/1993. (II. 12.) AB határozat, ABH 1993, 48, 61; 10/2011. (III. 9.) AB határozat, ABH 2011, 168; 43/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [57]].
- [71] Az Alkotmánybíróság korábban, a 24/2016. (XII. 12.) AB határozatában az Nfatv. egyes rendelkezései kapcsán a sarkalatos szabályozás követelményének vizsgálata vonatkozásában megállapította, hogy az Nfatv. sarkalatos 2. §-a „azt teszi lehetővé, hogy ugyanez a törvény tartalmazzon egyszerű többséggel elfogadott rendelkezéseket is”, ezért elutasította az azonos sarkalatos tárgykörbe tartozó, nem sarkalatos rendelkezések alaptörvény-ellenességére hivatkozó indítványt. Az Alkotmánybíróság fenti döntésében hivatkozott arra is, „hogy a magyar jogrend számos sarkalatos törvénye tartalmaz felhatalmazást a részletkérdések megalkotására egyszerű többséggel elfogadható törvényben, vagy akár alacsonyabb szintű jogszabályban” [24/2016. (XII. 12.) AB határozat, Indokolás [32]].
- [72] Az Alkotmánybíróság fenti gyakorlatát szem előtt tartva észlelte, hogy a Korm. határozat szövege, valamint az Nfatv. 2020. július 1. napjától hatályos, mintagazdaságokra vonatkozó szabályozása többször is utal a gazdálkodás integrált jellegére. A Korm. határozat által szabályozott mintagazdasággá a Korm. határozat 6. pontja szerint termékpálya szintű integráció keretében tevékenykedő magántulajdonban álló termelőszervezet jelölhető ki. Az Nfatv. 15/A. § (1) bekezdés szerint a mintagazdaság az integrációs kapcsolatok erősítését szolgálja. A termelőszervezetek mintagazdasággá jelölésének feltételrendszere szintén tartalmazza a termékpályaszintű integráció keretében történő gazdálkodás feltételét.

- [73] Az Alkotmánybíróság ezek alapján megállapította, hogy a mintagazdaság az Alaptörvény P) cikk (2) bekezdésben foglalt integrált mezőgazdasági termelészervezés egyik formája.
- [74] Az Alkotmánybíróság azonban hangsúlyozza, hogy a sarkalatos szabályozás követelménye vonatkozásában meg kell különböztetni a mintagazdaság mint konkrét integrációs termelészervezési forma és az integrációs termelészervezésre vonatkozó általános szabályozás területét. Abból, hogy az utóbbi az Alaptörvény P) cikk (2) bekezdés alapján kizárólag sarkalatos törvényben szabályozható, nem következik kényszerítőleg az, hogy az integrációs mezőgazdasági termelészervezés minden formáját, így például a mintagazdaságot is sarkalatos törvényben kellene szabályoznia a törvényhozónak.
- [75] Az Alkotmánybíróság, alapul véve korábbi gyakorlatát jelen ügyre vonatkozóan megállapította, hogy a mintagazdaságokra vonatkozó szabályozás tekintetében nem érvényesül az Alaptörvény P) cikk (2) bekezdésből eredő sarkalatos szabályozás kötelezettsége, a támadott rendelkezések nem valósítják meg az Alaptörvény P) cikk (2) bekezdésének sérelmét, ezért az indítványt – ezen részében – az Alkotmánybíróság elutasította.
- [76] 5. Az Alkotmánybíróság végül az alaptörvény-ellenesnek ítélt rendelkezések vonatkozásában vizsgálta az indítványozó által az Abtv. 43. § (4) bekezdés alapján kért visszamenőleges hatályú megsemmisítés szükségességét.
- [77] Az Alkotmánybíróság korábbi határozatában rögzített elve szerint, „[a]bsztrakt normakontroll eljárásban az alaptörvény-ellenesség megállapításának és a jogszabály megsemmisítésének általában ugyanolyan hatása kell legyen, mint amilyen a jogalkotói hatályon kívül helyezésnek van” {35/2012. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [43]}. Az Alkotmánybíróság az ún. ex nunc megsemmisítési időponttól végső soron, kivételes esetben, utólagos normakontroll esetében a jogbiztonság védelme érdekében térhet el, korábbi vagy későbbi időpont megállapításával.
- [78] Az Alkotmánybíróság korábban, a 27/1991. (V. 20.) AB határozatában a jogforrási hierarchiát sértő jogszabályi rendelkezések megsemmisítésével összefüggésben az alábbi érvelést fejtette ki. „Egyfelől [...] a jogbiztonság azt követeli, hogy ne legyenek alkotmányellenes jogszabályok, vagy ha ilyenek megalkotására és hatályba lépésére mégis sor került, azok hátrányos jogkövetkezményei eltöröltessenek; másfelől viszont a jogbiztonság súlyos sérelmét jelentené olyan jogszabályok visszamenőleges érvényű megsemmisítése, amelyek huzamos időn át voltak hatályban, alkalmazásukra nagyszámú ügyben került sor [...]” (ABH 1991, 73, 79)
- [79] Az Alkotmánybíróság határozataiban számos esetben vetette el az ex tunc hatályú megsemmisítést az alaptörvény-ellenes jogszabály alapján létrejött jogok és kötelezettségek védelmére hivatkozva {pl. 36/2014. (XII. 18.) AB határozat, Indokolás [80]; 3314/2014. (XI. 21.) AB végzés, Indokolás [6]}.
- [80] Az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatával egyezően jelen ügyre vonatkozóan megállapította, hogy a Korm. határozat huzamos időn át volt hatályban, az ez alapján létrejött nagyszámú jogviszonyra tekintettel az alaptörvény-ellenes rendelkezések visszamenőleges hatályú megsemmisítése – a jogbiztonság védelmére tekintettel – nem indokolt.
- [81] 6. Az Alkotmánybíróság a fentiekre tekintettel megállapította a Korm. határozat 4., 6. és 7. pontja alaptörvény-ellenességét, és azt jelen határozat Magyar Közlönyben történő közzétételét követő napjával megsemmisítette.
- [82] 7. A határozat Magyar Közlönyben való közzététele az Abtv. 44. § (1) bekezdésének első mondatán alapul.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
előadó alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: II/1187-8/2016.

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [83] Teljes mértékben támogatom a rendelkező részt, benne a megsemmisítési pontokat, de a sarkalatosságot illető indokolási felfogást a IV/4. pontjában (Indokolás [69]) elhibázottnak látom, és ezzel szemben párhuzamos indokolásban szeretném kifejtetni álláspontomat.
- [84] Az indokolás sarkalatosságot illető problémáját alapvetően az okozza, hogy a többségi érveléseket tartalmazó alkotmánybírósági határozatok, melyekre az indokolás most támaszkodik, nem észlelték a 2012 januárjától hatályos Alaptörvény korábbi Alkotmánytól való eltérését ebben a vonatkozásban. A korábbi Alkotmány alapján kétharmados törvénynek nevezett, kiemelt támogatottsághoz kötött törvények a mai alaptörvényi elnevezésben sarkalatos törvényként szerepelnek. Ezek megfogalmazása azonban az Alkotmánybíróság értelmezési szabadsága tekintetében alapvetően eltérő. Míg a régi alkotmányi szabályok mindenhol csak deklarálták egy-egy tárgykörnél, hogy azok elfogadása a jelenlévő képviselők kétharmados szavazatához kötött, addig az új alaptörvényi szabályok differenciáltan teszik ezt. Van, ahol kifejezetten kiemelik, hogy csak az adott tárgykör alapvető szabályaira vonatkozik a sarkalatosság követelménye, (mint a 40. cikkben a nyugdíjrendszer esetében). Ezzel szemben van, ahol kifejezetten kiemelik, hogy e tárgykör részletes szabályai a sarkalatosság alá tartoznak, és ez a legnépesebb csoport, mert majd' húsz tárgykör tartozik ide, pl. a bírósági szervezeti törvény is [25. cikk (8) bekezdés]. Végül van, ahol csak jelzik a tárgykört, de nyitva hagyják, hogy milyen mélységben kötik sarkalatossághoz ennek elfogadását, például az adatvédelmi hatóság esetében [VI. cikk (3) bekezdés], az országgyűlési vizsgálóbizottságok működése esetében [7. cikk (3) bekezdés], vagy a nemzeti vagyonnal való felelős gazdálkodásra vonatkozó törvény esetében [38. cikk (1) bekezdés], és ez utóbbiba tartozik a most tárgyalt P) cikk (2) bekezdése is. Itt is előírja a felsorolt

tárgykörökre a sarkalatosság követelményét, de itt – az előbb jelzett fő szabálytól eltérően – nem mondja ki, hogy a részletes szabályokat is sarkalatosság követelménye köti. Így ebben az esetben most az Alkotmánybíróság maga mérlegelhetett, hogy az alapvető szabályokon túl mikor tekinti a vizsgált szabályt olyan részletezőnek, melyre a sarkalatosság már nem vonatkozik.

- [85] Én csak ezzel az érveléssel tudtam volna elfogadni azt, hogy a támadott törvényi rendelkezések sarkalatosságát nem állapította meg az Alkotmánybíróság, de mivel ez csak érvelésbeli eltérést jelentett volna, így a rendelkező részi pontokat megszavaztam.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Az Alkotmánybíróság 2/2021. (I. 7.) AB határozata a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 113. § (3) bekezdésének alkalmazása során az Alaptörvény XXIX. cikkének (1) bekezdésében rögzített nyelvhasználathoz való alapjogból fakadó alkotmányos követelmény megállapításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezések tárgyában – *dr. Czine Ágnes* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság – hivatalból eljárva – megállapítja, hogy a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 113. § (3) bekezdésének alkalmazása során az Alaptörvény XXIX. cikkének (1) bekezdésében rögzített, a nyelvhasználathoz való alapjogból fakadó alkotmányos követelmény, hogy minden olyan felet, akinek személyesen kell megjelennie a bíróság előtt, és aki a Magyarországon élő, a nemzetiségek jogairól szóló törvényben elismert valamely nemzetiség tagja, azonos feltételekkel kell, hogy megillesse a nemzetiségi nyelve szóbeli használatának a joga.
2. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 113. § (2) és (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezéseket elutasítja.
3. Az Alkotmánybíróság az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény 20. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezéseket elutasítja.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának közzétételét a Magyar Közlönyben.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A Székesfehérvári Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság bírója a 2019. április 18-án kelt 2.K.27.173/2018/14. számú és 2.K.27.174/2018/16. számú végzéseivel az előtte folyamatban lévő perek tárgyalását felfüggesztette, és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. §-a alapján bírói kezdeményezésekkel fordult az Alkotmánybírósághoz, melyekben a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 113. § (2) és (3) bekezdése és az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 20. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és

megsemmisítését, valamint e jogszabályi rendelkezések alkalmazásának kizárását kérte a bíróság előtt folyamatban lévő ügyekben (a továbbiakban: bírói kezdeményezés). Álláspontja szerint a támadott rendelkezések ellentétesek az Alaptörvény XXIX. cikkének (1) bekezdésében rögzített nyelvhasználathoz való joggal, az Alaptörvény XXIX. cikkének (3) bekezdésében foglaltakkal, valamint az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése szerinti a megkülönböztetés tilalmába ütköznek.

- [2] Az eljárást kezdeményező bíró ugyanazon jogszabályi rendelkezéseket támadta egyedi normakontroll iránti indítványában, ezért az Alkotmánybíróság az Abtv. 58. § (2) bekezdése alapján együttes vizsgálat és elbírálás végett elrendelte az előtte folyamatban lévő ügyek egyesítését.
- [3] 2. A bírói kezdeményezés alapjául szolgáló ügyekben a felperesek keresetlevelet terjesztettek elő az alperes által hozott, 2018. augusztus 22-én kelt FE/06/00407-19/2018 ügyszámú és FE/06/00053-4/2018 ügyszámú határozatok tekintetében. A felperesek a keresetlevelükben – összefoglalva – azt sérelmezték, hogy a közigazgatási eljárás során részükre az alperes az anyanyelv használatához való jogot nem biztosította annak ellenére, hogy ukrán, ruszin nemzetiségűek, és így a Magyarországon élő nemzetiségekhez tartoznak.
- [4] A felperesek a keresetlevelükben – azoknak tartalma szerint – kérték a per során a bírósági és más iratok orosz vagy ukrán vagy ruszin nyelvre részükre történő fordítását. A felperesek ezen kérelmüket részletesen indokolták.
- [5] 3. Az indítványozó bíró álláspontja szerint az előtte folyamatban lévő perekben olyan jogszabályi rendelkezéseket kell alkalmaznia, amelyek sértik a Magyarországon élő nemzetiségieknek az Alaptörvény XXIX. cikkének (1) bekezdésében rögzített nyelvhasználathoz való alapjogát, ellentétesek az Alaptörvény XXIX. cikkének (3) bekezdésében írottakkal, valamint az Alaptörvény XV. cikke (2) bekezdése szerinti a megkülönböztetés tilalmába ütköznek.
- [6] Az indítványozó bíró, végzéseit kiegészítve, indítványait kiterjesztette a Pp. 113. § (3) bekezdésének akkor még törvénytervezetként megismert jövőbeli módosítására is. Érvelésének megfelelően a módosítás, amely törvénytervezetben írottakkal azonos szöveggel lépett hatályba – az indítványozó bíró érvelése szerint – a Pp. 113. § (2) bekezdéséhez írott indítványában írottakkal azonos alkotmányellenes helyzetet teremt. E kiegészítő végzéseiben indítványt tett arra nézve, hogy a Pp. 113. § (2) bekezdése – az Alkotmánybíróság javasolt döntését követően – milyen szöveggel maradjon hatályban.
- [7] 3.1. Az indítványozó álláspontja szerint az érintett perekben a bíróságnak olyan jogszabályi rendelkezéseket kellene alkalmaznia – konkrétan a Pp. 113. § (2) bekezdését, valamint az Ákr. 20. § (3) bekezdés második mondatát –, melyek az indítványozó bíró álláspontja szerint ellentétesek az Alaptörvényben írottakkal.
- [8] Az indítványozó bíró álláspontja szerint a Pp. 113. § (2) bekezdésének és az Ákr. 20. § (3) bekezdés második mondatának az alaptörvény-ellenessége a következők miatt áll fenn.
- [9] Az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdése szerint a Magyarországon élő nemzetiségeknek joguk van az anyanyelvhasználathoz. Az anyanyelvhasználathoz való jog az Alaptörvény SZABADSÁG ÉS FELELŐSSÉG című részében található, amelyből következően az alapvető jog. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése szerint Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.
- [10] Az Alaptörvény ezen rendelkezéseinek összevetéséből az eljárást kezdeményező bíró szerint az következik, hogy Magyarországnak valamennyi nemzetisége számára az anyanyelvhasználat terén azonos jogokat kell biztosítania, még hozzá a közöttük való bármilyen megkülönböztetés nélkül, és ez így van akkor is, ha az Alaptörvény XXIX. cikk (3) bekezdése szerint a Magyarországon élő nemzetiségek jogaira vonatkozó részletes szabályokat sarkalatos törvény határozza meg. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése szerinti megkülönböztetés tilalma alól ugyanis az Alaptörvény ez utóbbi rendelkezése sem ad mentesítést.
- [11] Az indítványozó szerint a Pp. 113. § (2) bekezdése esetében azonban a nemzetiségek megkülönböztetés nélküli anyanyelv használati joga – alaptörvény-ellenesen – nem érvényesül a következők miatt.
- [12] A Pp. 113. § (2) bekezdése szerint a törvény, az Európai Unió kötelező jogi aktusa, illetve nemzetközi egyezmény eltérő rendelkezése hiányában a bíróságnak címzett beadványokat magyar nyelven kell előterjeszteni. A bíróság a beadványokat és a határozatát magyar nyelven küldi meg.
- [13] A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 36. § (1) bekezdés a) pontja alapján a közigazgatási perben a Pp. előbbi rendelkezését a nyelvhasználatra alkalmazni kell, mint ahogy a Pp. 113. § (1) és (3) bekezdéseit is.

- [14] A közigazgatási per tehát az írásbeli beadványok és határozatok tekintetében fő szabály szerint magyar nyelven folyik, amely alól akkor van kivétel, vagyis akkor lehetséges a beadványok nem magyar nyelven való benyújtása, valamint a beadványok és a bírósági határozatok nem magyar nyelven való bíróság általi megküldése, ha azt törvény, az Európai Unió kötelező aktusa, illetve nemzetközi egyezmény lehetővé teszi. Az eljárást kezdeményező bíró szerint ezen kivétel ugyanakkor nem egyformán érvényesül a Magyarországon élő nemzetiségek tekintetében az alábbiak miatt.
- [15] A nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény (a továbbiakban: Njtv.) 1. számú melléklete szerint Magyarországon nemzetiségnek minősül a bolgár, görög, horvát, lengyel, német, örmény, roma, román, ruszin, szerb, szlovák, szlovén és az ukrán. Az Njtv. 5. § (1) bekezdése szerint a nemzetiséghez tartozók nyelvhasználatának feltételeit – külön törvényben meghatározott esetekben – az állam biztosítani köteles, míg a (2) bekezdése szerint a polgári és büntetőeljárások során, valamint a közigazgatási eljárásokban az anyanyelv használatát a vonatkozó eljárásjogi törvények biztosítják.
- [16] Az indítványozó bíró szerint az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdéséből, továbbá a XXIX. cikk (1) bekezdéséből az következne, hogy az Njtv. 1. számú mellékletében foglalt valamennyi nemzetiséget, így az ukrán és a ruszin nemzetiséget is azonos feltételekkel kellene hogy megillessen a Kp. és Pp. alkalmazása során az anyanyelvhasználati jog, és ezért a Pp. 113. § (2) bekezdése szerinti kivétel lehetősége is.
- [17] Az előterjesztő bíró véleménye szerint ez azonban nem valósul meg, mivel az 1999. évi XL. törvénnyel kihirdetett, Strasbourgban 1992. november 5-én létrehozott Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Kartájához (a továbbiakban: Nyelvi Karta) kapcsolódóan a Magyar Köztársaság Kormánya a Nyelvi Karta megerősítő okirata letétbe helyezésekor kizárólag a horvát, német, román, szerb, szlovák, szlovén, romani és beás nyelvek tekintetében vállalt a polgári igazságszolgáltatásra kiterjedő – de e körben sem valamennyi, elvileg vállalható – kötelezettséget.
- [18] A kezdeményező bíró szerint ebből következően a Magyar Köztársaság Kormánya az ukrán és ruszin nyelv vonatkozásában nem vállalt a polgári igazságszolgáltatásra kiterjedően semmilyen kötelezettséget, és ezért a Nyelvi Karta ezen nyelvek tekintetében és ezáltal az ukrán és ruszin nemzetiségek számára nem biztosítja a Pp. 113. § (2) és (3) bekezdése szerinti kivételt. Az ukrán és ruszin nyelvek tekintetében az Európai Uniónak sincs olyan kötelező aktusa, amely a Pp. 113. § (2) és (3) bekezdése szerinti kivételt biztosítaná, de nem tartalmaz ilyen rendelkezést az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában 1950. november 4-én kelt Egyezmény (a továbbiakban: EJEE) és az ahhoz tartozó kiegészítő jegyzőkönyv sem, mint ahogy a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya, továbbá az 1995. évi XLV. törvénnyel kihirdetett, a Magyar Köztársaság és Ukrajna (a továbbiakban: Felek) között a jószomszédság és az együttműködés alapjairól Kijevben 1991. december hó 6. napján aláírt szerződés (a továbbiakban: Alapszerződés) és ahhoz tartozó Nyilatkozat sem. Utóbbival kapcsolatban hangsúlyozta, hogy ezen egyezmény XIX. cikke csak a Felek együttműködését rögzíti a kölcsönös jogsegély terén polgári, büntető és családjogi ügyekben, míg az ezen egyezményhez tartozó Nyilatkozat 3. pontja szerint a felek annyi kötelezettséget vállaltak, hogy figyelembe veszik a nemzeti kisebbségek törvényes érdekeit és megteszik a szükséges politikai, jogi és államigazgatási intézkedéseket az etnikai, kulturális, nyelvi és vallási identitásuk megőrzéséhez és fejlesztéséhez szükséges kedvező feltételek kialakításának elősegítése érdekében.
- [19] A Nyilatkozat 9. pontja szerint a felek ugyan meghozzák a szükséges törvényi, államigazgatási és egyéb intézkedéseket annak érdekében, hogy a nemzeti kisebbségek szabadon élhessenek anyanyelvhasználati jogukkal a személyes és társadalmi életben az írott és beszélt nyelvben egyaránt, ideértve nemzeti keresztneveik és családneveik használatát is, azonban ez csak egy kötelezettségvállalás adott intézkedés jövőbeni meghozatalára, és nem maga az az intézkedés, amely a közigazgatási perben biztosítaná a Pp. 113. § (2) és (3) bekezdése szerinti kivétel lehetőségét.
- [20] Mindezeket összegezve az indítványozó bíró álláspontja az, hogy az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdéséből és a XXIX. cikk (1) és (3) bekezdéseiből az következik, hogy Magyarországnak mindazon kisebbségek részére, amelyek felsorolást nyertek az Njtv. 1. számú mellékletében, azonos jogokat kell biztosítania az anyanyelvhasználat terén a polgári és a közigazgatási perben. Ez viszont a fentiek alapján nem valósul meg, ugyanis míg a Nyelvi Karta a horvát, német, román, szerb, szlovák, szlovén, roma nemzetiségek tekintetében biztosítja a Pp. 113. § (2) és (3) bekezdése szerinti kivételt, addig a további nemzetiségek, így a bolgár, görög, lengyel, örmény, ruszin és ukrán nemzetiségek tekintetében ezt a lehetőséget nem biztosítja, mint ahogy nem biztosítanak ilyen lehetőséget a fentiekben felsorolt további nemzetközi egyezmények sem. Az alapjogsérelem lényege az előbbiek alapján tehát – összefoglalva – abban áll, hogy a Pp. 113. § (2) és (3) bekezdése az írásbeli beadványok és határozatok, valamint a Nyilatkozatok tekintetében a magyartól eltérő anyanyelv használatához való jogot feltételhez köti, azonban olyan feltételt köt ki, amelynek valamennyi – előbbiek szerinti – Magyarországon nemzetiség nem felel meg azonosan,

hiszen egyes nemzetiségek részére a Nyelvi Karta megfelelést biztosít azonban mások – így különösen a jelen perbeli ukrán és ruszin – nemzetiségűek részére nem.

- [21] Az indítványozó bíró álláspontja szerint pedig, ha Magyarország a nemzetiségek részére a polgári és közigazgatási peres eljárásban feltételeket szab az anyanyelvhasználat terén, akkor az Alaptörvény előbb hivatkozott rendelkezései alapján csak olyan feltételeket szabhat, melyeknek valamennyi nemzetiség meg tud felelni, hiszen csak így biztosított az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésének megvalósulása, vagyis a köztük történő bármilyen megkülönböztetés hiánya. A Pp. 113. § (2) bekezdése alapján tehát a magát ukrán, ruszin nemzetiségűnek valló felpereseknek, noha az Njtv. 1. számú melléklete szerinti nemzetiséghez tartoznak – ellentétben a Nyelvi Karta szerinti másik nemzetiségekhez tartozókkal – a beadványaikat magyarul és nem a nemzetiségi anyanyelvükön kellene benyújtaniuk, és a bíróság is magyarul küldené meg a részére a beadványokat és a határozatait. Ez pedig a fentiek alapján – az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésébe ütköző – megkülönböztetést valósítana meg.
- [22] A fentiekre tekintettel az indítványozó bíró a Kp. 34. § b) pontja alapján alkalmazandó Pp. 131. § (1) bekezdése és az Abtv. 25. § (1) bekezdése alapján indítványozta, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Pp. 113. § (2) és (3) bekezdéseinek alaptörvény-ellenességét, továbbá ezen jogszabályi rendelkezések az érintett perekben való alkalmazása kizárását.
- [23] 3.2. Az indítványozó bíró az Ákr. 20. § (3) bekezdése vonatkozásában is az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésére és XXIX. cikk (1) és (3) bekezdésére hivatkozva kérte az alaptörvény-ellenesség megállapítását. Az indítványozó álláspontja szerint ugyanis ezen rendelkezésekből az következik, hogy ha az Njtv. hatálya alá tartozó személy a hatóságnál használhatja a nemzetiségi nyelvét, akkor a hatóságnak a kérelme tárgyában hozott döntését, így különösen végzését és határozatát, a nemzetiségi ügyfélnek az által használt nemzetiségi nyelven kell – méghozzá külön erre vonatkozó kérelem nélkül – megküldenie.
- [24] Az Ákr. 20. § (3) bekezdése ugyanakkor nem így rendelkezik, hiszen a nemzetiségi nyelven benyújtott kérelem esetében külön újabb kérelemhez köti a hatósági döntés nemzetiségi nyelvre való lefordítását. Az indítványozó szerint ez viszont sérti az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdése szerinti anyanyelv használathoz való jogot, hiszen, ha már az Ákr. 20. § (3) bekezdés első mondata biztosítja a nemzetiségi nyelv használatát, akkor szükségtelen és aránytalan e jognak az Ákr. 20. § (3) bekezdés második mondatában foglaltak szerinti korlátozása.
- [25] Az indítványozó bíró álláspontja szerint tehát, ha Magyarország az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdése és az Njtv. 5. § (2) bekezdése alapján az Ákr. 20. § (3) bekezdésében biztosítja a nemzetiségi nyelv használatának jogát, akkor azt az eljárás teljes menetére biztosítani kell, de legalábbis nem élhet olyan – az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdésébe ütköző, szükségtelen és aránytalan – korlátozással, miszerint a nemzetiségi nyelven benyújtott kérelem tárgyában hozott magyar nyelvű döntést a hatóság kizárólag az ügyfél kérelmére fordítja le az adott nemzetiségi nyelvre.
- [26] Az indítványozó álláspontja szerint az Ákr. 20. § (3) bekezdés első mondatában foglalt azon fordulat, miszerint az Njtv. hatálya alá tartozó természetes személy a hatóságnál használhatja nemzetiségi nyelvét, az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdésére tekintettel nemcsak azt kell hogy jelentse, hogy az ilyen személy használja a hatóság előtt szóban és írásban a nemzetiségi nyelvét, hanem azt is, hogy a hatóság is ezen a nemzetiségi nyelven kommunikál vele, hiszen ennek ellenkezője esetén az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdése által biztosított anyanyelvhasználati jog csak szükségtelenül és aránytalanul korlátozott mértékben érvényesülne.
- [27] A fentiekre tekintettel az indítványokat előterjesztő bíró az Abtv. 25. § (1) bekezdése alapján indítványozta, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg az Ákr. 20. § (3) bekezdés második mondata Alaptörvény ellenességét, továbbá e jogszabályi rendelkezésnek az előtte folyamatban lévő perekben való alkalmazása kizárását.
- [28] Az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezésére tekintettel a bíróság a peres eljárásokat felfüggesztette a Kp. 34. § b) pontja alapján alkalmazandó Pp. 126. § (1) bekezdés b) pontja és az Abtv. 25. § (1) bekezdése alapján.
- [29] 3.3. Az indítványozó bíró az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdése szerinti anyanyelvhasználatához való jog sérelmére hivatkozott a Pp. 113. § (2) és (3) bekezdése és az Ákr. 20. § (3) bekezdése második mondata tekintetében. Az Alkotmánybíróság tehát megállapította, hogy az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdése vonatkozásában e bekezdés második mondatának első fordulatát érinti a bírói kezdeményezés.
- [30] 3.4. Eljárása során az Alkotmánybíróság az Abtv. 57. § (1) és (2) bekezdése alapján beszerezte a miniszterelnök általános helyettese, a külgazdasági és külügyminiszter és az igazságügyi miniszter véleményét.

II.

- [31] 1. Az Alaptörvény indítványokban hivatkozott rendelkezései:
 „XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.
 (2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”
 „XXIX. cikk (1) A Magyarországon élő nemzetiségek államalkotó tényezők. Minden, valamely nemzetiséghez tartozó magyar állampolgárnak joga van önazonossága szabad vállalkozáshoz és megőrzéséhez. A Magyarországon élő nemzetiségeknek joguk van az anyanyelvhasználathoz, a saját nyelven való egyéni és közösségi névhasználathoz, saját kultúrájuk ápolásához és az anyanyelvű oktatáshoz.
 [...]”
 (3) A Magyarországon élő nemzetiségek jogaira vonatkozó részletes szabályokat, a nemzetiségeket és a nemzetiségként való elismerés feltételeit, valamint a helyi és országos nemzetiségi önkormányzatok megválasztásának szabályait sarkalatos törvény határozza meg. Sarkalatos törvény a nemzetiségként való elismerést meghatározott idejű honossághoz és meghatározott számú, magát az adott nemzetiséghez tartozónak valló személy kezdeményezéséhez kötheti.”
- [32] 2. Az indítványok által támadott Pp. rendelkezések:
- [33] 2.1. „113. § (2) Törvény, az Európai Unió kötelező jogi aktusa, illetve nemzetközi egyezmény eltérő rendelkezése hiányában a bíróságnak címzett beadványokat magyar nyelven kell előterjeszteni, a bíróság a beadványokat és a határozatát magyar nyelven küldi meg.”
- [34] 2.2. A Pp. 113. § (3) bekezdésének 2019. július 9. napjáig hatályos szövege:
 „(3) A bírósági eljárásban szóban mindenki jogosult anyanyelvét, nemzetközi egyezményben meghatározott körben pedig regionális vagy nemzetiségi nyelvét használni.”
- [35] 2.3. A Pp. 113. § (3) bekezdésének 2019. július 10. napjától hatályos szövege:
 „(3) A bírósági eljárásban szóban mindenki jogosult anyanyelvét, nemzetközi egyezményben meghatározott körben pedig anyanyelvét, regionális vagy nemzetiségi nyelvét használni. A bírósági eljárásban a Magyarországon élő, a nemzetiségek jogairól szóló törvényben elismert valamennyi nemzetiség tagja jogosult nemzetiségi nyelvét a regionális vagy kisebbségi nyelv használatára vonatkozó nemzetközi egyezményben foglaltaknak megfelelően használni.”
- [36] 3. Az indítványok által támadott Ákr. rendelkezés:
 „20. § (3) A nemzetiségi szervezet nevében eljáró személy, valamint az a természetes személy, aki a nemzetiségek jogairól szóló törvény hatálya alá tartozik, a hatóságnál használhatja nemzetiségi nyelvét. A nemzetiségi nyelven benyújtott kérelem tárgyában hozott magyar nyelvű döntést a hatóság az ügyfél kérésére a kérelemben használt nyelvre lefordítja.”
- [37] 4. A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 2012. január 1. napjától hatályos, érintett bekezdése:
 „6. § (2) A bírósági eljárásban – nemzetközi egyezményben meghatározott körben – mindenki jogosult anyanyelvét, regionális vagy nemzetiségi nyelvét használni.”

III.

- [38] A bírói kezdeményezés nem megalapozott.
- [39] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy a beadványok megfelelnek-e a törvényben előírt feltételeknek. Az Abtv. 25. §-a szerint a bírósági eljárások felfüggesztése mellett – abban az esetben kezdeményezheti az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés b) pontja alapján az Alkotmánybíróságnál a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását, ha az előtte folyamatban lévő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmaznia, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már kinyilvánította. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványok az Abtv. 25. §-ában és 51–52. §-aiban előírt feltételeknek részben – az Alaptörvény XXIX. cikkének (1) bekezdésében rögzített nyelvhasználathoz való alapjog, valamint az Alaptörvény XV. cikke (2) bekezdése vonatkozásában – eleget tesz {vö. 3058/2015. (III. 31.)

- AB végzés, Indokolás [8]–[24]; 2/2016. (II. 8.) AB határozat, Indokolás [26]–[28]; 3046/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [8]–[13].
- [40] Az indítványok egyéb alaptörvényi hivatkozásai tekintetében az indítványok alkotmányjogi indokolást nem terjesztenek elő, ezért a további feltételeket nem vizsgálva, az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványok ezen részeiben nem felelnek meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében foglalt feltételnek.
- [41] A bírói kezdeményezés szerint a felperes kereseti kérelmére tekintettel a támadott jogszabályokat az eljárásokban alkalmazni kell, az eljárások felfüggesztése megtörtént, és az indítványok – a fenti körben – határozott kérelmet tartalmaznak, azaz a beadványok – a fentiek szerint részben – érdemi elbírálásra alkalmasak.
- [42] 2. Az Alkotmánybíróság vizsgálta az anyanyelvhasználat mint eljárásjogi intézmény magyarországi szabályozásának változását.
- [43] A történelmi Magyarországon és kapcsolt részein jellemzően fennálló pluralista nyelvi jogi modellben a nyelvi homogenizáció igénye csak a XIX. században jelentkezett, és akkor is mind eszközeiben, mind hatásában messze elmaradt az asszimilációs modellbe tartozó államok gyakorlatától. A közép-európai térségben a nyelvi kérdést a XIX. században oly módon szabályozták, amely tiszteletben tartotta a nyelvi sokféleséget, illetve a szabályozás során a nyelvhasználók igényeire (is) igyekezett tekintettel lenni. Ez a megközelítés a nyugat-európai országokban csak a XX. század második felében jelent meg a nyelvhasználati szabályozásban.
- [44] Az 1952-ből származó régi Pp. eredeti szövege viszont ezt a korábbi megközelítést egyáltalán nem tükrözte és csak a magyarul nem beszélő személyek számára biztosított tolmácsot. Az 1973-ban hatályba lépő módosítások már jelentőséget tulajdonítottak a magyar nyelv tudása és a más nemzetiséghez tartozás (anyanyelv) közötti különbségnek, illetve az írásbeli beadványokra is vonatkoztatták az akkori szabályozást.
- [45] A II. világháborút követően az ENSZ Emberi Jogi Nyilatkozata, a Magyarországon az 1976. évi 8. törvényerejű rendelettel kihirdetett Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya, az EJEE és más nemzetközi egyezmények hatással voltak a magyar szabályozásra is. Az anyanyelvhasználat alapelvének tartalma a Nyelvi Karta – e történetileg kiemelkedően jelentős egyezmény – hatálybalépésével egészült ki jelentősen.
- [46] A nemzetiségek jogait az Alaptörvény a korábbi Alkotmányhoz hasonlóan szabályozza, azzal a különbséggel, hogy a korábbi szabályozás a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szólt, míg a hatályos Alaptörvény a nemzetiségekről rendelkezik.
- [47] Az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdése rögzíti, hogy a hazánkban élő nemzetiségek államalkotó tényezők. Deklarálja a nemzetiségek anyanyelvhasználatához való jogát is. Ez az Alaptörvényben rögzített alapvető jog a polgári eljárásjogi dogmatikában lényegében az igazságszolgáltatásra általában jellemző, anyanyelv használatának alapelveként – a kapcsolódó szabályokkal együtt – a Pp. 113. §-ának első három bekezdésében fogalmazódik meg. Ennek értelmében a bírósági eljárás nyelve a magyar, de az alkotmányozó és a jogalkotó (illetve, mint nemzetközi jogalany, a Magyar Állam) arra törekedett, hogy – összhangban a nemzetközi jogi kötelezettségvállalásokkal – a nyelvtudás hiánya, illetve egyéb hátrányos helyzet (pl. siketvaktság) miatt a polgári perekben senkit se érhessen hátrány [Pp. 113. § (1) bekezdés].
- [48] A nemzetiségek védelmére Magyarország tehát a nemzetközi szerződésből folyó kötelezettsége alapján is köteles. Ilyen nemzetközi szerződés az Njtv. preambulumban is említett Koppenhágai Dokumentum, az EJEE, valamint a Nyelvi Karta és az Európa Tanács Nemzeti Kisebbségek Védelméről szóló, Strasbourgban, 1995. február 1-jén kelt Keretegyezménye (kihirdette az 1999. évi XXXIV. törvény, a továbbiakban: Keretegyezmény).
- [49] Az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy az igazságszolgáltatásban való nyelvhasználatra vonatkozó EJEE 6. cikk (3) bekezdés a) és e) pontjai és a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 14. cikk 3. f) pontja a büntetőeljárásokra, és nem pedig a polgári és közigazgatási perekre vonatkozik.
- [50] Összegezve megállapítható, hogy e nemzetközi egyezmények alapján a Magyar Állam az ukrán és ruszin nyelv vonatkozásában nem vállalt a polgári igazságszolgáltatásra kiterjedően semmilyen kötelezettséget, és ezért a Nyelvi Karta ezen nyelvek tekintetében, és ezáltal az ukrán és ruszin nemzetiségek számára nem biztosítja a Pp. 113. § (2) bekezdése szerinti kivételt.
- [51] Az ukrán és ruszin nyelvek tekintetében az Európai Uniónak sincs olyan kötelező aktusa, amely a Pp. 113. § (2) bekezdése szerinti kivételt biztosítaná, de nem tartalmaz ilyen rendelkezést az EJEE és az ahhoz tartozó kiegészítő jegyzőkönyv sem, mint ahogy a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya sem.
- [52] Az Alapszerződés XIX. cikke a Felek együttműködését rögzíti a kölcsönös jogsegély terén polgári, büntető és családjogi ügyekben. Az ezen egyezményhez tartozó Nyilatkozat 3. pontja szerint a felek kötelezettséget vállalnak, hogy figyelembe veszik a nemzeti kisebbségek törvényes érdekeit, és megteszik a szükséges politikai, jogi és

- államigazgatási intézkedéseket az etnikai, kulturális, nyelvi és vallási identitásuk megőrzéséhez és fejlesztéséhez szükséges kedvező feltételek kialakításának elősegítése érdekében.
- [53] A Nyilatkozat 9. pontja szerint a felek meghozzák a szükséges törvényi, államigazgatási és egyéb intézkedéseket annak érdekében, hogy a nemzeti kisebbségek szabadon élhessenek anyanyelvhasználati jogukkal a személyes és társadalmi életben az írott és beszélt nyelvben egyaránt, ideértve nemzeti keresztnéveik és családneveik használatát is.
- [54] A Nyelvi Karta szerint: a regionális vagy kisebbségi nyelvek kifejezésen azon nyelvek értendők, amelyeket egy állam területén az állam lakosságának számszerű kisebbségét alkotó polgárok hagyományosan használnak, és amelyek különböznek ezen állam hivatalos nyelve(i)től. Ez azonban nem vonatkozik az állam hivatalos nyelve(i)nek dialektusa(i)ra és a bevándorlók nyelveire [Nyelvi Karta 1. cikk a) pont].
- [55] A „regionális vagy kisebbségi nyelv használatának területén” az a földrajzi körzet értendő, ahol ez a nyelv olyan számú személy kifejezési eszköze, amely indokolja a Nyelvi Karta által előírt különböző védelmi és ösztönző intézkedések meghozatalát [Nyelvi Karta 1. cikk b) pont].
- [56] A „területhez nem köthető nyelveken” az állam polgárai által beszélt olyan nyelvek értendők, amelyek különböznek az állam lakosságának többi része által beszélt nyelvtől vagy nyelvektől, de amelyeket, bár az állam területén hagyományosan beszélnek, nem lehet egy külön földrajzi körzethez kapcsolni [Nyelvi Karta 1. cikk c) pont].
- [57] A Nyelvi Karta alapján a nyelvek védelmének két szintje van, és az alsó védelmi szintet minden aláíró köteles elfogadni. Ennek értelmében a Nyelvi Karta kimondja, hogy a felek „a regionális vagy kisebbségi nyelvek vonatkozásában azokon a területeken, ahol ezeket a nyelveket használják, mindegyik nyelv helyzetének megfelelően politikájukat, jogalkotásukat és gyakorlatukat az alábbi célokra és elvekre alapítják: [...] d) a regionális vagy kisebbségi nyelveknek a magánéletben és közéletben, szóban és írásban való használatának megkönnyítése és/vagy bátorítása” [Nyelvi Karta 7. cikk 1. pont].
- [58] A csatlakozó államoknak meg kellett határozni, hogy mely nyelvet vagy nyelveket tekintik a Nyelvi Karta hatálya alá esőnek. Magyarország – amely elsőként csatlakozott és ratifikálta a Nyelvi Kartát – a horvát, a német, román, szerb, szlovák és szlovén, illetve a beás és romani nyelveket jelölte meg. Ezen felül – miután az aláírók vállalhatták, hogy e nyelveket magasabb szintű védelemben részesítik – Magyarország kötelezte magát arra, hogy a Nyelvi Karta 9. cikkének megfelelően a polgári és közigazgatási peres eljárásokban megengedi, hogy amennyiben egy peres félnek személyesen kell megjelenie a bíróság előtt, úgy ott saját regionális vagy kisebbségi nyelvét használja anélkül, hogy az számára külön költséget jelentsen, és/vagy megengedi – ha szükséges tolmácsok és fordítások segítségével – a regionális vagy kisebbségi nyelven készült dokumentumok és bizonyítékok benyújtását.
- [59] Az Njtv. indokolása szerint e törvényben meghatározásra kerül mind a nemzetiségi közösség, mind pedig a nemzetiséghez tartozó egyén fogalma. A törvény egyértelművé teszi, hogy a nemzetiségi jogok és kötelezettségek a nemzetiséghez tartozó egyént és közösséget akkor illetik meg, ha identitását törvény vagy végrehajtására kiadott jogszabály által meghatározott módon kinyilvánítja.
- [60] Az Njtv. 1. § (2) bekezdése szerint a nemzetiségi jogok és kötelezettségek vonatkozásában a nemzetiséghez tartozik az a Magyarországon lakóhellyel rendelkező személy, aki magát valamely nemzetiséghez tartozónak tekinti, és e nemzetiséghez tartozását az e törvényben meghatározott esetekben és módon kinyilvánítja.
- [61] Az Njtv. (1) bekezdése szerinti nemzetiségeket az Njtv. 1. melléklete sorolja fel.
- [62] A nemzetiségi nyelv definiálása az Njtv.-ben található. Az Njtv. tehát nem csak a nemzetiségeket sorolja fel, hanem a nemzetiségek nyelveit is tartalmazza.
- [63] Az Njtv. 22. § (1) bekezdése értelmében nemzetiségek által használt nyelvnek számít a bolgár, a görög, a horvát, a lengyel, a német, az örmény, a roma/cigány (romani, illetve beás) (a továbbiakban együtt: roma), a román, a ruszin, a szerb, a szlovák, a szlovén és az ukrán nyelv, továbbá a roma és az örmény nemzetiség esetében a magyar nyelv is.
- [64] Az Njtv. 5. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a polgári és büntetőeljárások során, valamint a közigazgatási eljárásokban az anyanyelv használatát a vonatkozó eljárásjogi törvények biztosítják.
- [65] A Pp. nyelvhasználati jogra vonatkozó szabályainak hatályát vizsgálva, az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy a polgári peres eljárásokon túl azokat más eljárásokban is alkalmazni kell.
- [66] Az egyes polgári nemperes eljárásokban, amelyek a polgári bíróság, a közjegyző, a végrehajtó stb. hatáskörébe tartoznak a konkrét nemperes eljárásra vonatkozó speciális rendelkezés vagy a Pp. funkcionális hatálya alapján – miszerint a Pp.-t olyan eljárásokban is háttérjogszabályként alkalmazni kell, amelyek nem hivatkoznak a Pp. konkrét rendelkezésére – a Pp. nyelvhasználati jogra vonatkozó szabályait kell alkalmazni.
- [67] A Pp. támadott, nyelvhasználatra vonatkozó 113. § (2) és (3) bekezdéseit a Kp. 36. § (1) a) pontja alapján alkalmazni kell a közigazgatási peres illetve közigazgatási nemperes eljárásokban is.

- [68] A Pp. hatályos szabályait vizsgálva rögzíthető, hogy a jogalkotó az Alaptörvény és a nemzetközi jogi kötelezettségvállalások alapján külön rendelkezik a szóbeli és az írásbeli kommunikációról. A bíróságnak címzett beadványokat magyar nyelven kell előterjeszteni, illetve a bíróság a beadványokat és a határozatát magyar nyelven küldi meg, ha törvény, az Európai Unió kötelező jogi aktusa, illetve nemzetközi egyezmény eltérően nem rendelkezik [Pp. 113. § (2) bekezdés]. Ugyanezt a megoldást követte a Pp. a fordítás szükségessége esetére, mivel – a fentiekben említett hármasként hiányában – lehetővé tette az egyszerű fordítás alkalmazását. Hiteles fordításra csak akkor van szükség, ha a lefordított szöveg helyessége, illetve teljessége tekintetében kétely merül fel (Pp. 62. §).
- [69] A Pp. külön rendelkezik a szóbeli nyelvhasználatról. A Pp. eredetileg úgy rendelkezett, hogy a bírósági eljárásban szóban mindenki jogosult anyanyelvét, nemzetközi egyezményben meghatározott körben pedig regionális vagy nemzetiségi nyelvét használni [Pp. 113. § (3) bekezdés]. Magyarország 2020. évi központi költségvetésének megalapozásáról szóló 2019. évi LXVI. törvény 150. §-a módosította a Pp. 113. §-ának (3) bekezdését a következők szerint: „(3) A bírósági eljárásban szóban mindenki jogosult anyanyelvét, nemzetközi egyezményben meghatározott körben pedig anyanyelvét, regionális vagy nemzetiségi nyelvét használni. A bírósági eljárásban a Magyarországon élő, a nemzetiségek jogairól szóló törvényben elismert valamennyi nemzetiség tagja jogosult nemzetiségi nyelvét a regionális vagy kisebbségi nyelv használatára vonatkozó nemzetközi egyezményben foglaltaknak megfelelően használni.” A módosítás 2019. július 10. napjától hatályos. A módosítás indokolása szerint: „A Pp. nyelvhasználatra vonatkozó szabályainak kiegészítése az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdése nemzetiségek nyelvhasználatára vonatkozó rendelkezésének végrehajtását célozza. A Pp. 113. § (3) bekezdésének módosítása minden Magyarországon élő, a nemzetiségek jogairól szóló törvényben elismert nemzetiség tagja számára biztosítja, hogy nemzetiségi nyelvét a regionális vagy kisebbségi nyelv használatára vonatkozó nemzetközi egyezményben foglaltaknak megfelelően használhassa.”
- [70] A bíróság tolmácsot, illetve fordítót rendel ki, ha a nyelvhasználati jogok érvényesülése érdekében vagy egyébként a Pp.-nek a nyelvhasználattal kapcsolatos rendelkezése értelmében szükséges. Fő szabályként a tolmácsra és fordítóra a Pp. kirendelt szakértőre vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni [Pp. 61. § (1)–(2) bekezdés]. Ha jogszabály, az Európai Unió kötelező jogi aktusa vagy nemzetközi szerződés eltérően nem rendelkezik, a kirendelt tolmácsnak a bizonyítással össze nem függő alkalmazásával járó költségét az a fél előlegezi, akinek a személye miatt a tolmács perbeli igénybevétele szükségessé vált [Pp. 79. § (2) bekezdés]. Ilyen eltérő rendelkezést tartalmaz pl. a Nyelvi Karta a csatlakozási dokumentumok szerinti regionális, illetve kisebbségi nyelvet használók számára, akik mentesülnek az előlegezés terhe alól.
- [71] Az általános szabályok alapján a beadványok vonatkozásában a kirendelt fordítónak a bizonyítással nem összefüggő alkalmazásával járó költségét viszont a fél, pl. a keresetlevél vonatkozásában a felperes előlegezi [Pp. 79. § (3) bekezdés].
- [72] Az Ákr. 20. § rögzíti a nyelvhasználatra vonatkozó legfontosabb rendelkezéseket.
- [73] „20. § [Az eljárás hivatalos nyelve]
- (1) A közigazgatási hatósági eljárás hivatalos nyelve a magyar. Ez nem akadály a konzuli tisztviselő és a külpolitikáért felelős miniszter eljárása során más nyelv használatának.
- (2) A települési, a területi és az országos nemzetiségi önkormányzat testülete határozatában meghatározhatja a hatáskörébe tartozó hatósági eljárás magyar nyelv melletti hivatalos nyelvét.
- (3) A nemzetiségi szervezet nevében eljáró személy, valamint az a természetes személy, aki a nemzetiségek jogairól szóló törvény hatálya alá tartozik, a hatóságnál használhatja nemzetiségi nyelvét. A nemzetiségi nyelven benyújtott kérelem tárgyában hozott magyar nyelvű döntést a hatóság az ügyfél kérésére a kérelemben használt nyelvre lefordítja.
- (4) Ha a hatóság döntésének magyar és idegen nyelvű szövege között eltérés van, a magyar nyelvű szöveget kell hitelesnek tekinteni.
- (5) A hatósági igazolvány, hatósági bizonyítvány kiállítására és a hatósági nyilvántartásba történő bejegyzés módjára jogszabály eltérő nyelvhasználati szabályokat állapíthat meg.”
- [74] Az Ákr.-ben is fennáll a Ket. és az Njtv. jogi szabályozásában is megfigyelhető kisebb inkohérensia. Az Ákr. 20. § (3) bekezdése – hasonlóan a Ket. 9. § (3) bekezdéséhez – „nemzetiségi nyelvről” szól, az Njtv. 22. § (1) bekezdése a „nemzetiségek által használt nyelvként” határozza meg a bolgárt, a görögöt, a horvátot, a lengyelt, a németet, az örményt, a román/cigányt (romani, illetve beás), a román, a ruszint, a szerbet, a szlovákot, a szlovént és az ukrán nyelvet, továbbá a roma és az örmény nemzetiség esetében a magyar nyelvet is. Ez a különbség azonban tartalmi eltérést nem eredményez: a hatósági eljárásokban ezek a nyelvek használhatók nemzetiségi nyelvként.

- [75] A nemzetiségi nyelvhasználat alanya szóban és írásban is használhatja a nemzetiségi nyelvét. A hatóságot azonban nem terheli az a kötelezettség, hogy a kérelem tárgyában hozott ügyet befejező döntést automatikusan lefordítsa. Az Ákr. 20. § (3) bekezdése alapján ezt külön kérni kell: a nemzetiségi nyelven benyújtott kérelem tárgyában hozott magyar nyelvű döntést a hatóság az ügyfél kérésére a kérelemben használt nyelvre lefordítja.
- [76] Az Ákr. 21. §-a a külföldiek nyelvhasználati joga tekintetében rögzíti:
- „(1) Ha a hatóság nem magyar állampolgár, a magyar nyelvet nem ismerő természetes személy ügyfél ügyében magyarországi tartózkodásának tartama alatt hivatalból indít azonnali eljárási cselekménnyel járó eljárást, vagy a természetes személy ügyfél azonnali jogvédelemért fordul a magyar hatósághoz, a hatóság gondoskodik arról, hogy az ügyfelet ne érje joghátrány a magyar nyelv ismeretének hiánya miatt.
- (2) A magyar nyelvet nem ismerő ügyfél – a fordítási és tolmácsolási költség előlegezése és viselése mellett – az (1) bekezdés hatálya alá nem tartozó esetekben is kérheti, hogy a hatóság bírálja el az anyanyelvén vagy valamely közvetítő nyelven megfogalmazott kérelmét.”
- [77] Az Ákr. 127. § (2) bekezdése szerint az eljáró hatóság viseli a nyelvhasználat 21. § (1) bekezdése alapján felmerült fordítási és tolmácsolási költségét.
- [78] 3. Az Alkotmánybíróság vizsgálta az Alaptörvény XXIX. cikkének (1) bekezdésében rögzített nyelvhasználatához való alapjog tartalmát.
- [79] 3.1. Az Alaptörvény H) cikk (1) bekezdése szerint Magyarország a hivatalos nyelv a magyar.
- A történelmi hagyományok folytatását is jelentik és a nemzetközi kötelezettség vállalásoknak is megfelelnek az Alaptörvény XXIX. cikkének a nemzetiségek alapjogait is érintő szabályai. Az (1) bekezdés kimondja: „A Magyarországon élő nemzetiségek államalkotó tényezők. Minden, valamely nemzetiséghez tartozó magyar állampolgárnak joga van önazonossága szabad vállalkozásához és megőrzéséhez. A Magyarországon élő nemzetiségeknek joguk van az anyanyelvhasználatához, a saját nyelven való egyéni és közösségi névhasználatához, saját kultúrájuk ápolásához és az anyanyelvű oktatáshoz.”
- [80] Az indítványozó bíró a Pp. 113. § (2) és (3) bekezdése és az Ákr. 20. § (3) bekezdése második mondata tekintetében az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdése szerinti anyanyelv használatához való jog sérelmére hivatkozott.
- [81] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdése második mondatának első fordulatát érinti a bírói kezdeményezés. Az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy az Alaptörvény a Magyarországon élő nemzetiségek kifejezést tartalmazza. Az Alaptörvény kategorikusan rögzíti, hogy a Magyarországon élő nemzetiségeknek joguk van az anyanyelvhasználatához.
- [82] Az Alaptörvény H) cikk (1) bekezdése szerint: „Magyarországon a hivatalos nyelv a magyar.” Az ismertetett ágazati eljárásjogi törvények az adott eljárás tekintetében rögzítik, hogy az eljárás nyelve a magyar, ugyanakkor az adott eljárási kódexben rögzítik az anyanyelv használatának jogát.
- [83] Abban már eltérés mutatkozik az egyes eljárási törvények között, hogy a Magyarországon élő nemzetiségeknek az anyanyelv használatának jogához fűződő jogával felmerülő költségeket kinek kell előlegezni és kinek kell viselni. A Magyarország által vállalt nemzetközi kötelezettségekkel összhangban a büntetőeljárásról szóló törvény, a szabálysértési törvény és az Ákr. mind szóban, mind írásban a nemzetiség tagja szempontjából díjmentesen biztosítják a nemzetiségi nyelv használatát. Hasonlóképpen rendelkezik a Pp. 113. § (3) bekezdése annyiban, hogy annak az alkalmazandó más jogszabályi rendelkezésekkel együttes értelmezése alapján, minden olyan felet, akinek személyesen kell megjelennie a bíróság előtt, és aki a Magyarországon élő, a nemzetiségek jogairól szóló törvényben elismert valamely nemzetiség tagja, az ebből fakadó költségek (tolmácsdíj) viselésétől mentesítve illeti meg a nemzetiségi nyelve szóbeli használatának a joga a polgári eljárásban, illetve közigazgatási peres és nemperes eljárásban egyaránt.
- [84] Az Alkotmánybíróság rámutat, hogy a Pp. 113. § (2) bekezdését a 113. § (3) bekezdésének hatályos szövegével összhangban, az Alaptörvény XXIX. cikkének (1) bekezdésében rögzített, a nyelvhasználatához való alapjog biztosítása érdekében úgy kell értelmezni, hogy az Njtv.-ben elismert valamennyi nemzetiség tagja a (2) bekezdésnek is alanya. Ez pedig, a Pp. 113. § (2) bekezdésének az alkalmazandó más jogszabályi rendelkezésekkel együttes értelmezése alapján azt jelenti, hogy a Magyarországon élő, az Njtv.-ben elismert valamely nemzetiség tagja, jogosult benyújtani a bíróságra nemzetiségi nyelven készült dokumentumokat és bizonyítékokat – ha szükséges tolmácsok és fordítások segítségével.
- [85] A Pp. 113. § (2) bekezdése vonatkozásában kiemelendő: a nemzetiség tagja polgári eljárásban, illetve közigazgatási peres és nemperes eljárásban történő írásbeli nyelvhasználatát tekintetében viszont Magyarország nem tett a Nyelvi Karta tekintetében olyan kötelezettségvállalást, amely a Nyelvi Kartában felsorolt kisebbségekhez tartozó

- személynek biztosítaná díjmentesen az írásbeli kommunikációt. A nemzetiségek tagjai tekintetében ugyanakkor például a költségkedvezményekre vonatkozó szabályok ebben az esetben is alkalmazhatóak.
- [86] A Pp. 113. § (2) bekezdése vonatkozásában a költségek viselése tekintetében az indítványozó bíró tehát tévesen, egy szerinte fennálló különbségtételre, vélt eltérő szabályozásra mutatott rá. Az Njtv. szerinti nemzetiségek tagjának nyelvhasználatát az eljárási törvények mind szóban, mind írásban lehetővé teszik. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az anyanyelvhasználati jognak a sérelme az indítványozó által ezen hivatkozott rendelkezések tekintetében – nem állapítható meg.
- [87] 3.2. Az Alkotmánybíróság a továbbiakban vizsgálta a nemzetiséghez tartozó személyeknek (nemzetiség tagjai) a Pp. és Ákr. hivatkozott rendelkezései szerinti, az indítványozó által támadott azon kötelezettségeit, miszerint Nyilatkozatot kell tenniük vagy beadványt kell benyújtaniuk, és az eljáró bíróságok, illetve a közigazgatási szervek csak ennek okán, erre hivatkozással – tehát ezt követően – biztosítják számukra a speciális kedvezményeket, amelyek a nemzetiségi nyelv használatát biztosítják.
- [88] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdése által biztosított anyanyelvhasználati jog – az eljárást kezdeményező bíró által állított – sérelme e tekintetben sem állapítható meg.
- [89] Az Alkotmánybíróság elsődlegesen megállapította, hogy e vonatkozásban is alkalmazni kell az Njtv. 11. §-ában írottakat:
- „11. § (1) Valamely nemzetiséghez való tartozás kinyilvánítása az egyén kizárólagos és elidegeníthetetlen joga.
 (2) A nemzetiséghez való tartozás kérdésében Nyilatkozatra senki sem kötelezhető, azonban törvény vagy a végrehajtására kiadott jogszabály egyes nemzetiségi jogok gyakorlását az egyén Nyilatkozatához kötheti.
 (3) A nemzetiségi önonazonossághoz való jog és valamely nemzetiséghez való tartozás kinyilvánítása – az e törvényben meghatározott kivétellel – nem zárja ki a kettős vagy többes kötődés elismerését.”
- [90] Az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy az államot az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdése által biztosított anyanyelvhasználati jog mint alapjog az igazságszolgáltatásban történő biztosítása érdekében az Alaptörvény 25. cikke alapján objektív intézményvédelmi kötelezettség terheli. Az egyén az alkotmányos jogai gyakorlása, illetve alkotmányos kötelezettségei teljesítése során együttműködni köteles nemcsak a közösség tagjaival, de az objektív intézményvédelem biztosítására köteles állammal is.
- [91] Az egyes természetes személyek ismerik a saját (magyar) nyelvhasználatuknak aktív és passzív szintjét. A bíróságok, hatóságok, közigazgatási szervek a természetes személyek anyanyelvéről, a különböző általuk ismert nyelvek szóbeli és írásbeli ismeretének szintjeiről (pl. aktív vagy passzív nyelvtudás, általános nyelvismeret, egyes szaknyelvi nyelvismeretek stb.) csak az eljárás résztvevőjének Nyilatkozata alapján szerezhetnek tudomást.
- [92] A Pp. és az Ákr. alapján hozott határozatokat a nemzetiség tagja más eljárásokban, vagy akár az azonos nemzetiség tagjaival fennálló jogviszonyában használhatja. Ezeket és más hasonló körülményeket az eljáró bíróság vagy közigazgatási szerv hivatalból nem ismeri, így nem mérlegelheti. Emiatt szükséges a természetes személy Nyilatkozata az eljárás nyelvétől, azaz a magyar nyelvtől eltérő nyelvhasználati, tolmácsolási, fordítási igényei tekintetében. Az eljárások költségeinek mederben tartása továbbá végső soron minden félnek, ügyfélnek érdeke, és együttműködési kötelezettségének része.
- [93] Az Alaptörvény O) cikke értelmében: „Mindenki felelős önmagáért, képességei és lehetőségei szerint köteles az állami és közösségi feladatok ellátásához hozzájárulni.” Az emberkép formula az Alkotmánybíróság gyakorlatában először a 3110/2013. (VI. 4.) AB határozatban jelent meg. Az Alkotmánybíróság hivatkozott határozatában rámutatott, hogy „[a]z Alaptörvény az egyén–közösségi viszonyt az egyén közösséghez kötöttsége jegyében határozta meg, anélkül azonban, hogy annak egyedi értékét érintené. Ez következik különösen az Alaptörvény O) cikkéből és II. cikkéből.” [Indokolás [49], és megerősítette a 32/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [88]] Az Alkotmánybíróság az emberkép formulával összefüggésben a 3132/2013. (VII. 2.) AB határozatban azt vizsgálta, hogy a beteg együttműködési kötelezettségének előírása összeegyeztethető-e az Alaptörvénnyel. Az Alkotmánybíróság fenti határozatában hangsúlyozta, hogy „az Alaptörvény emberképe nem az elszigetelt egyéné, hanem a társadalomban élő felelős személyiségé. Ez következik különösen az Alaptörvény O) cikkéből.” (Indokolás [95]) Az Alkotmánybíróság értelmezésében ebből az alábbiak következnek.
- Az egyén közösségben él, jogai, így alkotmányos jogai gyakorlása során is nemcsak önmagáért, de a közösség többi tagja iránt is felelősséggel tartozik; alkotmányos joggyakorlása egyensúlyban kell, álljon a közösség tagjaként a közösségért is viselt felelősséggel. Ennek az egyensúlynak a fenntartásához nélkülözhetetlen az együttműködési kötelezettség teljesítése [lásd 19/2019. (VI. 18.) AB határozat (a továbbiakban: Abh1.), Indokolás [61]].

- [94] Az állami feladatnak az ellátásához az Alaptörvény O) cikke értelmében az önmagáért és a közösség tagjaiért egyaránt felelős személy köteles hozzájárulni, annak hatékony ellátásában köteles tevékenyen közreműködni. Másként megfogalmazva, köteles az állami feladat ellátásában együttműködni az állammal [lásd Abh1., Indokolás [61]].
- [95] A hatékony objektív intézményvédelem, amely az állam alaptörvényi kötelezettsége, nem tud megvalósulni az érintett egyének együttműködése nélkül (lásd Abh1., Indokolás [62]). Az Alkotmánybíróság az intézményrendszer kialakításának célszerűségi, illetve működésének hatékonysági szempontjait alkotmányossági szempontból nem értékelheti. Azt azonban az együttműködési kötelezettség körében értékelnie kell, hogy az állam eleget tett-e az objektív intézményvédelmi kötelezettségének, megteremtette-e az alkotmányosan elvárt együttműködés feltételeit. A Pp. és az Ákr. támadott szabályai megfelelnek a Magyarország által fakultatíve vállalt nemzetközi kötelezettségnek, és biztosítják a nemzetiségek anyanyelvhasználati jogát.
- [96] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdése által biztosított anyanyelvhasználati jog – az eljárást kezdeményező bíró által állított sérelmét nem jelenti a Pp.-ben és az Ákr.-ben a felhívott bekezdésekben rögzített szabályozás, illetve e jognak a sérelme az indítványozó által ezen hivatkozott rendelkezések tekintetében nem állapítható meg.
- [97] 4. Az Alkotmánybíróság vizsgálta az indítványoknak azt az elemét is, miszerint az Alkotmánybíróság állapítsa meg, hogy a Pp. 113. § (2) és (3) bekezdései és az Ákr. 20. § (3) bekezdése második mondata az Alaptörvény XV. cikke (2) bekezdése szerinti megkülönböztetés tilalmába ütköznek.
- [98] 4.1. Az indítványozó bíró szerint az alapjogsérelem lényege összefoglalva abban áll, hogy a Pp. 113. § (2) és (3) bekezdései az írásbeli beadványok és határozatok, valamint a Nyilatkozatok tekintetében a magyartól eltérő anyanyelv használatához való jogot feltételhez kötik, azonban olyan feltételt kötnek ki, amelynek valamennyi – az Njtv. szerinti – nemzetiség nem felel meg azonosan, hiszen egyes nemzetiségek részére a Nyelvi Karta megfelelést biztosít azonban mások – így különösen a jelen perbeli ukrán és ruszin – nemzetiségűek részére nem.
- [99] Az indítványozó továbbá az Ákr. 20. § (3) bekezdés második mondatának vonatkozásában az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésére hivatkozva kérte az alaptörvény-ellenesség megállapítását. Álláspontja szerint, ezen rendelkezésekből ugyanis az következik, hogy ha az Njtv. hatálya alá tartozó személy a hatóságnál használhatja a nemzetiségi nyelvét, akkor a hatóságnak a kérelme tárgyában hozott döntését, így különösen végzését és határozatát, a nemzetiségi ügyfélnek az által használt nemzetiségi nyelven kell, méghozzá külön erre vonatkozó kérelem nélkül megküldenie.
- [100] Az Alaptörvény rendelkezéseinek összevetéséből az eljárást kezdeményező bíró szerint az következik, hogy Magyarországnak valamennyi honos nemzetisége számára az anyanyelvhasználat terén azonos jogokat kell biztosítani, méghozzá a közöttük való bármilyen megkülönböztetés nélkül, és ez így van akkor is, ha az Alaptörvény XXIX. cikk (3) bekezdése szerint a Magyarországon élő nemzetiségek jogaira vonatkozó részletes szabályokat sarkalatos törvény határozza meg. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése szerinti megkülönböztetés tilalma alól ugyanis az Alaptörvény ez utóbbi rendelkezése sem ad mentesítést.
- [101] 4.2. Az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy fenntartja az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésével összefüggésben a korábbi határozataiban foglaltakat.
- [102] Az Alaptörvény II. cikke: kinyilatkoztatja: „Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.” A XV. cikk (1) bekezdés első mondata pedig rögzíti: „A törvény előtt mindenki egyenlő.” A XV. cikk (2) bekezdése deklarálja: „Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”
- [103] Az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban kimondta: „Az Alaptörvény Nemzeti Hitvallása – amely az Alaptörvény R) cikk (3) bekezdésére figyelemmel irányadó az alaptörvényi rendelkezések értelmezésekor – elsőként nyilvánítja ki a magyar alkotmányosság szempontjából irányadó fogadalmak között: „[v]alljuk, hogy az emberi lét alapja az emberi méltóság.” Az Alaptörvény II. cikke – a korábbi Alkotmánnyal szemben – kifejezetten sérthetetlenül nyilvánítja az emberi méltósághoz való jogot [ezzel összefüggésben: 11/2014. (IV. 4.) AB határozat, Indokolás [29]]. Az emberi méltósághoz való jog mindenkorai értelmezéséhez rendkívül szorosan kapcsolódott – és kapcsolódik – az emberi méltóság sérelmét eredményező hátrányos megkülönböztetés tilalma. Ez egyenesen következik abból a tényből, hogy léténél fogva minden ember egyenlő, az emberi minőséggel összekapcsolt különbségtétel abszolút tiltott. A méltóság csak akkor nyerhet értelmet, ha az valamennyi embert egyenlően és feltétlen módon megillet. Az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése kimondja az általános jogegyenlőséget, míg a XV. cikk (2) bekezdése

- a korábbi Alkotmány 70/A. § (1) bekezdéséhez hasonlóan – az alapvető jogok tekintetében történő hátrányos megkülönböztetés tilalmát. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatálybalépésének évében értelmezte a XV. cikket, megerősítve annak az emberi méltósággal fennálló – elválaszthatatlan – kapcsolatát. A 42/2012. (XII. 20.) AB határozat (a továbbiakban: Abh2.) bontotta ki részletesen a XV. cikkben foglaltakat, megvizsgálva az alkotmányozó által a korábbi Alkotmányhoz képest megfogalmazott különbségeket.
- [104] Az Abh2. indokolásának [22] bekezdése szerint: „Az Alaptörvény XV. cikke egyaránt tartalmazza az általános egyenlőségi szabályt [(1) bekezdés], és az alapjogok egyenlőségét, illetve a diszkrimináció tilalmát [(2) bekezdés]” {továbbá: 32/2015. (XI. 19.) AB határozat, Indokolás [78]–[79]; 30/2017. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [50]–[52]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlata az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdését – a korábbiakhoz hasonlóan, de immáron tételes rendelkezések alapján – az emberi méltósághoz való joggal összefüggésben és attól elválaszthatatlanul értelmezi. Az Abh2. indokolásának [23]–[24] bekezdései szerint: „A törvény előtti egyenlőség lényegi tartalma változatlanul – az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatával egyezően – az emberek egyenlő méltósága. Az Alaptörvény emberi méltóság klauzulája ugyanis kizárja a törvény előtti egyenlőség eltérő értelmezését, egyben továbbra is meghatározza tartalmát.” {Vö. 3157/2018. (V. 16.) AB határozat (a továbbiakban: Abh3.), Indokolás [31]}
- [105] Az Alkotmánybíróság mindezek mellett azt is kimondta, hogy „[a]z általános egyenlőségi szabály [...] az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésére alapozható. Ez dogmatikai egyszerűsítés, miközben [...] a szükségszerű kapcsolat az egyenlő méltóság [...] és a törvény előtti tartalmi egyenlőség között változatlanul fennáll, mert az egyenlőség végső alapja az egyenlő méltóság.” (Abh2., Indokolás [25]) A 3206/2014. (VII. 21.) AB határozat indokolásának [23] bekezdése még inkább egyértelművé tette az emberi méltósághoz való jog (Alaptörvény II. cikk) és az általános jogegyenlőség kapcsolatát: „az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében foglalt általános egyenlőségi szabály [...], amely a jogrend valamennyi szabálya tekintetében azért biztosítja az egyenlően kezelés követelményét, mert az egyenlőség végső forrása az egyenlő emberi méltóság. A jogegyenlőség klauzulája a közhatalmat gyakorlók számára tehát azt az alkotmányos parancsot fogalmazza meg, hogy valamennyi személyt egyenlő méltóságúként kezeljenek, és szempontjaikat egyenlő mércével és méltányossággal mérjék. Ebből következik, hogy egy adott szabályozás abban az esetben nem felel meg az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében foglalt alkotmányos mércének, ha végső soron az emberi méltósághoz fűződő jogot sérti. Vagyis a jogegyenlőség elve nem bármifajta különbségtételt, hanem csupán az emberi méltóságot sértő megkülönböztetéseket tilalmazza.” {Továbbá: 23/2016. (XII. 12.) AB határozat, Indokolás [98]–[99]; 13/2017. (VI. 19.) AB határozat, Indokolás [55]–[58]; 30/2017. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [50]} Az Alkotmánybíróság gyakorlata tehát az emberi méltósághoz való jogot tekinti az általános jogegyenlőség forrásának.” {Lásd összefoglalóan: Abh3., Indokolás [31]–[32]}.
- [106] Az Alkotmánybíróság az Abh2. indokolásának [28] bekezdésében foglalta össze (és erősítette meg) azokat a szempontokat, amelyeket figyelembe kell venni az emberi méltóságot sérthető megkülönböztetés esetén. Eszerint „az azonos szabályozási koncepción belül adott, homogén csoportra nézve eltérő szabályozás a diszkrimináció tilalmába ütközik, kivéve, ha az eltérésnek ésszerű, kellő súlyú alkotmányos indoka van, azaz nem önkényes [...]. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint nem tekinthető viszont [...] hátrányos megkülönböztetésnek, ha a jogi szabályozás különböző tulajdonságokkal bíró alanyi körre eltérő rendelkezéseket állapít meg, mert alkotmányellenes megkülönböztetés csak összehasonlítható – azonos csoportba tartozó – személyi körben lehetséges {megerősítette például: 7/2015. (III. 19.) AB határozat, Indokolás [56]; 32/2015. (XI. 19.) AB határozat, Indokolás [80]; 30/2017. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [50]; Abh3., Indokolás [35]}.
- [107] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy mind a Pp., mind az Ákr. – az indítványozó által vitatott rendelkezései – többlet jogokat biztosítanak a honos nemzetiségek tagjai számára például a magyar anyanyelvű, vagy honos nemzetiséghez nem tartozó természetes személyeket megillető jogokhoz képest.
- [108] Az indítványozó bíró a nemzetiségek egyes csoportjai tekintetében vette fel a megkülönböztetés tilalmát. Ennek lényege akként fogalmazható meg, hogy a Pp. 113. § (2) és (3) bekezdése kodifikálásával a jogalkotó az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében biztosított jog megsértésével nem vonta valamennyi kisebbség tagját egy azonos olyan szabályozás személyi hatálya alá, amelybe jogállásuknál fogva tartoznának.
- [109] Az Njtv.-ben felsorolt nemzetiségek vonatkozásában – a fentiek szerint – a Pp. 113. § (2) és (3) bekezdése és az Ákr. 20. § (3) bekezdése nem tesz különbséget.
- [110] Az Alkotmánybíróság vizsgálta az indítványozó bírónak a Pp. 113. § (2) bekezdése alapján a beadványok magyar nyelvre, illetve a bíróság határozatainak a nemzetiségi nyelvre történő fordításával felmerülő költségek viselése tekintetében fennálló különbségtételre történő hivatkozását, miszerint ez megvalósítaná az alaptörvény-ellenes hátrányos megkülönböztetés tilalmát.

- [111] Az Alkotmánybíróság rámutat, hogy a 3192/2016. (X. 4.) AB végzés indokolásának [28] bekezdésében már rögzítette, hogy sem az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből (jogállamiság), sem a XXIV. cikk (1) bekezdéséből (tisztességes ügyintézés) nem következik az, hogy a feleknek a hatósági és bírósági eljárásban alapvető jogként lenne biztosított, hogy minden esetben díjmentesen használhassák anyanyelvüket.
- [112] A Pp. 113. § (2) bekezdése három kivételt nevez meg: törvény, az Európai Unió kötelező jogi aktusa, illetve nemzetközi egyezmény rendelkezhet arról, hogy a bíróságnak címzett beadványokat nem magyar nyelven kell előterjeszteni, illetve hogy a bíróság a beadványokat és a határozatát nem magyar nyelven küldje meg. E körben folytatva a vizsgálatot, megállapítható, hogy a Pp. 113. § (3) bekezdésében írottakat figyelembe véve, az Njtv. szerinti nemzetiségek, így a ruszin és az ukrán nemzetiségek tagjai esetében is a Nyelvi Karta az a jelenleg hatályos meghatározó nemzetközi dokumentum, amely a polgári perek esetében, így az azok legfontosabb eljárási szabályait rögzítő Pp. vonatkozásában alkalmazni kell.
- [113] A Pp. 113. § (2) bekezdése alapján, a Magyarországon elismert nemzetiségek tagjaira ugyanazokat a szabályokat kell alkalmazni. A Pp.-ben a magyar nyelvtől eltérő nyelvhasználat szabályai a Magyarország által vállalt nemzetközi kötelezettségekkel, Magyarország Alaptörvényével és az Njtv.-vel összhangban kerültek kialakításra.
- [114] A Pp. 113. § (3) bekezdésének ismertetett módosított rendelkezésével tehát azt a nyelvhasználati szintet biztosítja a törvényalkotó az Njtv.-ben felsorolt valamennyi nemzetiség tagja, mint peres fél számára, mint amit a Nyelvi Kartában nevesített nemzetiségeknek biztosít. A Pp. szabályozási elve az, hogy a nyelvhasználati összefüggésben nem ad külön szabályt a költségviselésére, hanem a Pp. 102. § (6) bekezdésében rögzíti azt, hogy „jogszabály, az Európai Unió kötelező jogi aktusa vagy nemzetközi szerződés rendelkezése szerinti költség, a költségkezdmény folytán, továbbá az (1)–(5) bekezdés szerint meg nem térülő költség és illeték az állam terhén marad”.
- [115] A Pp. idézett 102. § (6) bekezdése alapján tehát a regionális vagy kisebbségi nyelv használata során abban a kérdésben, hogy van-e olyan költség, ami az állam terhén marad, vagyis amit az állam visel, a Nyelvi Karta rendelkezései az irányadóak.
- [116] A fentiekre tekintettel, amikor a Pp. 113. § (3) bekezdése akként rendelkezik, hogy „a Magyarországon élő, a nemzetiségek jogairól szóló törvényben elismert valamennyi nemzetiség tagja jogosult nemzetiségi nyelvét a regionális vagy kisebbségi nyelv használatára vonatkozó nemzetközi egyezményben foglaltaknak megfelelően használni”, az azt is jelenti, hogy a nyelvhasználat biztosításához kapcsolódó költségek vonatkozásában is a nemzetközi egyezményben, azaz a Nyelvi Kartában foglaltakat kell alkalmazni, hiszen a Nyelvi Karta erről is rendelkezik. Tehát, ha valamely fél a nemzetiségek jogairól szóló törvényben elismert valamely nemzetiség tagja, akinek személyesen kell megjelennie a bíróság előtt, és a személyes megjelenése során a nemzetiségi nyelvét kívánja használni, azt megteheti anélkül, hogy az külön költséget jelentene számára, vagyis a tolmács biztosításának a költsége az állam terhén marad.
- [117] Az Njtv.-ben elismert valamely nemzetiség tagja arra is jogosult, hogy nemzetiségi nyelvén készült dokumentumokat és bizonyítékokat nyújtson be a polgári perben, de ezt már nem kell költségmentesen biztosítani számára, ahogyan a regionális vagy kisebbségi nyelv esetén sem, hiszen ilyen vállalat a Nyelvi Karta tekintetében nem tett Magyarország.
- [118] Valamennyi – regionális, kisebbségi vagy nemzetiségi nyelven – benyújtandó irat fordításának költsége jelentős költségvetési többletterhet jelentene az állam számára, miközben maga a Nyelvi Karta sem követeli meg a Nyelvi Kartához csatlakozó államoktól, hogy a nyelvhasználat minden formájához költségmentesség kapcsolódjon.
- [119] Az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy amennyiben az Alaptörvény rendelkezéseit nem sérti, a jogalkotó felelősége, hogy a költségvetési keretekre is tekintettel a perköltség egyes elemei tekintetében milyen széles körben állapítja meg az állam költségviselési kötelezettségét.
- [120] Az Alkotmánybíróság az Ákr. 20. § (3) bekezdés második mondata tekintetében megállapította, hogy azon ügyfelek, akik az Njtv.-ben felsorolt nemzetiségek tagjának vallják magukat, homogén csoportot képeznek. E homogén csoport tekintetében az Ákr. 20. § (3) bekezdése azonos rendelkezést tartalmaz, azaz azonos jogokat és kötelezettségeket rögzít.
- [121] Az Alkotmánybíróság a Pp. rendelkezéseit figyelembe véve megállapította, hogy azon felek, akik az Njtv.-ben felsorolt bármely nemzetiségek tagjának vallják magukat, homogén csoportot képeznek. A Pp. 113. § (2) és (3) bekezdése tekintetében is ugyanazokat a szabályokat kell a tekintetükben alkalmazni, azaz azonos jogokkal rendelkeznek és azonos kötelezettségek terhelik őket.
- [122] Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság arra a megállapításra jutott, hogy az indítványozó bíró által előadottak nem támasztják alá, hogy a jogalkotó a XV. cikk (2) bekezdését (végső soron az Alaptörvény II. cikkéből fakadó egyenlő méltóságot), megsértve határozta volna meg a szabályozás személyi hatályát, ezért az Alkotmánybíróság az indítványozó bíró kérelmét e vonatkozásban is elutasította.

- [123] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a nemzetiségek jogai – így az igazságszolgáltatásban biztosított anyanyelvhasználat joga is – alkotmányos védelmet élvez. A konkrét bírói kezdeményezés ugyanakkor – figyelemmel az Alaptörvényben írottakra és a nemzetközi szerződésekben vállalt kötelezettségekre is – alapjog sérelmét nem vezette le.
- [124] 5. A bírói kezdeményezés további elemeivel kapcsolatban az Alkotmánybíróság – az állandó gyakorlatára tekintettel – a következőkre hívja fel a figyelmet. „Az Alkotmánybíróság már többször vizsgálta az egyedi normakontrollra irányuló bírói kezdeményezés szabályozását, és döntéseiben megállapította, hogy a bírói kezdeményezés csak jogszabály alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányulhat, bíró a folyamatban lévő ügyben alaptörvény-ellenes mulasztás kimondását nem indítványozhatja” {3135/2013. (VII. 2.) AB határozat, Indokolás [19]}.
- [125] Fentiekre tekintettel megállapítható, hogy a kezdeményezés azon elemei esetében, amelyek a jogalkotó számára határoznak meg feladatot, vagy adnak iránymutatást, az indítványozó bíró valójában mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállásának megállapítására irányuló indítványt terjesztett elő, amelyre nem jogosult. Így az Alkotmánybíróság ezen indítványi elemeket érdemben nem vizsgálta.
- [126] A jelen ügy tárgyát képező bírói kezdeményezés nem érinti a nemzetiséghez tartozás jogszabályi kritériumrendszerét, ezért az Alkotmánybíróság sem foglalt ebben állást.
- [127] 6. Mivel az Alkotmánybíróság nem semmisítette meg a Pp. és az Ákr. kifogásolt rendelkezéseit, ezért az alkalmazási tilalom elrendeléséről nem kellett határoznia.

IV.

- [128] Az Abtv. 46. § (3) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság hatáskörei gyakorlása során folytatott eljárásában határozattal megállapíthatja azokat az Alaptörvényből eredő, és az Alaptörvény rendelkezéseit érvényre juttató alkotmányos követelményeket, amelyeknek a vizsgált jogszabály alkalmazásának meg kell felelnie. Az Alkotmánybíróság jelen esetben úgy ítélte meg, hogy az Abtv. 46. § (3) bekezdésében biztosított jogköre alapján, alkotmányos követelmény megfogalmazásával, egyben a hatályos jog kíméletével lehetősége van orvosolni a Pp. 113. § (3) bekezdésének megfogalmazásából levezethető azon önkényes és ezáltal az Alaptörvény XXIX. cikkének (1) bekezdésében rögzített nyelvhasználatához való alapjoggal ellentétes eredményre vezető értelmezést, amely különbséget vél felfedezni az egyes nemzetiségek tagjainak a polgári perekben való szóbeli kommunikációjára vonatkozó szabályok tekintetében.
- [129] Az Alkotmánybíróság – hivatalból eljárva – megállapítja, hogy a Pp. 113. § (3) bekezdésének alkalmazása során az Alaptörvény XXIX. cikkének (1) bekezdésében rögzített a nyelvhasználatához való alapjogból fakadó alkotmányos követelmény, hogy minden olyan felet, akinek személyesen kell megjelennie a bíróság előtt, és aki a Magyarországon él, a nemzetiségek jogairól szóló törvényben elismert valamely nemzetiség tagja, azonos feltételekkel kell, hogy megillessen a nemzetiségi nyelve szóbeli használatának a joga.
- [130] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a Nyelvi Karta nemcsak a nyelvhasználat biztosítása tekintetében, hanem a nyelvhasználat biztosításához kapcsolódó költségek viselése vonatkozásában is szabályokat határoz meg.
- [131] A Pp. pedig a nyelvhasználatlal összefüggésben nem tartalmaz külön szabályt a költségviselésére, hanem a Pp. 102. § (6) bekezdésében rögzíti azt, hogy „jogszabály, az Európai Unió kötelező jogi aktusa vagy nemzetközi szerződés rendelkezése szerinti költség, a költségkedvezmény folytán, továbbá az (1)–(5) bekezdés szerint meg nem térülő költség és illeték az állam terhén marad”.
- [132] A Pp. idézett 102. § (6) bekezdése alapján tehát a regionális vagy kisebbségi nyelv használata során abban a kérdésben, hogy van-e olyan költség, ami az állam terhén marad, vagyis amit az állam visel, a Nyelvi Karta rendelkezései az irányadóak.
- [133] A Nyelvi Karta alapján Magyarország polgári és közigazgatási bírósági eljárásokban a személyesen megjelenő félnek biztosítja, hogy saját regionális vagy kisebbségi nyelvét használja anélkül, hogy az számára külön költséget jelentene [9. cikk 1. b) (ii) és 9. cikk 1. c) (ii)].
- [134] Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a fentiekre tekintettel, mivel a Pp. 113. § (3) bekezdése akként rendelkezik, hogy „a Magyarországon él, a nemzetiségek jogairól szóló törvényben elismert valamennyi nemzetiség tagja jogosult nemzetiségi nyelvét a regionális vagy kisebbségi nyelv használatára vonatkozó nemzetközi egyezményben foglaltaknak megfelelően használni”, az azt is jelenti, hogy a nyelvhasználat biztosításához kapcsolódó költségek vonatkozásában is a nemzetközi egyezményben, azaz a Kartában foglaltakat kell alkalmazni, hiszen a Nyelvi Karta erről is rendelkezik. Tehát, ha valamelyik fél a Magyarországon él, a nemzetiségek jogairól szóló törvényben

elismert valamennyi nemzetiség tagja, és személyes megjelenése során a nemzetiségi nyelvét kívánja szóban használni, azt megteheti anélkül, hogy az külön költséget jelentene számára.

- [135] A Pp. 113. § (3) bekezdése meghatározó annyiban, hogy annak az alkalmazandó más jogszabályi rendelkezésekkel együttes értelmezése alapján, minden olyan felet, akinek személyesen kell megjelennie a bíróság előtt, és aki a Magyarországon él, a nemzetiségek jogairól szóló törvényben elismert valamely nemzetiség tagja, az ebből fakadó költségek (tolmácsdíj) viselésétől mentesítve illeti meg a nemzetiségi nyelve szóbeli használatának a joga a polgári eljárásban, illetve közigazgatási peres és nemperes eljárásban egyaránt.
- [136] Az alkotmányos követelmény az indítvánnyal támadott Pp. 113. § (3) bekezdésének az Alaptörvény XXIX. cikkének (1) bekezdésében rögzített nyelvhasználathoz való alapjoggal összhangban álló jogalkalmazói jogértelmezését segíti elő.
- [137] A Pp. 113. § (3) bekezdésének a módosítás előtti törvényszövege és a régi Pp. 6. §-a (2) bekezdése között a fentiekben kifejtettek szerinti tartalmi azonosság áll fenn. A Pp. hivatkozott módosításának az indokolás szerinti eredménye (megvalósított célja) az, hogy „minden Magyarországon élő, a nemzetiségek jogairól szóló törvényben elismert nemzetiség tagja számára biztosítja, hogy nemzetiségi nyelvét a regionális vagy kisebbségi nyelv használatára vonatkozó nemzetközi egyezményben foglaltaknak megfelelően használhassa”. Ez az eredmény csak akkor érhető el, ha a Pp. 630. § (6) bekezdése alapján a még folyamatban lévő ügyekben alkalmazandó régi Pp. 6. § (2) bekezdését is a hatályos Pp.-re vonatkozó alkotmányos követelmény szerint kell értelmezni.
- [138] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Alaptörvényben meghatározott szoros tartalmi összefüggés követelménye fennáll, ezért a régi Pp. 6. § (2) bekezdését is az alkotmányos követelményben megfogalmazott tartalommal kell értelmezni [lásd hasonlóan: 25/2020. (XII. 2.) AB határozat, Indokolás [68]].

V.

- [139] Az Alkotmánybíróság a határozat Magyar Közlönyben történő közzétételét az Abtv. 44. § (1) bekezdésének második mondata alapján rendelte el.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Hörchneré dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: III/742/2019.

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró különvéleménye

- [140] Nem értek egyet az indítvány elutasításával.
- [141] Az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdése kinyilvánítja, hogy „[a] Magyarországon élő nemzetiségeknek joguk van az anyanyelvhasználathoz”.
- [142] Az Njtv. 5. § (1) bekezdése egyértelművé teszi azt is, hogy „[a] nemzetiséghez tartozók nyelvhasználatának feltételeit – külön törvényben meghatározott esetekben – az állam biztosítani köteles”. Az Njtv. 5. § (2) bekezdése szerint pedig „[a] polgári és büntetőeljárások során, valamint a közigazgatási eljárásokban az anyanyelv használatát a vonatkozó eljárásjogi törvények biztosítják”. E rendelkezések normaszöveg-javaslatához fűzött jogalkotói indokolás szerint az Njtv. „a kiemelt jelentőséggel bíró nyelvi jogokat az őket megillető helyre, az alapvető jogok közé illetve szabályozza”.
- [143] A Pp. 113. §-ának indítvánnyal támadott rendelkezései alapján ugyanakkor megállapítható, hogy a nemzetiségek nyelvhasználatát a Pp. megalkotásakor a jogalkotó Magyarország nemzetközi egyezményben vállalt kötelezettségeinek megfelelően kívánta biztosítani. A jogalkotó kifejezetten utalt arra a Pp. 113. §-ának normaszöveg-javaslatához fűzött indokolásában, hogy „[e]gyértelműen kimondásra kerül, hogy törvény, uniós jogi norma, vagy nemzetközi egyezmény erre vonatkozó rendelkezése hiányában a félnek a bírósághoz címzett beadványait magyar nyelven kell előterjesztenie, mint ahogy a bíróság is – fő szabály szerint – a határozatait a feleknek magyar nyelven küldi meg”.
- [144] A jelen ügyben érintett nemzetiségek vonatkozásában ugyanakkor ilyen nemzetközi kötelezettség vállalást Magyarország nem tett, ezért úgy gondolom, hogy az alkotmányos követelményben foglalt jogértelmezés nem vezethető le a Pp. 113. § (3) bekezdésének normaszövegéből.
- [145] Véleményem szerint ugyanakkor helytállóan hivatkozik arra az indítványozó bíró, hogy az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdéséből és a XXIX. cikk (1) bekezdéséből az következik, hogy a Magyarországnak mindazon nemzetiségek részére, amelyek felsorolást nyertek az Njtv. 1. számú mellékletében, azonos jogokat kell biztosítani az anyanyelvhasználat terén a polgári és a közigazgatási perben. Ez viszont nem valósul meg, ugyanis míg a Nyelvi Karta a horvát, német, román, szerb, szlovák, szlovén, roma nemzetiségek tekintetében biztosítja a Pp. 113. § (2) bekezdése szerinti kivételt, addig a további nemzetiségek, így a bolgár, görög, lengyel, örmény, ruszin és ukrán nemzetiségek tekintetében ezt a lehetőséget nem biztosítja.
- [146] Álláspontom szerint a Pp. 113. § (3) bekezdésének alaptörvény-ellenességét a rendelkezés 2. mondatának az a fordulata okozza, amely szerint az elismert nemzetiség „a regionális vagy kisebbségi nyelv használatára vonatkozó nemzetközi egyezményben foglaltaknak megfelelően” használhatja nemzeti nyelvét. Ennek megsemmisítésével a Pp. 113. § (3) bekezdés 2. mondata az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdésének megfelelően garantálta volna, hogy a bírósági eljárásban a Magyarországon élő, a nemzetiségek jogairól szóló törvényben elismert valamennyi nemzetiség tagja jogosult nemzeti nyelvét használni.
- [147] Álláspontom szerint a megsemmisítéssel lehetett volna biztosítani, hogy a nyelvi jogok tekintetében a nemzetiségek közötti megkülönböztetés megszűnjön. Az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdéséből és az Njtv. 5. §-ából véleményem szerint az következik: a jogalkotónak a bírósági eljárásban a nemzeti nyelv használatát mindenfajta megkülönböztetés nélkül kell biztosítania.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

**Az Alkotmánybíróság 3/2021. (I. 7.) AB határozata
a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 70. §-át és az ügyvédi tevékenységről szóló
2017. évi LXXVIII. törvény 20. § (5) bekezdését érintő, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó
alkotmányos követelmény megállapításáról**

Az Alkotmánybíróság teljes ülése jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítása iránti bírói kezdeményezés tárgyában – *dr. Czine Ágnes, dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó, dr. Salamon László és dr. Sulyok Tamás* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Schanda Balázs* alkotmánybíró különvéleményével meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 70. §-át és az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény 20. § (5) bekezdését érintően az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése alapján alkotmányos követelményként megállapítja: a meghatalmazott képviseleti jogosultságának tartalmi vizsgálata arra is kiterjed, hogy nincs-e jogszabályi – így az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény 20. § (5) bekezdése alapján fennálló – akadálya a meghatalmazott eljárásának, és ezen vizsgálata alapján szükség esetén le kell vonnia a felek perbeli képviseletét érintő jogkövetkezményeket.
2. Az Alkotmánybíróság az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény 20. § (5) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és alkalmazásának kizárására irányuló bírói kezdeményezést elutasítja.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának közzétételét a Magyar Közlönyben.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A Kúria eljáró tanácsa az előtte folyamatban lévő közigazgatási jogvita elbírálása iránti Kfv.I.35.231/2020. számú perben az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybírósághoz 2020. június 26-án érkezett bírói kezdeményezéssel élt az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Üttv.) 20. § (5) bekezdése ellen, annak alaptörvény-ellenességének megállapítását és visszamenőleges hatályú megsemmisítését kérve. A Kúria tanácsa kérte továbbá az Üttv. 20. § (5) bekezdésének az előtte folyamatban levő perben, továbbá valamennyi valamely bíróság előtt folyamatban lévő ügyben történő alkalmazásának kizárását.
- [2] Az indítványozó bírói tanács előadta, hogy az előtte folyamatban lévő ügy előzménye, hogy az érintett közigazgatási jogvitában a felperes képviselőjeként eljáró ügyvéd (a továbbiakban: Ügyvéd) 2002. október 21-től kormányzati tisztviselői szolgálati jogviszonyban állt a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: NAV) jogelődjének különböző szervezeti egységeivel. Az Ügyvéd szolgálati jogviszonyát 2011. június 27-ei hatállyal a NAV felmentéssel megszüntette. A NAV Kiemelt Ügyek Adóigazgatóságának igazgatója 2011. március 30-án az Ügyvéd részére az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény (a továbbiakban: Ügyvédi tv.) 25. § (3) bekezdése szerinti, a hároméves ügyvállalási korlát alóli felmentés megadásáról szóló okiratot állított ki. Ezt követően az Ügyvéd 2014. június 27-ig ügyvédként a NAV egyes szervei előtt 16 ügyben eljárta.
- [3] A Fővárosi Törvényszék 2016. november 3-án kelt, 6.Mf.680510/2016/10. számú ítéletével megállapította, hogy az Ügyvéd felmentése a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményébe ütközően jogellenes volt, ezért kötelezte a NAV-ot arra, hogy az Ügyvédet az eredeti munkakörében foglalkoztassa tovább. Ezt követően az Ügyvéd a NAV köztisztviselőjeként tényleges munkát nem végzett. Az Ügyvéd kormánytisztviselői szolgálati jogviszonyát a vele 2017. február 3-án közölt okirattal 2017. április 3-i hatállyal a NAV ismételt megszüntette, az ügyvállalási korlát alól az Ügyvéd ekkor felmentést nem kapott. Az Ügyvéd az ismételt felmentés miatt munkaügyi jogvitát kezdeményezett.

- [4] Az indítványozó kúriai tanács előtt folyamatban lévő eljárás alapjául az szolgált, hogy az elsőfokú adóhatóság 2017. október 18-án a felperes vállalkozás terhére határozattal mulasztási bírságot állapított meg. A felperes vállalkozás ügyvezetője 2017. november 14-én meghatalmazást adott az Ügyvéd részére a vele szemben folyó adóigazgatási eljárás, továbbá a rendes bíróság előtt folyó jogorvoslati eljárásban az adózó teljes jogkörű képviselőjére.
- [5] A NAV elsőfokú adóhatósága 2017. december 12-én külön végzéssel (a továbbiakban: elsőfokú adóhatósági végzés) érdemi vizsgálat nélkül – mint nem jogosulttól származót – elutasította az Ügyvéd által az elsőfokú határozat ellen benyújtott fellebbezést a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 40. § (2) bekezdése és az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: régi Art.) 136. § (6) bekezdésére hivatkozással. Az elsőfokú adóhatósági végzés indokolása szerint az Ügyvéd a NAV-nál 2017. április 3-ig jogviszonyban állt, ezért az Ügyvédi tv. 25. § (2)–(3) bekezdései alapján 2020. április 3-ig nem jogosult a NAV előtt ügyvédként eljárni. Ezen elsőfokú adóhatósági végzést a másodfokú adóhatóság helybenhagyta, amely ellen önállóan nem, csak az ügy érdemében hozott közigazgatási határozattal szemben előterjesztett jogorvoslati kérelem keretében volt jogorvoslat kezdeményezhető.
- [6] A NAV Központi Irányítás Vezetője az elsőfokú adóhatósági végzés indokolásával azonos tartalmú általános hatályú rendelkezést (a továbbiakban: Körlevél) is kiadott a NAV szervezeti egységei vezetőinek címezve, amelyben a folyamatban lévő eljárások felülvizsgálatát kérte azzal, hogy amennyiben az adózót az Ügyvéd képviseli, az eljárása visszautasítása érdekében a Ket. 40. § (4) bekezdése szerinti intézkedéseket tegyék meg, valamint az adózókat tájékoztassák arról, hogy a képviselet visszautasítása jogaik gyakorlását és érvényesítését nem befolyásolja.
- [7] A Kúria tanácsa előtt folyamatban lévő közigazgatási jogvitát érintően a NAV másodfokú adóhatósága a felperes ügyvezetője által benyújtott fellebbezés alapján meghozott határozatával az elsőfokú határozatot helybenhagyta. Ezen másodfokú adóhatósági határozatot az Ügyvédnek nem kézbesítették. A felperes vállalkozás a másodfokú határozat és a Körlevél ellen közigazgatási jogvitát kezdeményezett. A közigazgatási perben az alperes NAV kezdeményezte az Ügyvéd felperesi képviselőként történő kizárását az Ügyvédi tv. 25. § (2)–(3) bekezdései és az Üttv. 20. § (5) bekezdése alapján.
- [8] A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (a továbbiakban: elsőfokú bíróság) az Ügyvéd eljárását a felperes ügyvezetője által 2017. november 14-én adott meghatalmazás alapján elfogadta, és 26.K.33.645/2018/4. számú végzésével a keresetlevelet a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 48. § (1) bekezdés d) pontja alapján visszautasította, mert álláspontja szerint az adóhatóság nem jogszerűen utasította vissza az Ügyvéd képviseleti jogosultságát. Az elsőfokú bíróság szerint az Ügyvédi tv. 25. §-a az ügyvéd számára tartalmaz korlátozást a megbízásvállalásra, az adóhatóság a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:95. §-ára figyelemmel nem volt jogosult a megbízási jogviszony érvényességét vizsgálni. Az elsőfokú bíróság indokolása szerint az Alaptörvény 28. cikke alapján az Üttv. 20–21. §-aihoz fűzött miniszteri indokolás és a bírói gyakorlat (BDT 2009.1995., BH2018.130) értelmében az adóhatóság a Ket. 40. §-a és a 40/A. §-a, a régi Art. 7–9/A. §-ai, valamint az Ügyvédi tv. 26. §-a alapján csak annyiban vizsgálhatja a meghatalmazott képviseleti jogosultságát, amennyiben az magából a meghatalmazásból kitűnik. Mindezekre tekintettel a keresetlevél – a Körlevélre is kiterjedő – visszautasítására a régi Art. 7. § (2) bekezdés cb) pontja, 143. §-a, a Ket. 40. § (7) bekezdése, 73/A. § (3) bekezdése és a 78. § (1) bekezdése alkalmazásával azért került sor, mert az Ügyvéd részére nem kézbesítették szabályszerűen a másodfokú adóhatósági határozatot, ezáltal nincs közigazgatási per tárgyává tehető jogerős közigazgatási cselekmény.
- [9] Az elsőfokú bíróság végzése ellen a NAV kezdeményezett bírósági felülvizsgálatot a Kúria előtt. A Kúria 2019. április 18-án kelt, Kfv.V.35.181/2019/8. számú végzésében megállapította, hogy az Ügyvéd a felülvizsgálati eljárásban a felperes vállalkozás képviseletében a törvény erejénél fogva nem járhat el. A Kúria ezen végzésének indokolása alapján az Üttv. 20. § (5) bekezdése szerinti törvényi korlátozás az ügyvédi tevékenység gyakorlásával kapcsolatban köti a feleket és a bíróságot, ezért megállapítható, hogy a 2017. április 3-tól kezdődő hároméves ügyvállalási korlát még nem telt el, ily módon a Kúria ezen végzése alapján a Kfv.V.35.181/2019/11. számú végzésével a felülvizsgálati ellenkérelmet és a csatlakozó felülvizsgálati kérelmet visszautasította.
- [10] Ezt követően az Ügyvéd kifogásolta a Kúria eljárásának szabályszerűségét. A Kúria felülvizsgálati ügyben eljáró három bíróból álló tanácsa jogegységi eljárást kezdeményezett. A Kúria elnöke a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 32. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt feltétel hiánya miatt mellőzte a jogegységi eljárás elrendelését. A Kúria eljáró tanácsa a Kp. 8. § (6) bekezdése alapján öt hivatásos bíróból álló tanács eljárását rendelte el és a felülvizsgálati eljárás felfüggesztése mellett az Alkotmánybírósághoz fordult utólagos normakontroll eljárást kezdeményezve.

- [11] 2. A Kúria eljáró tanácsa indítványának indokolása szerint az előtte folyó ügyben alkalmazandó Üttv. 20. § (5) bekezdése ellentétes az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, a XII. cikk (1) bekezdésével és a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseivel.
- [12] A Kúria eljáró tanácsa szerint az Ügyvédi tv. 25. § (2)–(3) bekezdéseinek második fordulata tartalmilag nagyrészt azonos az Üttv. 20. § (5) bekezdésével. A két jogszabályhely közötti eltérés abban áll, hogy a korábbi norma „ügyvédi megbízásról” és az ügy intézésében „munka-, szolgálati- vagy alkalmazotti jogviszony” alapján való részvétel hiányáról, míg a hatályos törvény „ügyvédi tevékenység folytatásáról” rendelkezik, azonban az ügy intézésében való részvétel jogi természetét nem konkretizálja. A Kúria értelmezése szerint a hatályos Üttv. a korábbi Ügyvédi tv.-hez képest kitérítette az ügyvállalási korlátot, mert korábban csak a megbízás alapján folytatott ügyvédi tevékenység volt tilalmazott – a kirendelés vagy a szolgáltatási szerződés alapján végzett tevékenység nem – és csak akkor, ha a megbízással érintett konkrét ügyben az ügyvéd korábban munka-, szolgálati-, vagy alkalmazotti jogviszony alapján járt el. A hatályos Üttv. értelmében – a Kúria szerint – minden ügyvédi tevékenység korlátozás alá esik attól függetlenül, hogy az ügyvéd az ügyet milyen jogviszonyban intézi, illetve korábban milyen jog viszony alapján járt el.
- [13] A Kúria eljáró tanácsa szerint az előtte folyamatban levő, kötelező jogi képviselet igénybevétele mellett folytatható felülvizsgálati eljárásban a Kp. 27. § (1) bekezdése értelmében az vizsgálendő, hogy az Ügyvéd részére a felülvizsgálati eljárásra adott meghatalmazás az Üttv. 20. § (5) bekezdése alapján az ügyvállalási korlát alóli felmentés hiányában jogosult-e képviselni a felperest, és ennek függvényében az Ügyvéd által benyújtott felülvizsgálati ellenkérelem és csatlakozó felülvizsgálati kérelem hatályos-e.
- [14] A Kúria eljáró tanácsa szerint a régi Art., a Ket. és a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) nem tartalmaz kifejezett utalást az Üttv. ügyvállalási korlátról szóló rendelkezéseinek, így az Üttv. 20. § (5) bekezdésének az alkalmazhatóságára. E tekintetben csak a Pp. 63. § (1) bekezdése tartalmaz az Üttv. 20. § (4) bekezdésével megfeleltethető rendelkezést. A Kúria eljáró tanácsa szerint az ügyvédi meghatalmazással összefüggésben a Pp. szabályai értelmében azt vizsgálhatja, hogy a meghatalmazás nyilvánvaló, magából az okiratból kitűnő hiányosságban szenved-e, illetve az adott perben az ellenérdekű fél maga a képviselő vagy olyan személy-e, akit ugyancsak ő képvisel. A Kúria szerint a képviselet vizsgálata szöveg szerint a meghatalmazáshoz kötött, azonban a jelenlegi bírói gyakorlat mellett az Alkotmánybíróság 3179/2018. (VI. 8.) AB határozata (a továbbiakban: Abh.) tükrében már nem tartható. A Kúria eljáró tanácsa szerint a jelenlegi szabályozási környezetben az Üttv. 20. § (5) bekezdése az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése alapján sérti a normavilágosság követelményét különös tekintettel arra, hogy a releváns ügyvállalási korlát közigazgatási eljárásban való vizsgálhatóságát nem jogszabály tételes rendelkezése írja elő. A Kúria eljáró tanácsa hivatkozása szerint a bírói gyakorlatban országosan sem alakult ki egységes álláspont, a Pp. alapján az Üttv. 20. § (5) bekezdésére hivatkozással ellentétes döntések születtek.
- [15] A Kúria eljáró tanácsa indítványában hivatkozott az Üttv. 20–21. §-aihoz fűzött miniszteri indokolásra, amely értelmezése szerint azt tartalmazza, hogy az ügyvédi megbízás az ügyvállalási korlát esetére sem semmis, az kizárólag az ügyvéd oldalán, és kizárólag fegyelmi felelősség megállapításával szankcionálható. A Kúria eljáró tanácsa szerint a miniszteri indokolás és az Abh. nem állnak egymással összhangban. A Kúria eljáró tanácsának álláspontja szerint alkotmányossági aggályokat vet fel továbbá, hogy a bíróság az eljárása során az ügyvédi kamara köztisztületi hatáskörbe tartozó fegyelmi ügy alapjául szolgáló kérdésben nem dönthet.
- [16] A Kúria eljáró tanácsának indítványa szerint a bíróság hivatalból köteles arról gondoskodni, hogy a törvényben szabályozott ügyvállalási korlát alá eső megbízással rendelkező ügyvéd perbeli képviselőként járhatson el. Azáltal, hogy a peres eljárás szabályai szerint az ügyvédi megbízás csak annyiban vizsgálható, amennyiben magából a meghatalmazásból kitűnik, a bíróságnak nincs arra törvényes lehetősége, hogy az igazságszolgáltatási tevékenységén belül érvényesítse a fél azon jogát, hogy az ellenérdekű felet ne az Üttv. 20. § (5) bekezdése értelmében kizárt ügyvéd képviselje, ezáltal végső soron az alkotmányos értelemben vett törvényes eljárás követelményeit érvényesítse.
- [17] A Kúria eljáró tanácsa szerint amennyiben kizárólagos kamarai hatáskörbe tartozik az ügyvállalási korlát megsértése következményeinek levonása, úgy az Alaptörvény 25. cikk (1) bekezdésében meghatározott igazságszolgáltatási tevékenysége csorbát szenved. A Kúria utalt arra is, hogy az Üttv. 209. § b) pontja értelmében az Üttv. az ügyvédi szolgáltatásnyújtás szabadsága tényleges gyakorlásának elősegítéséről szóló, a Tanács 1977. március 22-i 77/249/EK Irányelvének történő megfelelést szolgálja, ily módon még a más tagállamban ellátott tevékenység esetén sem mellőzhetők az ügyvállalási korlátra vonatkozó szabályok.

- [18] A Kúria eljáró tanácsa az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben utalt arra, hogy a bíróságok által sem mellőzhető a képviseleti jog Üttv. 20. § (5) bekezdéséhez kötött vizsgálata, melyet a közigazgatási perben a Kp. 26. § (1) bekezdése folytán irányadó Pp. 70. §-a sem zár ki.
- [19] A Kúria eljáró tanácsa szerint a Pp. 64–71. §-ai a Ket. 40. §-ától (jelenleg az Ákr. 13–14. §-aitól) részben eltérnek, mivel a Pp.-ben nincs a Ket. 40. § (4) bekezdésének [jelenleg az Ákr. 13. § (4) bekezdés a) pontjának, illetve az Air. 14. § (4) bekezdés a) pontjának] megfelelő rendelkezés. A Kúria eljáró tanácsának indítványa értelmében a közigazgatási és a perrendi eljárási rezsimben az ügyvédi képviselet különböző szempontok melletti vizsgálata ahhoz az ellentmondáshoz vezetne, hogy a korábbi munkáltató közigazgatási szervvel szemben az ügyvéd felmentés hiányában nem láthatna el képviseletet, míg a korábbi munkáltató ellen indított perben pedig elláthatna. A Kúria eljáró tanácsa szerint e téren nincs jelentősége annak, hogy az ügyvállalási korlát vizsgálata hivatalból vagy az ellenérdekű fél kérelmére történik-e, sem pedig annak, hogy az eljárás mely szakaszában, mert a vizsgálat eredménye az ügyvéd és megbízója közötti megbízási kötelelem tárgyára, a megbízás érvényességére is kihat.
- [20] A Kúria eljáró tanácsa szerint kétséges a tisztességes eljáráshoz való jog érvényesülése, ha a fél és megbízottja akaratán kívül az ügyvédi képviselet szabályszerű meghatalmazás ellenére az eljárás bármely pontján úgy is megszűnhet, hogy az ügyvállalási korlátra az ellenérdekű fél hivatkozik. Az Üttv. 20. § (5) bekezdése szerinti ügyvállalási korlát ugyanakkor jellemzően összetettebb, több tény együttes értékelését, akár bizonyítás felvételét is igénylő bizonyítást igényel.
- [21] A Kúria eljáró tanácsa szerint amennyiben a képviselet körében a bíróság az ügyvállalási korlátot adóügyben indított közigazgatási perben vizsgálja, akkor ténylegesen az ügyvédi kamara fegyelmi bizottsága hatáskörébe tartozó fegyelmi ügy alapját képező tényeket értékeli, miközben egy majdani fegyelmi ügyben a kamarai döntés a bíróságot nem köti a Kp. 85. § (6) bekezdése és a Pp. 263. § (2) bekezdése értelmében.
- [22] A Kúria eljáró tanácsának álláspontja szerint, ha a bíróság a perbeli képviselet körében az ügyvédi meghatalmazás Üttv. 20. § (5) bekezdésének való megfelelését teljeskörűen vizsgálhatja, az ellentétes az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseivel és az I. cikk (3) bekezdésével, mert az Alaptörvény által elismert alapjogok szükségtelen és aránytalan korlátozását eredményezi. A Kúria eljáró tanácsa szerint „a korábbi munkáltató belső információinak védelmét biztosító számos jogi norma folytán az Üttv. 20. § (5) bekezdése olyan törvényi rendelkezés, amely – azáltal, hogy az ügyvállalási korlát érvényesülését a korábbi munkáltató felmentő nyilatkozatától objektíve teszi függővé és az eljáró hatóságok, illetve a bíróság részére nem ad mérlegelési lehetőséget az ügyvállalási korlát jogalkotói és alapjogi célja vizsgálatát illetően – aránytalanul és szükségtelenül korlátozza a fél védelemhez való joga keretében a jogi képviselő megválasztásának jogát, így az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésében elismert alapjogot, azon keresztül pedig ellentétes a B) cikk (1) bekezdésével is, mert annak értelmezése során a jogalkotói cél (a volt munkáltató üzleti titok védelme) értékelésére nem ad lehetőséget.”
- [23] A Kúria eljáró tanácsa azzal indokolta az Üttv. 20. § (5) bekezdésének az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdésébe ütközését, hogy a jogszabályhely nem tartalmaz többletrendeletet arra az esetre, ha egy munkaügyi vita eredményeként az időközben ügyvéddé lett munkavállalót eredeti munkakörébe visszahelyezi a bíróság, azonban a korábbi munkáltató tényleges munkavégzés nélkül ismételtelen megszünteti a jogviszonyt, azonban az ügyvállalási korlát alól nem ad felmentést, amely esetben a korábbi munkáltató visszaélészerűen is hivatkozhat az ügyvállalási korlátra, amely az Ügyvéd oldalán többszöri hároméves korlátot is eredményezhet, ily módon sértve a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához, valamint a vállalkozáshoz való jogot, illetve a megbízó oldalán a tisztességes eljáráshoz (védelemhez) való jog sérelmét eredményezheti.
- [24] 3. Az ügyben az igazságügyi miniszter és a Magyar Ügyvédi Kamara észrevételeket terjesztett elő.

II.

- [25] 1. Az Alaptörvény bírói kezdeményezéssel érintett rendelkezései:
„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”
„XII. cikk (1) Mindenkinek joga van a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához, valamint a vállalkozáshoz. Képességeinek és lehetőségeinek megfelelő munkavégzéssel mindenki köteles hozzájárulni a közösség gyarapodásához.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

- [26] 2. A bírói kezdeményezésben felhívott Üttv. érintett rendelkezése:
 „20. § (5) Korábbi munkáltatójával szemben az ügyvédi tevékenység gyakorlója akkor folytathat ügyvédi tevékenységet, ha a munkavégzésre irányuló jogviszony legalább három éve megszűnt, és az ügy intézésében nem vett részt. A korábbi munkáltató e korlátozás alól felmentést adhat.”
- [27] 3. A bírói kezdeményezésben felhívott Ügyvédi tv. 2017. december 31-ig hatályos érintett rendelkezése:
 „25. § (2) Korábbi megbízójával szemben az ügyvéd megbízást akkor vállalhat el, ha a korábbi és az új ügy között nincs összefüggés, korábbi munkáltatójával szemben pedig akkor, ha a munkaviszony (szolgálati, alkalmazotti jogviszony) legalább 3 éve megszűnt, és munkavállalóként az ügy intézésében nem vett részt.
 (3) A megbízó, a korábbi megbízó és a munkáltató az e §-ban foglalt korlátozás alól írásban felmentést adhat.”
- [28] 4. A bírói kezdeményezésben felhívott Pp. hatályos érintett rendelkezése:
 „70. § [A képviseleti jogosultság vizsgálata]
 A meghatalmazott képviseleti jogosultságát a bíróság az eljárás bármely szakaszában hivatalból vizsgálja.”

III.

- [29] Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt megvizsgálta, hogy a bírói kezdeményezés megfelel-e az Abtv. 25. és 52. §-ában írt formai és tartalmi feltételeknek {3058/2015. (III. 31.) AB végzés, Indokolás [15]–[24], 3242/2017. (X. 10.) AB határozat, Indokolás [7]; 3102/2018. (IV. 9.) AB határozat, Indokolás [18]}.
- [30] Az Abtv. 25. §-a értelmében a bíró – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – abban az esetben kezdeményezheti az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés b) pontja alapján az Alkotmánybíróságnál a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását, ha az előtte folyamatban lévő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmaznia, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította.
- [31] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint „[a] kérelem az Abtv. 52. §-ának (1) bekezdésében megkövetelt határozottságnak (applicatio certa) akkor felel meg, ha az (1b) bekezdésben felsorolt feltételeknek eleget tesz, így pontosan és egyértelműen megjelöli az indítvány indokait, az indítvány által támadott jogszabályt vagy jogszabályi rendelkezést, az Alaptörvény vagy nemzetközi szerződés megsértett rendelkezését. Az indítványnak indokolnia kell továbbá, hogy a sérelmezett jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével vagy a nemzetközi szerződéssel, továbbá kifejezett kérelmet kell tartalmaznia a támadott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítására és alkalmazása tilalmának kimondására. Nem alkalmas az indítvány az érdemi elbírálásra, ha félreérthetően jelöli meg az Alaptörvénynek azt a rendelkezését, amelyet sérülni vél {3175/2014. (VI. 18.) AB végzés, Indokolás [5]}, vagy pusztán megjelöli azt, de nem indokolja meg – nem tartalmaz részletes érvelést arra vonatkozóan –, hogy az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével miért ellentétes a támadott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés [3136/2013. (VII. 2.) AB végzés, 3193/2014. (VII. 15.) AB végzés, 3226/2013. (XII. 12.) AB végzés]. Az elégtelen indokolás miatt akadálya az érdemi elbírálásnak az is, ha a támadott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés és az Alaptörvény megjelölt rendelkezése között nem állapítható meg összefüggés [3269/2012. (X. 4.) AB határozat, 12/2014. (IV. 10.) AB határozat, 3025/2014. (II. 17.) AB határozat, 37/2013. (XII. 5.) AB határozat, 3074/2013. (III. 14.) AB határozat] vagy az alkotmányjogi értelemben nem releváns [3009/2012. (VI. 21.) AB határozat].” {3058/2015. (III. 31.) AB végzés, Indokolás [19]}
- [32] Az Alkotmánybíróság utal arra, hogy az Abtv. 52. §-ának (2) bekezdése értelmében állandó gyakorlata szerint a határozottság követelményének minden támadott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés és az Alaptörvény minden felhívott rendelkezése vonatkozásában külön-külön teljesülnie kell [3136/2013. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [7]].
- [33] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a bírói kezdeményezés az Abtv. 25. §-ában, valamint az 52. § (1) és (1b) bekezdéseiben előírt, az Alkotmánybíróság 3058/2015. (III. 31.) AB végzésével értelmezett feltételeknek megfelel, mivel az eljárásban alkalmazni kell az Üttv. megjelölt rendelkezését, az eljárás felfüggesztése megtörtént, és az indítvány határozott kérelmet tartalmaz, valamint az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére és a XXVIII. cikk

(1) bekezdésére alapított érvelés vonatkozásában pontosan és egyértelműen megjelöli az indítvány indokait, a támadott jogszabályi rendelkezést, illetve az Alaptörvény megsértett rendelkezését.

- [34] Az Alkotmánybíróság megállapította ugyanakkor, hogy a bírói kezdeményezés az Alaptörvény XII. cikkére és a XXVIII. cikk (7) bekezdésére vonatkozó indítványi elem tekintetében nem tartalmaz indokolást, ily módon e tekintetben az indítvány nem felel meg a határozott kérelem követelményének, ezért az indítvány az Alaptörvény XII. cikkére és a XXVIII. cikk (7) bekezdésére alapított elemei tekintetében nem vizsgálható érdemben. Ugyanígy nem vizsgálható érdemben az indítványozó bírói tanács védelemhez való jogra történő hivatkozása, mert e tekintetben egyrészt konkrét alaptörvényi rendelkezést nem jelölt meg, másrészt e tekintetben az indítvány külön indokolást nem tartalmaz, így nem felel meg a határozott kérelem követelményének.
- [35] Az indítvány az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és a XXVIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában megindokolja, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés miatt ellentétes az Alaptörvénnyel, továbbá kifejezett kérelmet tartalmaz a támadott jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítására és alkalmazása tilalmának kimondására.

IV.

- [36] A bírói kezdeményezés nem megalapozott.
- [37] 1. Az indítványozó bírói tanács az Üttv. 20. § (5) bekezdésének alkotmányossági vizsgálatát kéri az Alkotmánybíróságtól, mert álláspontja szerint az előtte folyamatban lévő ügyben az Üttv. 20. § (5) bekezdését együtt értelmezve a Pp. 70. §-ával és az Abh.-val vizsgálnia kell, hogy az Ügyvéd az ügyvállalási korlát alóli felmentés hiányában jogosult-e képviselni a felperest, és ennek függvényében az Ügyvéd által benyújtott felülvizsgálati ellenkérelem és csatlakozó felülvizsgálati kérelem hatályos-e. Az indítványozó szerint sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerinti normavilágosságot, illetve az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot, amennyiben a bíróság tartalmi vizsgálatnak veti alá a perben benyújtott ügyvédi meghatalmazást.
- [38] Az Alkotmánybíróság előjáróban rögzíti, hogy a jelen ügyben is szakjogi – így nem az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozó, alkotmányossági – kérdésnek tekinti annak megítélését, hogy az alapügyben benyújtott ügyvédi meghatalmazás esetében fennáll-e az Üttv. 20. § (5) bekezdése szerinti ügyvállalási korlát.
- [39] Következésképpen az Alkotmánybíróság határozata kizárólag az indítvánnyal érintett Üttv. 20. § (5) bekezdésének, illetőleg az ezzel szoros összefüggésben álló eljárásjogi rendelkezések, így különösen a Pp. 70. §-ának alkotmányossági vizsgálatára szorítkozik.
- [40] 2. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt áttekintette az ügyvállalási korlátra vonatkozó szabályozást.
- [41] Az Üttv. 20. § (5) bekezdése értelmében az ügyvéd korábbi munkáltatójával szemben akkor folytathat ügyvédi tevékenységet, ha a munkavégzésre irányuló jogviszony legalább három éve megszűnt, és az ügy intézésében nem vett részt. A korábbi munkáltató e korlátozás alól felmentést adhat. Az Üttv. 2018. január 1-ei hatálybalépésével változott az ügyvállalási korlátra vonatkozó szabályozás, amelyet korábban az Ügyvédi tv. 25. § (2) és (3) bekezdései tartalmaztak. Az Üttv. e vonatkozásban a személyi hatályában bekövetkezett változásokra tekintettel, illetve a munkáltató Üttv. 2. § (2) bekezdés a) pont aa) alpontjában meghatározott gyűjtőfogalmának hivatkozásában tér el a korábbi Ügyvédi tv. szövegétől, az ügyvállalási korlát jogintézményén érdemben nem változtatott.
- [42] Az ügyvállalási korlát alkalmazását továbbra is érdemben változatlan feltételek mellett indokoltnak tartotta a jogalkotó, mivel a cél annak megelőzése, hogy az ügyvédi tevékenységet gyakorló a korábbi jogviszonya alapján megszerzett belső információkat ne használhassa fel a korábbi munkáltatóval ellenérdekű későbbi ügyfele hasznára. Az ügyvállalási korlát az Üttv. és az Ügyvédi tv. alapján is abban az esetben áll fenn időhatár nélkül, ha az ügyvéd az érintett ügy intézésében részt vett, amennyiben nem vett részt, azaz új ügyről van szó, akkor a korlátozás a munkavégzésre irányuló jogviszony megszűnését követő három évig áll fenn. Mind az Üttv., mind a korábbi Ügyvédi tv. lehetőséget ad arra, hogy a korábbi munkáltató a hároméves ügyvállalási korlát alól felmentést adjon.
- [43] Az Alkotmánybíróság utal arra, hogy az ügyvállalási korlát jogintézményének fenntartása – a Magyar Ügyvédi Kamara amicus curiae beadványában foglaltak szerint is – az igazságszolgáltatás integritásának fenntartását szolgálja, amely egyaránt jelenti a külső és a belső befolyástól mentes, pártatlan és tárgyilagos eljárás biztosítását. Az igazságszolgáltatás integritását nemcsak családi, hozzátartozói kapcsolatok, hanem egyéb külső, belső

befolyásoló tényezők is érinthetik, amelyek bírósági perben veszélyeztethetik az ítékezés, illetve a hatósági ügyben a hatósági döntéshozatal pártatlanságát, tárgyilagosságát.

- [44] 3. Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban már részletesen foglalkozott az ügyvéd által ellátott jogi képviselő hatósági és bírósági eljárásban történő vizsgálatának alkotmányos szempontjaival, azonban a meghatalmazás alapjául szolgáló semmisség kérdésére nem tért ki.
- [45] Az Alkotmánybíróság előjáróban utal arra, hogy számos más foglalkozás feladatköre és részletszabályai esetében a jogi szabályozás legfeljebb a tevékenység kereteit és feltételrendszerét határozza meg, ugyanakkor az ügyvédi hivatás gyakorlásának feltételei, részletszabályai erősen normatívan formalizáltak. Mindazonáltal az ügyvédi hivatás minden egyéb hivatástól eltér abban a tekintetben, hogy a megbízók alkotmányos jogaival szoros kapcsolatban áll, azok érvényesítését garanciális jelentőséggel elősegíti.
- [46] Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban utalt arra, hogy „[a]z ügyvéd funkcionális függetlensége megköveteli, hogy az ügyvéd független legyen a közhatalom, illetve az ügyfele érdekeit hátrányosan érintő befolyásoktól. Az Ütv.-ben rögzített összeférhetlenségi, illetve a megbízás elvállalásának korlátaira vonatkozó szabályok célja, hogy az ügyvéd funkcionális függetlenségén keresztül az igazságszolgáltatás rendes működését biztosítsák, illetve fenntartsák az ügyvédséggel szembeni közbizalmat. Az Alkotmánybíróság a 365/B/2000. (IX. 23.) AB határozatában rámutatott, hogy »[m]ás oldalról tekintve az összeférhetlenségi szabályoknak az a céljuk, hogy kizárják az elvtelen, a megbízó érdekeivel ellentétes, vagy egyébként jogszerűtlen képviselő lehetőségét. Az ügyvédi megbízás ugyanakkor természeténél fogva magas szintű etikai követelményekkel járó bizalmi jellegű jogviszony, így indokolt, hogy a szabályozás az elvtelen képviselőnek még a látszatát is törekedjék elkerülni.« [ABH 2002, 1147, 1151]” (Abh., Indokolás [47])
- [47] Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban a hatósági eljárásra vonatkoztatva az alábbi megállapításokat tette az ügyvéd képviselői jogának vizsgálatával összefüggésben: „A Ket. 40. §-a alapján a hatóságnak nemcsak joga, hanem kötelezettsége is a meghatalmazott képviselői jogosultságának vizsgálata, amely szükségszerűen lehetővé teszi a jogszabályok által meghatározott körben, azok kereteit nem túllépve az ügyvédség feletti hatósági jogkör gyakorlását, következképpen önmagában a képviselői jog hatóság általi vizsgálata nem eredményezi az ügyvédség önkormányzatiságának és a kamarai hatáskörnek a sérelmét. A Ket. 40. § (4) bekezdésében foglalt »alkalmatlanság« fogalmát a jogszabály nem határozza meg, annak értelme egyéb jogszabályi rendelkezések jelentéstartalma és az adott ügy speciális tényei és körülményei alapján határozható meg, amely adott esetben jogi tények alapján fennálló alkalmatlanság megállapítását is eredményezheti.
- Az Alkotmánybíróság a Ket. 40. § (4) bekezdése és az Ütv. [Ügyvédi tv.] 25. § (2)–(3) bekezdése szabályozásának összevetése és a joggyakorlat alapján arra a következtetésre jutott, hogy az Ütv. 25. § (2) bekezdésében foglalt összeférhetlenség esete megalapozhatja az ügyvéd képviselőként történő visszautasítását a hatósági eljárásban a Ket. 40. § (4) bekezdésének alkalmazásával, azonban e tekintetben külön mérlegelendő, hogy az érintett ügyvéd a hatóságtól az Ütv. 25. § (3) bekezdése alapján felmentést kapott-e és az mire terjedt ki.” (Abh., Indokolás [61]–[62])
- [48] Következésképpen az Abh.-ban az Alkotmánybíróság a hatósági eljárás vonatkozásában megerősítette, hogy a hatóságnak a Ket. 40. §-a alapján kötelezettsége az ügyvédi meghatalmazás tartalmi vizsgálata olyan terjedelmi körben, amely a nyilvánvaló – adott esetben jogi tényeken alapuló összeférhetlenség esetére is vonatkozó – alkalmatlanság nyilvánvaló eseteit hivatott kiszűrni és szükség esetén a képviselő visszautasításáról dönten. Az Ákr. 13. § (4) bekezdés a) pontja alapján a korábbi szabályozás érdemben nem változott, ily módon a hatóságnak az Ákr. alapján folytatott eljárásokban is ugyanúgy kötelezettsége az ügyvédi meghatalmazás tartalmi vizsgálata.
- [49] A jelen ügyben azonban az indítványozó bírói tanács által jelzett körben nem a hatósági eljárásra vonatkozó eljárásjogi rendelkezések értelmezése a fő kérdés – amelyet az Abh. már érdemben vizsgált –, hanem az ügyvédi meghatalmazás bírósági eljárásban irányadó eljárásjogi rendelkezések alapján történő vizsgálatának terjedelmi köre vizsgálendő. Az Abh. az azon ügyben benyújtott alkotmányjogi panasz tárgyából adódóan, az indítványhoz kötöttségre figyelemmel nem vizsgálta érdemben a bírósági eljárásban benyújtott ügyvédi meghatalmazás vizsgálatának terjedelmi kereteit, e tekintetben pusztán abban látta az adott ügyben támadott bírósági határozat alaptörvény-ellenességét, hogy a konkrét ügyben eljáró bíróság indokolási kötelezettségének nem tett eleget, ezáltal megsértette az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését.
- [50] Az Alkotmánybíróság visszautalva a IV/2. pontban (Indokolás [40] és köv.) kifejtettekre megállapítja, hogy a bírósági eljárásban benyújtott ügyvédi meghatalmazás vizsgálata a Pp. 70. §-a értelmében az eljáró bíróság hivatalból ellátandó kötelezettsége, amely nemcsak a formai, hanem a tartalmi vizsgálatra is vonatkozik. A régi Pp. 72. §-a a meghatalmazás hivatalbóli vizsgálatát a régi Pp. 67–69. §-okban meghatározott követelményekre szűkítette, azonban a hatályos Pp. a 70. §-ban többek között arra tekintettel is mellőzte a korábbi szabályozási megoldásban

szereplő merev hivatkozások szerepeltetését, hogy az eljáró bíróság megfelelően érvényre tudja juttatni a meghatalmazás formai és tartalmi vizsgálatát. Az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy az ügyvédi meghatalmazás perbeli tartalmi vizsgálatának nem lehet akadálya, hogy az ügyvédekre irányadó ügyvállalási korlát jogintézménye az ügyvédekre vonatkozó státusztörvényben és nem a Pp.-ben szerepel.

- [51] 4. Az Alkotmánybíróság elsőként az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerinti normavilágosság sérelmére vonatkozó indítványozói hivatkozást vizsgálta meg.
- [52] Az Alkotmánybíróság felidézte a normavilágossággal kapcsolatos gyakorlatát. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság, amely „az államtól, és elsősorban a jogalkotótól azt követeli meg, hogy a jog egésze, egyes részterületei és szabályai világosak, egyértelműek, hatásukat tekintve kiszámíthatóak és a norma címzettjei számára is előre láthatóak legyenek” {3057/2019. (III. 25.) AB határozat, Indokolás [15]}. Az Alkotmánybíróság szerint a jogbiztonság alapkövetelménye a jogszabályok kiszámíthatósága és az egyes jogi normák egyértelműsége {33/2014. (XI. 7.) AB határozat, Indokolás [32]; 3001/2019. (I. 7.) AB határozat, Indokolás [87]}.
- [53] Az Alkotmánybíróság a 24/2013. (X. 4.) AB határozatban rögzítette, hogy „[a]z Alkotmánybíróságnak a norma egyértelműségének követelményével kapcsolatos eddigi gyakorlata szerint a jogszabályokat a magyar nyelv szabályainak megfelelően, világosan és közérthetően kell megszövegezni. A jogszabály-értelmezési nehézségeket általában a jogalkotói vagy jogalkalmazói jogszabály-értelmezés eszközeivel kell felszámolni.” {Indokolás [49]; 3098/2016. (V. 24.) AB határozat, Indokolás [30]–[33]; 3296/2018. (X. 1.) AB határozat, Indokolás [32]}
- [54] Az Alkotmánybíróság a 3/2016. (II. 22.) AB határozatban kiemelte, hogy a szabályozás mindaddig nem sérti a normavilágosság elvét, amíg nem minősül a jogalkalmazó számára értelmezhetetlennek, illetőleg nem nyílik lehetőség a túlzottan általános megfogalmazás miatt szubjektív, önkényes jogalkalmazásra (Indokolás [11]). Következésképpen „[a]lkotmánysértésnek csak az minősül, ha a sérelmezett jogszabály tartalma olyan mértékben homályos, vagy rendelkezései annyira ellentmondásosak, hogy a tisztázatlanság feloldására a jogszabály-értelmezés már nem elegendő” {1263/B/1993. AB határozat, ABH 1994, 672–674; 3047/2013. (II. 28.) AB határozat, Indokolás [18]}.
- [55] Az indítványozó bírói tanács szerint az Üttv. 20. § (5) bekezdése azon okból nem felel meg a normavilágosság követelményének, hogy az Alaptörvény 28. cikkének második fordulata értelmében a bíróságnak a jogszabályok értelmezése során a jogalkotói indoklásra elsődlegesen figyelemmel kell lennie. Az Üttv. 20. §-ához fűzött indokolás értelmében az ügyvállalási korlát megsértése nem eredményezi a megbízási szerződés semmisségét, e szabály megsértése az ügyvéd fegyelmi felelősségének megállapítását vonja maga után. Az indítványozó bírói tanács ezen törvényi indoklásra hivatkozással indokolta az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerinti normavilágosság sérelmét. Az Alkotmánybíróság szerint az ügyvédi meghatalmazás ügyvállalási korlátra kiterjedő tartalmi vizsgálata nem jelenti az ügyvédi kamarai fegyelmi hatáskör elvonását, illetve a semmisség megállapítását sem. A Pp. 70. §-a alapján a képviseleti jogosultság tartalmi vizsgálata is szükséges, ugyanakkor a bíróság vizsgálata nem terjedhet ki a fél és jogi képviselője közötti megbízási szerződés érvényességére, semmisségére. Kiemelendő, hogy a Pp. 70. §-a, illetve a Pp. és a Kp. egyéb rendelkezései sem tartalmazzák szövegszerűen, hogy a bíróságnak a meghatalmazás vizsgálatakor a semmisség kérdésében is állást kellene foglalnia, mindazonáltal az ügyvállalási korlát Üttv.-ben szabályozott jogintézménye és a Pp. 70. §-a szerinti perbeli meghatalmazás vizsgálatára vonatkozó rendelkezések együttes értelmezéséből sem vezethető le, hogy a képviseleti jogosultság perbeli vizsgálatának szükségszerű eleme lenne az alap megbízási jogviszony érvényessége. A Pp. 70. §-a alapján a bíróságnak olyan terjedelmi körben szükséges a meghatalmazást tartalmi vizsgálat alá vetnie, amely a perbeli képviseleti jogosultság fennállására/megengedhetőségére vonatkozik, hiszen a Pp. 70. §-a szövegszerűen a képviseleti jogra, azaz nem a megbízó és az ügyvéd közötti megbízási szerződésre vonatkoztatja a hivatalbóli vizsgálati kötelezettséget.
- [56] Ezen túlmenően, az ügyvéddel szembeni kamarai fegyelmi hatáskör gyakorlása sem előfeltétele a Pp. 70. §-a alapján a képviseleti jog tartalmi vizsgálatának, annál is inkább mert a kamarai fegyelmi határozat a közigazgatási jogvita tárgyában eljáró bíróságot nem köti a Kp. 85. § (6) bekezdése értelmében.
- [57] Mindezekre tekintettel megállapítható, hogy az Üttv. 20. § (5) bekezdése és annak indokolása nem áll ellentétben a Pp. 70. §-ával, a jogszabályi hierarchiában azonos szinten lévő normák között nem eredményez kollíziót, hogy a Pp. 70. §-a szerinti tartalmi vizsgálati kötelezettség egyik eleme az Üttv.-ben és nem a Pp.-ben szerepel, illetve nem áll fenn normakollízió az ügyvédi kamarát megillető fegyelmi hatáskör vonatkozásában sem. Ugyanígy nem normakollízió, hogy a meghatalmazásból kitűnő tények képviseleti joggal összefüggő tartalmi vizsgálata nem terjedhet a megbízási szerződés semmisségének vizsgálatáig.

- [58] Ezen túlmenően, tekintettel arra, hogy az indítványozó bírói tanács azon kifogása, miszerint az ügyvállalási korlát bíróság általi vizsgálata nem szerepel tételesen a jogszabályban, a fentebb kifejtettek szerint nem helytálló, megállapítható, hogy a normavilágosság követelménye ezen okból sem sérül, hiszen a Pp. 70. §-a alapján a meghatalmazás képviseleti joggal összefüggő tartalmi vizsgálatába beletartozik a törvény alapján kizárt képviselet esete is, amilyen az Üttv. 20. § (5) bekezdésében szabályozott ügyvállalási korlát. Az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy a Pp. 70. §-ának szövegezése a tekintetben változott a régi Pp.-hez képest, hogy a meghatalmazás tartalmi vizsgálatát nem szűkíti a régi Pp. 67–69. §-aiban szabályozott esetekre, éppen ezért nem áll összhangban az Alaptörvénnyel a Pp. 70. §-a alapján egy olyan bírósági gyakorlat kialakítása, amely továbbra is csak a régi Pp. szerinti esetekben ismeri el a tartalmi vizsgálat terjedelmét és nem veszi hivataltól figyelembe az egyéb jogszabály alapján kizárt képviselet eseteit. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben utal azon gyakorlatára, miszerint „[a] bírói függetlenségnek nem korlátozza, sokkal inkább biztosítéka a törvényeknek való alávetettség: a bírónak a határozatait a jogszabályok alapján kell meghoznia. Ha a törvényeknek való alávetettségtől a bíróság eloldja magát, saját függetlenségének egyik tárgyi alapját vonja el. A vonatkozó jogszabályokat be nem tartó bíróság lényegében visszaél saját függetlenségével, amely adott esetben ezen keresztül a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét okozhatja. Az a bírói ítélet, amely alapos ok nélkül hagyja figyelmen kívül a hatályos jogot, önkényes, fogalmilag nem lehet tisztességes, és nem fér össze a jogállamiság alapelvével.” {20/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [23]}
- [59] Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az ügyvéd volt munkáltatójával szembeni perben szükségszerűen az egyik fél a korábbi munkáltató. Következésképpen az ilyen típusú perekben a bíróság figyelmét a másik fél szükségszerűen felhívja az ügyvállalási korlát megsértésére és a bíróság számára a Pp. alapján minden eszköz adott, hogy a feleket és képviselőiket az ügyvállalási korlattal kapcsolatos tényekről nyilatkoztassa. Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az indítványozó bírói tanács által hivatkozott uniós irányelv sem helyezi más megvilágításba a vonatkozó eljárásjogi rendelkezéseket. Következésképpen a bíróság részéről az ügyvállalási korlát, mint jogszabály alapján kizárt képviselet felderítése a gyakorlatban nem igényel bonyolultabb nyilatkozattételre kötelezést, mint például a benyújtott meghatalmazás esetében az arra jogosulttól származóság cégjegyzék vagy egyéb okiratok alapján történő megítélése, vagy egy tanúmeghallgatás, illetve szakértői meghallgatás előtt a felekkel való személyes kapcsolat feltárása, amely mintegy előkérdésként megelőzi a konkrét perbeli eljárás megengedhetőségét.
- [60] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapítja, hogy az Üttv. 20. § (5) bekezdése nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely a jogalanyok számára értelmezhetetlen lenne, vagy ellentmondásos értelmezést eredményezne, ezért az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerinti normavilágosság sérelme nem állapítható meg, ebből kifolyólag ezen rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítására és alkalmazásának kizárására irányuló bírói kezdeményezést elutasítja.
- [61] 5. Az Alkotmánybíróság ezt követően az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének megsértésével kapcsolatos indítványi elemet vizsgálta meg.
- [62] Az Alkotmánybíróság a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog esetében minden esetben tartalmi vizsgálatot folytat, így elemzi a jogszabályi környezetet és a bírói döntést, a szabályozás célját és a konkrét ügy tényállását és mindezek alapján von le következtetéseket az adott esetben megállapítható alapjogsérelemre {20/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [17]; 3102/2017. (V. 8.) AB határozat, Indokolás [18]}.
- [63] A tisztességes eljárás (fair trial) az Alkotmánybíróság szerint „olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes.” [6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése alapján meghatározhatók a tisztességes eljáráshoz való jog tartalmát kitöltő ún. részjogosítványok. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a tisztességes eljárásnak az is része, hogy az eljárásban biztosítva legyen a fegyverek egyenlősége {2/2017. (II. 10.) AB határozat, Indokolás [50]}.
- [64] Az indítványozó bírói tanács szerint az Üttv. 20. § (5) bekezdése azért sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését, mert ha ugyanannak az ügynek bármely megelőző eljárásaiban az ügyvállalási korlátot nem vizsgálták, vagy annak hiányát elfogadták, és később a jogorvoslati fórum dönt úgy, hogy a félre hátrányos jogkövetkezményként alkalmazva új jogi képviselő meghatalmazásának hiányában visszautasítja a beadványt, miközben a félnek közben már költségei is keletkeztek és időmúlás is történt az ügyében. A Kúria azon okból is alaptörvény-ellenesnek tartja az Üttv. 20. § (5) bekezdését, hogy a fél ügyvédi képvisellete ezen norma alapján a fél és az ügyvéd akaratán kívül az eljárás bármely pontján úgy is megszűnhet, hogy az ellenérdekű félnek elegendő csak hivatkoznia az ügyvállalási korlát fennálltára.

- [65] Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése értelmében alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.
- [66] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése mindenkinek alapvető jogot biztosít ahhoz, hogy az ellene emelt vádról, vagy valamely perben a jogairól és kötelezettségeiről törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül döntsön. A jelen ügyben az Üttv. 20. § (5) bekezdése vonatkozásában az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése alapján a fél tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának fegyverek egyenlőségére vonatkozó részjogosítványa ütközik a pártatlan bíróság követelményével.
- [67] A pártatlanság követelményével az Alkotmánybíróság elsőként a 67/1995. (XII. 7.) AB határozatban foglalkozott részletesen. Ezen határozat értelmében „[a] pártatlan bírósághoz való alkotmányos alapjog az eljárás alá vont személy iránti előítéletmentesség és elfogulatlanság követelményét támasztja a bírósággal szemben. Ez egyrészt magával a bíróval, a bíró magatartásával, hozzáállásával szembeni elvárás, másrészt az eljárás szabályozásával kapcsolatos objektív követelmény: el kell kerülni minden olyan helyzetet, amely jogos kétséget kelt a bíró pártatlansága tekintetében.” (ABH 1995, 346, 348) Az Alkotmánybíróság a 166/2011. (XII. 20.) AB határozatban az Emberi Jogok Európai Bírósága által alkalmazott ún. kettős tesztre hivatkozott, amely szerint „a szubjektív teszt keretében az eljáró bíró személyes magatartását, vagyis azt vizsgálja, hogy volt-e az eljárás során olyan megnyilvánulása, amelyből a pártatlanságának hiányára lehet következtetni. Az objektív megközelítés pedig annak vizsgálata, hogy volt-e objektíve igazolható oka a pártatlanság hiánya feltételezésének (ABH 1995, 346–348), vagyis az adott szabályozás biztosítja-e a pártatlanság követelményét, ideértve azt is, hogy az eljárás a közösség, elsősorban a jogkeresők oldaláról nézve objektíve nem támaszthat kételyeket a pártatlanságot illetően [20/2005. (V. 26.) AB határozat, ABH 2005, 202, 225–226; 32/2002. (VI. 4.) AB határozat, ABH 2002, 153, 161; 17/2001. (VI. 1.) AB határozat, ABH 2001, 222, 227–228].” (ABH 2011, 545, 558–559). Az Alkotmánybíróság a 20/2020. (VIII. 4.) AB határozatában – a korábbi gyakorlat megerősítése mellett – hangsúlyozta, hogy a „törvény által felállított bíróság függetlensége és pártatlansága olyan általános jogelv, amely az emberi jogok védelme érdekében megkötött valamennyi jelentősebb univerzális és regionális nemzetközi egyezménynek sajátja {részletesen lásd: 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [25]}” (Indokolás [98]). Ugyanezen határozatában az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a „pártatlanság érvényesülését objektív megközelítésben a bírák kizárására vonatkozó büntetőeljárás szabályok biztosítják” [20/2020. (VIII. 4.) AB határozat, Indokolás [100]].
- [68] Az integritásvédelem megőrzése és a perbeli, valamint hatósági eljárásban történő biztosításának tipikus példája a Pp.-ben (12. §, 19. §, 511. §, 563. §), illetve a Kp.-ben (10. §) a bírók kizárásának, valamint az Ákr.-ben (22–24. §) az ügyintézővel szemben érvényesülő kizárás jogintézménye. A bírókkal szemben érvényesülő kizárás szabályok jelentőségét jelzi, hogy azok megsértése abszolút hatályon kívül helyezési oknak minősül. Az igazságszolgáltatás integritásának védelmét a jogalkotó ugyanakkor nemcsak a bírókra vonatkozó kizárás szabályokon keresztül, hanem a bíróság oldalán eljáró ülnökökre és jegyzőkönyvvezetőkre is vonatkoztatja. Kiemelendő, hogy a régi Pp. 325. § (1) bekezdés c) pontja értelmében a közigazgatási perben bíróként nem járhatott el, aki korábban a perben félként szereplő, határozatot hozó közigazgatási szerv dolgozója volt, a jogviszonya megszűnését követő 2 évig, amely szabályt a Kp. is fenntartja, sőt a 10. § (1) bekezdés c) pontjában a korábbi kétéves időkorlátot 5 évre felemelte.
- [69] Az igazságszolgáltatás integritásának védelme azonban nem lenne teljes, ha a perben eljáró felek jogi képviselői vonatkozásában nem érvényesülnének az ügyvállalási korlát rendelkezései, amelyek egyrészt a bírák külső és belső befolyástól mentes, pártatlan ítélezését biztosító szabályok, másrészt végső soron az fél érdekét (ti. az ügyvállalási korláttal érintett ügyvéd által képviselt féllel ellenérdekű fél), a vele szembeni tisztességes eljárás érvényre juttatását szolgálják.
- [70] Az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy az ügyvédi hivatással szembeni közbizalom olyan alkotmányos érték, amelynek fenntartása jogállami feladat. Az ügyvédségre vonatkozó szabályozás abban az értelemben dichotóm, hogy részben közjogi szabályozás értelmében az ügyvédnek a megbízása ellátása során érvényre kell juttatnia a közjót, illetve a magánjogi szabályozás alapján megbízója partikuláris érdekeit. Az ügyvédnek mindazonáltal nemcsak szervezeti értelemben, hanem funkcionálisan is függetlennek kell lennie, azaz foglalkozását a megbízója érdekeivel ellentétes érdekek befolyásától mentesen, illetve az elvtelen képviselőt elkerülve kell ellátnia. Az ügyvéd funkcionális függetlensége és az elvtelen képviselő tilalma – amelynek egyik esete az Üttv. 20. § (5) bekezdése szerinti ügyvállalási korlát jogintézménye – teremti meg az ügyvédi hivatással szembeni közbizalmat, amely szerves részét képezi az igazságszolgáltatás integritásvédelmére hivatott szabályozási rendszernek.

- [71] A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog a bírósági perben félként szereplő személyek alapjoga, ugyanakkor ezen alapjog tényleges érvényesülésének elengedhetetlen feltétele az ügyvédi képviselet alkotmányos védelemben részesítése nem közvetlenül, hanem közvetetten, a perbeli felek jogállami intézményvédelme útján.
- [72] Ugyanígy említendő, hogy a bizonyítási eljárás kulcsszereplőinek tekinthető tanúk és szakértők vonatkozásában is érvényesülnek integritásvédelmi rendelkezések, például szakértő és tanú esetében a felekkel való korábbi személyi összefonódás is kizárást (Pp. 301. §), illetve a tanúvallomás megtagadását (Pp. 290. §) vonja maga után. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az igazságszolgáltatás integritásának védelme komplex rendszerben érvényesül, amely úgy tud a maga teljességében a gyakorlatban érvényre jutni, ha a per minden szereplőjére (bírók, ülnökök, jegyzőkönyvvezetők, tanúk, szakértők, felek jogi képviselői) vonatkoznak a felekkel való korábbi, illetve jelenlegi kapcsolatokra tekintettel kizárási szabályok.
- [73] A perből a felek magától értetődő jelleggel nem zárhatók ki, hiszen az ő jogvitájuk eldöntésére hivatott a bírósági per jogintézménye. Annak érdekében, hogy az igazságszolgáltatás integritásának védelme a maga teljességében érvényesülni tudjon, a per minden szereplője vonatkozásában szükségesek a felekkel való korábbi/jelenlegi személyes kapcsolatuktól függő kizárási szabályok. Amennyiben a kizárási szabályok csak a bírók, az ülnökök, a jegyzőkönyvvezetők, illetve a tanúk, szakértők vonatkozásában érvényesülnek és a felek képviselőire nem vonatkoznának, úgy az igazságszolgáltatás integritásvédelmének pajzsán, így az ügyvédi hivatást érintően fennálló közbizalom alkotmányos értékén olyan rés keletkezne, amely veszélyeztetné a tárgyilagos és pártatlan ítélezést, azaz a bíró szakmai, ítélezéskor függetlenségét, amely végső soron a felek érdekét, az igazságos és törvényes jogállami ítélethozatalt szolgálja.
- [74] Az Alkotmánybíróság nem osztja az indítványozó bírói tanács azon álláspontját, miszerint az Üttv. 20. § (5) bekezdése szerinti ügyvállalási korlát vonatkozásában a jogalkotói cél a volt munkáltató üzleti titokvédelmére szorítkozna csak, hiszen egy közelmúltban megszüntetett munkavégzésre irányuló jogviszony során nemcsak üzleti és egyéb titkok, hanem a volt munkáltató működésére vonatkozó olyan belső – főként személyes kapcsolatokon alapuló – információk is felhasználhatóvá válnának, amelyek veszélyeztetnék a külső és belső befolyástól mentes pártatlan ítélezést. Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a konkrét ügyben félként érintett NAV esetében az üzleti titoksértés eleve nehezen értelmezhető.
- [75] Tekintettel arra, hogy az Üttv. 20. § (5) bekezdése szerinti ügyvállalási korlát nem kizárólag a volt munkáltató üzleti titokvédelmét hivatott elősegíteni, nem állítható, hogy ezen szabály elhagyása a jogrendszerből nem eredményezne koherenciázavart arra hivatkozással, hogy az üzleti titok védelmét a büntetőjog és a polgári jog megfelelően biztosítja. Az Alkotmánybíróság megállapítása szerint az Üttv. 20. § (5) bekezdése szerinti ügyvállalási korlát jogintézménye az igazságszolgáltatás integritása védelmének, mint alkotmányos értéknek a védelmét szolgálja, amely szerves részét képezi az integritásvédelemre hivatott azon komplex rendszernek, amely főként az eljárás törvényekben nyert szabályozást. Az a tény, hogy az ügyvédek esetében érvényesülő ügyvállalási korlát nem a Pp.-ben, hanem az ügyvédekre vonatkozó státusztörvényben került külön szabályozásra nem képezheti akadályát annak, hogy a bíróság ezen jogintézményt a perben érvényre juttassa.
- [76] Az Alkotmánybíróság szerint az Üttv. 20. § (5) bekezdése szerinti ügyvállalási korlát jogintézménye egy sajátos hármas hatásköri rendszerben jut érvényre, amelynek szerves részét képezi az ügyvállalási korlát konkrét perben/hatósági ügyben történő tartalmi vizsgálata. A hármas hatásköri rendszer összetevői koherens részét képezik az ügyvállalási korlát integritásvédelmi funkciójának érvényesülését biztosítani hivatott szabályozási rendszernek, ily módon bármelyik hatáskör kivonása a jogrendszerből, vagy a hatáskör elégtelen gyakorlása azt eredményezné, hogy a jogintézmény a gyakorlatban nem jut érvényre.
- [77] A hármas hatásköri rendszer első eleme a konkrét perben/hatósági ügyben az ügyvállalási korlát meglétének vizsgálata, szükség esetén bizonyítási eljárás lefolytatása útján (kapott-e az ügyvéd felmentést az ügyvállalási korlát alól a korábbi munkáltatójától vagy sem, illetve eltelt-e a 3 év a korábbi jogviszonya megszűnésétől számítva). Ezen első hatáskörnek szükségszerűen csak a konkrét hatósági ügyben eljáró hatóság, illetve a bírósági perben eljáró bíróság tud érvényt szerezni, ezért a hatósági eljárás vonatkozásában a korábbi Ket. 40. §-a illetve az Ákr. 13. §-a, valamint a bírósági perben a Pp. 70. §-a lehetővé teszi az ügyvédi meghatalmazás tartalmi vizsgálatát is.
- [78] A második elem az ügyvédi kamara által az Üttv. szerint gyakorolható fegyelmi hatáskör, amely nem eredményezi az első hatáskör szerinti konkrét perben az ügyvéd képviselői eljárásának visszautasítását, hiszen az ügyvállalási korlát megsértésének gyanúja esetén még ha lenne is folyamatban az ügyvéd ellen fegyelmi eljárás, annak jogkövetkezményei a konkrét ügyekben a kamara által nem vonhatók le, kizárólag az egyedi ügyben eljáró hatóság, bíróság jogosult az ügyvállalási korlátnak konkrét ügyben érvényt szerezni.
- [79] A harmadik hatáskör az ügyvállalási korlát megsértése esetén a megbízó vagy a korábbi munkáltató által az ügyvéd ellen kezdeményezett polgári (kártérítési, illetve semmisség megállapítása iránti) per, amely perben a polgári

bíróság a megbízás semmisségének jogkövetkezményeit alkalmazhatja, következésképpen ezen harmadik hatáskör miatt az első hatáskör egyidejűleg nem jelenti a megbízás semmisségének kimondását sem, hiszen annak jogkövetkezményei, kizárólag külön e célból indított polgári perben érvényesíthetők.

- [80] A hármas hatásköri rendszer második és harmadik eleme az első (konkrét ügyben érvényesített kizárás/képviselő visszautasítása) hatáskörtől elkülönül abban az értelemben, hogy a második hatáskör szerinti kamarai fegyelmi hatáskör, illetve a harmadik elem szerinti kártérítési hatáskör egymásra épülnek, hiszen a polgári per indítását szükségszerűen megelőzi a kamarai fegyelmi hatáskör gyakorlása, míg az első hatáskör gyakorlásának nem feltétele a második illetve a harmadik hatáskör gyakorlása. A Pp. 263. § (2) bekezdése és a Kp. 85. § (6) bekezdése értelmében a bíróságot nem köti a kamarai hatáskörben hozott fegyelmi határozat, illetve az abban megállapított tényállás, ezért a kamarai fegyelmi hatáskör gyakorlása nem előfeltétele a konkrét perben a Pp. 70. §-a alapján a meghatalmazás tartalmi, ügyvállalási korlátra is kiterjedő vizsgálatának.
- [81] Tekintettel arra, hogy a Pp. 70. §-a alapján a bíróságnak hivatalból formai és tartalmi vizsgálatnak kell alávetnie a képviseleti jogosultságot, amely tartalmi vizsgálati körbe beletartozik a jogszabály alapján – így az Üttv. 20. § (5) bekezdésében szabályozott ügyvállalási korlátra tekintettel – kizárt képviselet esete is, így megállapítható, hogy a Pp. 70. §-ának létezik olyan alkotmányos értelmezése, amely nem eredményezi az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének megsértését.
- [82] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapítja, hogy az Üttv. 20. § (5) bekezdése nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely szükségtelenül és aránytalanul korlátozná a felek tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát, ezért az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelme nem állapítható meg, ebből kifolyólag ezen rendelkezések alaptörvény-ellenességének megállapítására és alkalmazásának kizárására irányuló bírói kezdeményezést elutasítja.
- [83] Az Alkotmánybíróság ugyanakkor az Abtv. 46. § (3) bekezdése alapján, hivatalból eljárva, alkotmányos követelmény megállapítását tartotta szükségesnek annak érdekében, hogy az Üttv. 20. § (5) bekezdése és a Pp. 70. §-ának együttalkalmazása az Alaptörvénnyel összhangban álló jogalkalmazói értelmezést eredményezzen, amelynek értelmében a meghatalmazott képviseleti jogosultságának tartalmi vizsgálata arra is kiterjed, hogy nincs-e jogszabályi – így az Üttv. 20. § (5) bekezdése alapján fennálló – akadálya a meghatalmazott eljárásának és ezen vizsgálata alapján szükség esetén le kell vonnia a felek perbeli képviseletét érintő jogkövetkezményeket. Az Alkotmánybíróság kiemeli, amennyiben a bíróság a képviseleti jogosultság tartalmi vizsgálata során azt észleli, hogy az jogszabályba, így az Üttv. 20. § (5) bekezdésébe ütközik, akkor nyilatkoznatnia szükséges az érintett feleket és az ügyvédet, szükség esetén fel kell hívnia a feleket arra is, hogy nyilatkozatukat okirattal igazolják. Ezt követően amennyiben a nyilatkozatok és az okiratok alapján megállapítható az ügyvállalási korlát fennállása, a bíróság oly módon tudja biztosítani a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog érvényesülését, ha megfelelő határidő biztosításával hiánypótlásra hívja fel az ügyvállalási korláttal érintett ügyvéd által képviselt felet, hogy gondoskodjon új jogi képviselő meghatalmazásáról, vagy amennyiben a jogi képviselet nem kötelező, a továbbiakban járjon el személyesen, illetőleg az eddig, a kizárt jogi képviselő által megtett perbeli cselekmények vonatkozásában is nyilatkozzon arról, hogy azokat magáénak ismeri-e el, ellenkező esetben ezen perbeli cselekmények megismétlése szükséges.
- [84] Ezen túlmenően az Alkotmánybíróság utal arra, hogy amennyiben az eljáró bíróság úgy látja, hogy az előtte folyó perben eljáró hatóság jogait/tevékenységét visszaélészerűen gyakorolja, akkor egyrészt élhet a Pp. 166. §-a alapján a Pp. 18. § (2) bekezdése szerinti eset mintájára pénzbírság kiszabás lehetőségével, amennyiben úgy ítéli meg, hogy az egyik fél nyilvánvalóan alaptalanul kezdeményezte a másik fél jogi képviselőjének perből történő kizárását, másrészt súlyosabb esetekben felvetődhet a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 305. §-ában szabályozott hivatali visszaélés gyanúja, amely vonatkozásban a bíróságot feljelentési kötelezettség terheli a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 376. § (2) bekezdése alapján. Ugyanakkor a közigazgatási ügyben eljáró bíróságnak nincs, és nem is kell, hogy hatásköre legyen az egyik fél vagy ügyvédje által elszenvedett kár megállapítására, vagy munkajogi, fegyelmi hatáskör gyakorlására.

6. Az Alkotmánybíróság a határozat Magyar Közlönyben történő közzétételét az Abtv. 44. § (1) bekezdésének második mondata alapján rendelte el.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: III/1116/2020.

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró párhuzamos indokolása

[85] Egyetértek a rendelkező részben foglaltakkal, ugyanakkor fontosnak tartom kiemelni az alábbiakat.

[86] 1. A Kúria eljáró tanácsa szerint az Üttv. 20. § (5) bekezdése az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése alapján sérti a normavilágosság követelményét. Az indítványozó bírói tanács hangsúlyozta, hogy álláspontja szerint a bíróság hivatalból köteles gondoskodni arról, hogy a törvényben meghatározott ügyvállalási korlát alá eső megbízással rendelkező ügyvéd perbeli képviselőként ne járhasson el. Az indítvány érvelése szerint ugyanis ezáltal biztosítható, hogy a bíróságnak az Alaptörvény 25. cikk (1) bekezdésében meghatározott igazságszolgáltatási tevékenysége ne szenvedjen csorbát. Ellene hat ugyanakkor ezen alkotmányos követelménynek, hogy az Üttv. támadott rendelkezésének a bírói gyakorlatban nem alakult ki egységes értelmezése, és számos esetben a bíróságok nem vizsgálták az ügyvállalási korlátot.

- [87] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a jogbiztonság az államtól és elsősorban a jogalkotótól azt várja el, hogy a jog egésze, egyes részterületei és egyes szabályai is világosak, egyértelműek, hatásukat tekintve kiszámíthatóak és a norma címzettjei számára előre láthatóak legyenek {3057/2019. (III. 25.) AB határozat, Indokolás [15]}. Ebből tehát az következik, hogy a normavilágosság szempontjából a konkrét mérce, hogy a norma legyen „egyértelmű” és alkalmazása „kiszámítható” {3098/2016. (V. 24.) AB határozat, Indokolás [30]–[33]; 3296/2018. (X. 1.) AB határozat, Indokolás [32]}.
- [88] Az Üttv. 20. § (5) bekezdése a meghatalmazott képviseleti jogosultságát korlátozza. A Pp. 70. §-a pedig előírja, hogy a meghatalmazott képviseleti jogosultságát a bíróság az eljárás bármely szakaszában hivatalból vizsgálja. A Pp. hatályos szabályozása nem változtatott a régi Pp. szabályozásán, és annak bírói gyakorlatán: a bíróság a meghatalmazott képviseleti jogosultságát az eljárás folyamán (nyilvánvalóan különös figyelemmel az egyes eljárási szakok kezdetére, mint a keresetlevél benyújtása, az ellenkérelem előterjesztése, a fellebbezés, a felülvizsgálat vagy a perújítás) mindvégig hivatalból vizsgálja. Ez kiterjed a meghatalmazás alaki és tartalmi vizsgálatára (lásd például: EBH2010. 2195.).
- [89] Fontosnak tartom kiemelni azt is, hogy a jogi képviselet szabályszerűsége az igazságszolgáltatás fontos alkotmányos garanciája. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozta ugyanis, hogy az ügyvédi tevékenység gyakorlása során az ügyvédi hivatás függetlensége az alkotmányos jogok – így elsősorban az igazságszolgáltatáshoz fűződő jogok – érvényesítésének garanciáját képezi. Ennek pedig lényeges eleme az összeférhetlenségi szabályok érvényesülése, amelyek e függetlenség biztosítékai. Az Alkotmánybíróság rámutatott ezért, hogy az összeférhetlenségi szabályoknak ezáltal az a céljuk, hogy kizárják az elvtelen, a megbízó érdekeivel ellentétes, avagy egyébként jogszerűtlen képviselet lehetőségét. Az ügyvédi megbízás ugyanakkor természeténél fogva magas szintű etikai követelményekkel járó bizalmi jellegű jogviszony, így indokolt, hogy a szabályozás az elvtelen képviseletnek még a látszatát is törekedjék elkerülni [365/B/2000. (IX. 23.) AB határozat, ABH 2002, 1147, 1151].
- [90] A fentiek alapján az alkotmányos követelmény tartalmával egyetértek. Álláspontom szerint ugyanakkor az Üttv. 20. § (5) bekezdésének és ezzel összefüggésben a Pp. 70. §-ának az indítványban bemutatott eltérő értelmezése a bírói gyakorlatban a jogalkalmazás kiszámíthatóságának követelményén keresztül a jogbiztonság elvét sérti. Az Abtv. 46. § (3) bekezdésén alapuló jogkövetkezményt az Alkotmánybíróságnak ezért az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből kellett volna levezetnie.
- [91] 2. Az Abh.-hoz fűzött különvéleményemben is utaltam rá, hogy álláspontom szerint a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog a bírósági eljárásban résztvevő feleket, illetve az eljárás alá vont személyeket illeti meg. Az eljárás során a jogi képviselet megszűnése miatt a feleket ért joghátrány ezért a felek vonatkozásában vetheti fel a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét. Erre tekintettel az indokolásnak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggő részeivel csak részben értek egyet.
- [92] Annak hangsúlyozását tartom fontosnak, hogy az eljáró bíróságnak az eljárási szabályok keretei között mindent meg kell tennie annak érdekében, hogy a megszűnt jogi képviselet miatt a feleket az eljárás során hátrány ne érje.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [93] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében elismert tisztességes (fair, méltányos kiegyensúlyozott) bírósági eljáráshoz való jog védelmi körébe tartozik részben a bírósági eljárás alapjogilag egységként értékelt és védett minősége, részben pedig azok a részjogosítványok, amelyeket az Alaptörvény maga nevesít és amelyeket az Alkotmánybíróság bontott ki gyakorlata során. A bírósági eljárással kapcsolatos jogosultságok tartalmuk mellett a jogosulti és a kötelezett kör, valamint a korlátozhatóság oldaláról mutatnak eltérő sajátosságokat {összefoglalóan lásd erről például: 3046/2019. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [49]–[51]}.

- [94] A többségi indokolás által Abh.-ként hivatkozott 3179/2018. (VI. 8.) AB határozat jelen ügy szempontjából fontos momentuma az, hogy a testület a bírósági eljárásban jogi képviselőként eljáró ügyvéd alapjogi jogalanyiságát is elismerte a XXVIII. cikk (1) bekezdése kapcsán (Abh., Indokolás [49]). Eszerint a perben jogi képviselőként eljáró ügyvéd – meghatározott körben – „saját jogon”, ügyfele érdekeitől függetlenül is sérelmezheti a bírói döntéssel szemben az Alkotmánybíróság előtt a fair bírósági eljárás tartalmi követelményeit.
- [95] Az Üttv. 20. § (5) bekezdése – konkrét normakontroll hatáskörben vizsgált szabálya – meghatározott ténybeli körülmények között az ügyvéd perbeli jogi képviselőkénti eljárásának lehetőségét ügyhöz kötötten, avagy meghatározott időtartamban kizárja. A tilalom az érintett ügyvéd számára – alapjogi oldalról – korlátozást jelent.
- [96] Ahogy arra a határozat többségi indokolása – a törvényi indokolás és a megkeresett, tárgykör szerint illetékes miniszter állásfoglalását idézve – is utal, az Üttv. vizsgált rendelkezésének a célja az, hogy akadályát képezze a jogi képviselő korábbi foglalkoztatásával összefüggő információs vagy kapcsolati tőkén alapuló, avagy egyéb jellegű, de mindenképpen illetéktelen előny perbeli felhasználhatóságának.
- [97] Álláspontom szerint az indítvány alapján a testületnek abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy az ügyvédi képviselet Üttv.-n alapuló fentiek szerinti korlátozása az ügyvéd XXVIII. cikk (1) bekezdésén alapuló mely részjogosultságát korlátozza. Emellett a korlátozást milyen alkotmányosan értékelendő cél (más alapvető jog érvényesülése vagy alkotmányos érték védelme) elérése teszi szükségessé, a szükségesség igenlő megválaszolása esetén pedig a törvényben megjelenő korlátozás arányos-e [Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése].
- [98] A határozat rendelkező részét támogatom, mert meggyőződésem szerint a konkrét ügyhöz és a meghatározott időtartamhoz kötött Üttv.-beli szabály szükséges korlátja a jogi képviselő perbeli képviseleti jogának, figyelemmel az ellenérdekű fél (felek) alanyi és alapjogainak, például a fegyverek egyenlőségének érvényesíthetősége, de a bírósági eljárás alapjogilag egységként értékelt és védett minőségének megőrizhetősége miatt is. Mivel a szabályban előírt korlátozás mindkét esetben jól körülhatárolt, időleges, egyebekben pedig az ügyvéd korábbi foglalkoztatójának döntésével fel is oldható, ezért az arányosság követelménye sem sérül.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [99] A határozat a megállapított alkotmányos követelményben tartalmilag egyértelműsíti, hogy a Pp. 70. §-ából és az Üttv. 20. § (5) bekezdéséből következően az eljáró bíróságnak minden esetben hivatalból kell vizsgálnia a meghatalmazott képviseleti jogosultságát tartalmi szempontból abban a tekintetben is, hogy nincs-e jogszabályi akadálya a meghatalmazott eljárásának. Nem vitatva a megállapított alkotmányos követelményt, nézetem szerint a jogi szabályozás hiányos abban a tekintetben, hogy milyen eljárási kötelezettségei vannak konkrétan az eljáró bíróságnak illetve az ügyvédi tevékenységet gyakorló meghatalmazottnak az Üttv. 20. § (5) bekezdésében foglalt összeférhetlenség hivatalból történő kétséget kizáró tisztázása érdekében.
- [100] Ha ugyanis a perben eljáró ellenérdekű fél nem hivatkozik a vele szemben képviseletet ellátó ügyvédi tevékenységet gyakorló meghatalmazott összeférhetlenségére (amikor is nem kérelemre történő, hanem a törvény rendelkezése folytán hivatalbóli vizsgálat kötelezettségének esete áll fenn), kérdés, hogy hivatalból milyen természetű eljárási lépésre van lehetősége (illetve mi a konkrét kötelezettsége) a bíróságnak az összeférhetlenség kétséget kizáró tisztázására, és milyen kötelezettséggel terhelhető a hivatalbóli vizsgálat érdekében az ügyvédi tevékenységet gyakorló meghatalmazott. (Ilyen lehet például az ügyvédi tevékenységet gyakorló vonatkozásában annak előírása, hogy a keresetlevélben vagy az ellenkérelemben tegyen minden esetben nyilatkozatot az összeférhetlenséget illetően, vagy a bíróságot érintően más, a fenti célt szolgáló konkrét eljárási lépések meghatározása.)

- [101] Mivel eljárási jogokról (kötelezettségről), illetve ezeket realizáló (megvalósító) eljárási lépésekről van szó, az eljárásjog természetéből kiindulva ezek tételes szabályozását nem tartom mellőzhetőnek. Ennek hiányában nézetem szerint sérül az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság (jogbiztonság) követelménye, mire is tekintettel az alkotmányos követelmény megállapítása mellett indokolt lett volna az Abtv. 46. § (1) bekezdésének alkalmazásával jogalkotói mulasztás megállapítása és a jogalkotó felhívása a mulasztás pótlására.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [102] Egyetértek az elfogadott határozat rendelkező részével és az indokolás főbb irányával, ugyanakkor fontosnak tartom az ügygel kapcsolatban az alábbi alkotmányjogi jelentőségű összefüggések bemutatását és hangsúlyozását.
- [103] A bírói kezdeményezés az ügyvédi törvény rendelkezésével [Üttv. 20. § (5) bekezdés] és perjogi alkalmazásával kapcsolatban fogalmazott meg alkotmányossági aggályokat. A kezdeményezés elbírálásakor álláspontom szerint nem mellőzhető az ügyvédi hivatással kapcsolatos alkotmányjogi szempontú vizsgálat lefolytatása és a jelen ügyben is releváns alkotmánybírói gyakorlat értékelése.
- [104] Az ügyvédek alkotmányjogi helyzetével kapcsolatban az Alkotmánybíróság több elvi jelentőségű, a jelen ügghöz is közvetlenül kapcsolódó megállapítást tett, amelyek egy része ugyan még a korábbi Alkotmányon alapult, de ezeket az Alaptörvény hatályba lépése utáni alkotmánybírói gyakorlat is megerősítette.
- [105] Az ügyvédi hivatás közvetlen alapjogi védelem alatt áll, amely egyrészt a munka és a foglalkozás szabad megválasztásán keresztül érvényesül, továbbá mind a hatósági mind a bírósági eljárások tisztességességének keretében értelmezhető, hiszen az ügyvéd egyes, a tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványainak védelmét és érvényesítését hivatott előmozdítani {Abh., Indokolás [45]}.
- [106] Az ügyvédi hivatás alkotmányjogi jelentőségű jellemzője a funkcionális függetlenség. A funkcionális függetlenség azt a követelmény támasztja az ügyvéddel szemben, hogy független legyen a közhatalomtól, másrészt az ügyfele érdekeit hátrányosan érintő befolyástól. Az Alkotmánybíróság a 428/B/1998. AB határozatában megállapította, hogy az ügyvédi hivatás az alkotmányos alapjogok érvényesítésének garanciális eszközeként más hivatásoktól eltérő, „lényegesen nagyobb mértékű, szélesebb körű, [...] kivételes függetlenséggel párosul. Alapvető jellemzője továbbá, hogy az ügyvéd tevékenysége az ügyfelek bizalmára épül és az ügyvédi kar bármelyik tagjának a közbizalmat sértő magatartása – egyebek közt éppen az ügyvédi kar önállósága, függetlensége folytán – szélesebb körben, az egész hivatást, az ügyvédi hivatás tekintélyét, másrészt az állami szervektől különálló köztestület, a szakmai kamara többi tagját is közvetlenebb módon érinti.” {ABH 2004, 1236, 1243, idézi és megerősíti: Abh., Indokolás [46]}
- [107] Az ügyvédi hivatás szabályozásának alapjogvédelmi tartalma és funkciója eredményezi azt, hogy más hivatásokkal szemben az „ügyvédi foglalkozás gyakorlásának tevékenységformái normatívan előírtak és formalizáltak”, és közjogi jellegűek {ABH 1994, 127, 132; ABH 2004, 1561, 1569; 3380/2012. (XII. 30.) AB határozat, Indokolás [16]}. Az ügyvédi hivatásra irányadó szabályok ellenőrzését a szakmai kamara végzi, amely kamarával szemben szintén érvényesül a közbizalom és az ügyvédi függetlenség: annak „az ügyvédi kamara mint köztestületi szerv ad garanciát és nyomatékot” [ABH 1994, 127, 131; ABH 2009, 2183, 2193].
- [108] Az ügyvédi hivatás funkcionális függetlenségének alkotmányos pozíciójából vezethetőek le azok a szakjogi követelmények, amelyek részben az egyes eljárásjogi törvényekben foglalt eljárásjogi jogosítványokban, részben a hivatásrendre vonatkozó jogállási normákban jutnak érvényre.
- [109] A bírói kezdeményezéssel érintett jogintézmény is ezen rendszer egyik eleme, és mint ilyen hozzájárul az igazságszolgáltatás rendes működésének biztosításhoz, illetve az ügyvédséggel szembeni közbizalom fenntartásához. A vizsgált norma alkotmányossági vizsgálatok irányadónak tartom az összeférhetlenségi szabályokkal összefüggésben kimunkált alkotmánybírói gyakorlatot, amelynek elvi tételei álláspontom szerint jelen ügyben is alkalmazandóak. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy „[m]ás oldalról tekintve az összeférhetlenségi szabályoknak az a céljuk, hogy kizárják az elvtelen, a megbízó érdekeivel ellentétes, vagy egyébként jogszerűtlen képviselő lehetőségét. Az ügyvédi megbízás ugyanakkor természeténél fogva magas szintű

etikai követelményekkel járó bizalmi jellegű jogviszony, így indokolt, hogy a szabályozás az elvtelen képviseletnek még a látszatát is törekedjék elkerülni.” {ABH 2002, 1147, 1151; idézi és megerősíti: Abh., Indokolás [47]}

- [110] Az ügyvédi hivatással szembeni közbizalom fenntartásához, az alkotmányos alapjogok érvényesítéséhez szükséges funkcionális függetlenség azt a követelményt támasztja az ügyvédre irányadó alapvetően közjogi szabályozással szemben, hogy kizárja az elvtelen, a megbízó érdekeivel ellentétes vagy egyébként jogszerűtlen képviselet lehetőségét. Ez más oldalról azt jelenti, hogy az ügyvállalási korlát megsértése, és ennek perjogi következményeinek elmaradása aláássa az ügyvédi hivatás funkcionális függetlenségét, az ügyvédi karral szembeni közbizalmat is. Ha az ügyvéd a tisztességes eljáráshoz való alapjog egyes részjogosítványait gyakorolja, akkor azt törvényesen kell, hogy tegye és e körben kiemelt jelentősége van a garanciális szabályok betartásának, amelyek elősegítik azt, hogy az eljárás tisztességes és pártatlan legyen.
- [111] Mindezekből az alkotmányjogi érvekből következik véleményem szerint az, hogy az ügyvállalási korlát jogintézménye nem alaptörvény-ellenes és az ügyvállalási korláttal ellentétes jogcselekményeket perjogi szankciók is sújtják. Összességében úgy vélem, hogy a párhuzamos indokolásomban foglalt alkotmánybírói határozatok és alkotmányos összefüggések részletesebb ismertetése mindenképpen szükségesek ahhoz, hogy az érdemi alkotmányossági vizsgálat megalapozott legyen. Ezen megállapítások nélkül ugyanis nehezen ítélné meg ennek a fontos alkotmányossági kérdésnek az érdemi vetülete.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs alkotmánybíró különvéleménye

- [112] A határozat rendelkező részében kimondott alkotmányos követelménnyel nem értek egyet. Nem látom alátámasztottnak, hogy a tisztességes eljáráshoz való jogból kényszerítően következik az, hogy az ügyvéd képviseleti jogosultságának Pp. szerinti vizsgálata szükségszerűen kiterjed annak vizsgálatára is, hogy az ügyvéd a korábbi munkáltatójával szemben vállalhatja-e az adott per vitelét.
- [113] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerint „mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el”. Az Alaptörvény eme rendelkezése a felek számára biztosít jogot, kötelezettje pedig egyrészt a bíróság (folytassa le tisztességesen az eljárást), másrészt az állam (teremtse meg ennek garanciáit). Az eljárás tisztességessége felett örökös és az ítéletet meghozó bíró függetlensége és pártatlansága nem állítható párhuzamba az eljárás egyéb szereplőinek (így a képviselő) függetlenségével. Az ügyvédekkel szembeni közbizalom fontos és alkotmányosan elismert érték, de nem a tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványa.
- [114] Amennyiben egy képviselő az Ütv. 20. § (5) bekezdését megsértve vállal képviseletet, ez megalapozhatja fegyelmi és polgári jogi felelősségét, de ennek vizsgálata véleményem szerint meghaladja az alapügy kereteit.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

VIII. A Kúria határozatai

A Kúria Önkormányzati Tanácsának Köf.5026/2020/4. számú határozata

Az ügy száma: Köf.5026/2020/4.

A tanács tagja: Dr. Balogh Zsolt, a tanács elnöke, Dr. Kiss Árpád Lajos előadó bíró, Dr. Varga Eszter bíró

Az indítványozó: Győri Törvényszék

Az érintett önkormányzat: Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata (9021 Győr, Városház tér 1.)

Az ügy tárgya: önkormányzati rendelet törvényességének vizsgálata

Rendelkező rész

A Kúria Önkormányzati Tanácsa

- megállapítja, hogy Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének a Győri Építési Szabályzatról (GYÉSZ-ről) és Győr Szabályozási Tervéről szóló 1/2006. (01.25.) Ök. rendelet 103. §-ának a 03965 övezeti sorszámmal jelölt előírása törvénysértő, ezért azt ezen határozat közzétételével megsemmisíti;
- megállapítja, hogy Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének a Győri Építési Szabályzatról (GYÉSZ-ről) és Győr Szabályozási Tervéről szóló 1/2006. (01.25.) Ök. rendelet 103. §-ának a 03965 övezeti sorszámmal jelölt előírása nem alkalmazható a Győri Törvényszék előtt 1.K.700.211/2020. számon folyamatban lévő perben, valamint valamennyi, a jelen határozat meghozatalának időpontjában valamely bíróság előtt folyamatban lévő egyedi ügyben;
- elrendeli határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét;
- elrendeli, hogy a határozat közzétételére – a Magyar Közlönyben való közzétételt követő 8 napon belül – az önkormányzati rendeletek kihirdetésével azonos módon kerüljön sor.

Ezen határozat ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

Az indítvány alapjául szolgáló tényállás

- [1] A Győri Hulladékégető Kft. a Győr, .../2 hrsz.-ú ingatlanon végzi különböző hulladékok égetéssel történő ártalmatlanítását, hasznosítását és előkezelését, melyre 8.000 tonna/év kapacitásra egységes környezethasználati engedéllyel rendelkezik. A kapacitásbővítés iránti kérelmében a kapacitás 12.000 tonna/évre történő emelésének engedélyezését kérte.
- [2] A Győr-Moson-Sopron Megyei Kormányhivatal az elsőfokú határozatával évi 12.000 tonna hulladékmennyiség hulladékártalmatlanítási, hulladékhasznosítási előkezelési tevékenységre vonatkozóan hulladékgazdálkodási engedélyt, levegőtisztaság-védelmi engedélyt, környezetvédelmi működési engedélyt és egyben egységes környezethasználati engedélyt adott a Győri Hulladékégető Kft. alperesi érdekelt részére. A határozat XII. fejezet A) pontja szerint a hatóság azzal engedélyezte a kapacitásbővítést, hogy:
- „1. a jelen határozatban foglalt tevékenység, kizárólag a Győr MJV Közgyűlése 1/2006. (I.25.) Ök. rendelettel jóváhagyott Győr város szabályozási terve és helyi építési szabályzata (GYÉSZ) – mely szerint a 03965* sz. Hulladékkezelők és – lerakók különleges övezet (Khu) övezetbe van sorolva, az övezet egyedi előírása alapján a 2005-ben engedélyezett feldolgozási kapacitás tovább nem növelhető – tárgyi .../20 hrsz.-ú ingatlanra vonatkozó kapacitásbővítést engedélyező egyedi előírásainak módosításával végezhető el.
 2. A fenti GYÉSZ módosításról szóló döntést a Hatósághoz, annak jogerőre emelkedésétől számított 15 napon belül el kell juttatni.
 3. Amíg a győri .../2 helyrajzi számú ingatlan Győr MJV Közgyűlése 1/2006. (I.25.) Ök. rendelettel jóváhagyott Győr város szabályozási terve és helyi építési szabályzata (GYÉSZ) szerint a 03965* sz. Hulladékkezelők és lerakók

különleges övezet (Khu) övezetbe van sorolva, az övezet egyedi előírásai alapján a 2005-ben engedélyezett feldolgozási kapacitás tovább nem növelhető, és amíg ez az előírás módosításra nem kerül, addig az Ügyfél részére összesen 8000 t/év – 7000 t/év veszélyes hulladék, 1000 t/év nem veszélyes hulladék – az égetési technológiába átvehető hulladék mennyisége. A fenti mennyiségen belül a hasznosításra átvehető hulladékok mennyisége – amennyiben minimálisan a hulladék fűtőértéke a 13 MJ/kg értéket meghaladja 4.800 t/év – 4.200 t a veszélyes hulladék, 600 t/év a nem veszélyes hulladékok.”

- [3] A Pest Megyei Kormányhivatal, mint másodfokú hatóság a 2019. november 11. napján kelt, PE/KTFO/2497-10/2019. számú határozatával az elsőfokú határozatot megváltoztatta és többek között az elsőfokú határozat XII. fejezet A) pontjának törléséről rendelkezett. A határozat indokolása tartalmazza, hogy a Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének a Győri Építési Szabályzatról (GYÉSZ-ről) és Győr Szabályozási Tervéről szóló 1/2006. (01.25.) Ök. rendelet (a továbbiakban: GYÉSZ) alapját többek között az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 62. § (6) bekezdés 6. pontja képezi, amely szerint felhatalmazást kap a települési önkormányzat, hogy rendeletben állapítsa meg a helyi építési szabályzatát. A másodfokú hatóság utalt továbbá az Étv. hatályát rögzítő 1. § (1) bekezdésre, a helyi építési szabályzat fogalmát tartalmazó 2. § 11. pontra, a településfejlesztés és településrendezés célját tartalmazó 10. § (1) bekezdésre, valamint az Étv. 13. § (1) bekezdésére és arra, hogy az Alaptörvény 32. § (3) bekezdése szerint az önkormányzati rendelet más jogszabállyal nem lehet ellentétes. A hatóság kiemelte, hogy a GYÉSZ az Étv. felhatalmazása alapján született, szabályozása az önkormányzat közigazgatási területének településszerkezetére, annak területén történő építésekre, épületek elhelyezésére terjed ki és terjedhet ki. Tekintettel arra, hogy az engedélyes ált. kért kapacitásnövelés további épületek építésével nem jár, hanem a meglévő épületek kihasználása és kihasználtsága fog növekedni, így a GYÉSZ-t nem lehet úgy értelmezni, hogy az megtiltja az ilyen formájú, típusú kapacitásnövelést.
- [4] A jogerős határozattal szemben Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata keresettel élt, melynek folytán a közigazgatási per a Győri Törvényszék előtt 1.K.700.211/2020. számon van folyamatban. A kereset szerint a jogerős közigazgatási határozat jogszabálysértő, mert az elsőfokú határozatból törölt rendelkezés azt eredményezi, hogy a kapacitás bővítésére a GYÉSZ rendelkezéseivel ellentétesen, jogszabályba ütköző módon kerülhet sor.

Az indítvány és az önkormányzat védírata

- [5] A Győri Törvényszék (a továbbiakban: az indítványozó) az előtte folyó eljárásban az 1.K.700.211/2020/10. számú végzésében a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 144. §-a értelmében indítványozta annak megállapítását, hogy a GYÉSZ 103. §-ának 03965 övezeti sorszámmal jelölt előírása az Étv. 1. § (1) bekezdésébe, 2. § 11. pontjába és 13. § (1) bekezdésébe ütközik, kérte továbbá, hogy a Kúria Önkormányzati Tanácsa ezen rendelkezést a Kp. 146. § (1) bekezdés a) pontja alapján semmisítse meg. Az indítványozó egyidejűleg az eljárását felfüggesztette.
- [6] Az indítvány szerint az önkormányzat a hulladékégető – építési tevékenységgel nem járó – működési kapacitásának növelését annak ellenére tiltotta meg a GYÉSZ-ben, hogy az nem tartozik a helyi építés rendjének szabályozási körébe. A helyi építési szabályzat tartalmi kereteit meghatározó Étv. 13. § (1) bekezdés sem engedi a helyi építési szabályzat fogalmának olyan kiterjesztő értelmezését, hogy a települési önkormányzat a helyi építés rendjére hivatkozással korlátozhatja a hulladékégető működési teljesítményét. Ebből következően az Étv. 13. § (1) bekezdése nem biztosít jogkört arra, hogy a települési önkormányzat a helyi építési szabályzatban előírja a hulladékégető által „feldolgozható”, ártalmatlanítható hulladék mennyiségét.
- [7] A Kúria a Kp. 140. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó 42. § (1) bekezdése alapján az érintett önkormányzatot felhívta az indítványra vonatkozó nyilatkozata megtételére. Az önkormányzat védíratában az indítvány elutasítását kérte. Hivatkozott arra, hogy az „építés rendje” kifejezés alatt nem lehet kizárólag az építési tevékenységgel kapcsolatos előírásokat érteni, az Étv. 3. § (1) bekezdés b) pontja szerint ugyanis az épített környezet alakítását és védelmét a jogszabályokban előírt építészeti, településképi műszaki, biztonsági, egészségügyi, rendeltetési és használati, továbbá környezet- és természetvédelmi követelményekkel összhangban kell megvalósítani. A GYÉSZ pedig az építés rendjét annak feltételeinek és módjának meghatározással szabályozza.
- [8] Az önkormányzat utalt az Étv. és az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet (a továbbiakban: OTÉK) GYÉSZ megalkotásának időpontjában hatályos rendelkezéseire, kiemelve, hogy ezen rendelkezések előírták, hogy az érintett terület lakosságának életkörülményeiben bekövetkező hátrányos következmények elhárítása vagy csökkentése érdekében figyelemmel kell lenni az érintettek értékrendjére, szociális helyzetére, ezek várható változására, továbbá vizsgálni kell a lakosság életkörülményeit és

igényeit, ezen rendelkezések megengedték a felhasználás korlátozásának szabályozását. A GYÉSZ megalkotására megfelelő jogszabályi felhatalmazás mellett, a környezeti szempontok figyelembevétele mellett került sor.

- [9] Az önkormányzat kifejtette, hogy a GYÉSZ hivatkozott rendelkezésének megalkotását megelőzően széleskörű társadalmi egyeztetést folytatott le, melynek eredményeként „a jogalkotó egyértelműen a meglévő állapot konzerválását célozta meg a településrendészeti eszköz készítésekor. Az égetőmű működését adottságnak tekintve, az övezeti előírást nem változtató, meglévő rendeltetést és használati módot nem tiltó, vagy korlátozó szabályt alkotott”. Az egyeztetések során a beépítési százalék is megemelésre került. „Ennek az »alkunak« a következménye volt, hogy a GYÉSZ 103. §-ba egyedi előírás került”. A véleménye szerint a megalkotott szabályozásra az OTÉK 7. § (5) bekezdés 1. pontja biztosított lehetőséget.

A Kúria Önkormányzati Tanácsa döntésének indokolása

- [10] Az indítvány az alábbiak szerint megalapozott.
- [11] A Kúria Önkormányzati Tanácsa az indítványt a Kp. 141. § (2) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el. A Kp. 140. § (1) bekezdése szerint az indítványra a keresetlevél szabályait kell alkalmazni.
- [12] Az indítvánnyal érintett GYÉSZ rendelkezés a következő:
A GYÉSZ V. fejezet 103. §-ában található táblázat alábbi sora:

Övezet sorszám	Előírás
03965	A 2005-ben engedélyezett feldolgozási kapacitás tovább nem növelhető.

- [13] A Kúriának az indítvány alapján abban a kérdésben kellett állást foglalni, hogy az önkormányzatnak lehetősége van-e a helyi építési szabályzatban a hulladékfeldolgozási kapacitás szabályozására.
- [14] Elsőként az állapítható meg, hogy a támadott szabály, rendeletbe foglalt egyedi döntésnek tekinthető, amennyiben egy meghatározott jogalany – a Győri Hulladékégető Kft. – tevékenységére, tervezett kapacitásbővítésére vonatkozik. A rendelkezés egyedi döntés jellegét az önkormányzat is elismerte védiratában.
- [15] A Kúria már a Köf.5.047/2013/3. számú határozatában megállapította, hogy az Alaptörvény hatálybalépését követően „a Kúria – a normakontroll keretében – az önkormányzati rendeletek törvényességi vizsgálatát végzi, önálló törvényértelmezés keretében. A Kúria normakontroll eljárása során fennállónak tekinti hatáskörét a normába foglalt egyedi döntések törvényességi vizsgálatára is. Az Alaptörvény 25. cikk (2) bekezdés c) pontjába foglalt hatáskör, azaz az önkormányzati rendeletek törvényességi vizsgálata kiterjed az önkormányzati rendeletbe és azok mellékleteibe foglalt valamennyi rendelkezés vizsgálatára, függetlenül attól, hogy azok normatív vagy – tartalmában – egyedi döntést tartalmaznak. Ha nem így lenne, akkor a törvényességi vizsgálat – és egyben mindenfajta bírói felülvizsgálat – alól kikerülnének a rendeletbe foglalt egyedi döntések. Mindez – azon túl, hogy jogorvoslati problémákat is felvet – az önkormányzati működés törvényességi vizsgálatával kapcsolatos bírósági feladatoktól is idegen lenne.”
- [16] Az Alaptörvény 32. cikk (3) bekezdése szerint az önkormányzati rendelet más jogszabállyal nem lehet ellentétes. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint „a jogállamiság alkotmányos alapját jelentő jogbiztonság elvének egyik garanciája a jogforrási hierarchia érvényesülése. A jogforrási hierarchia azt jelenti, hogy az alacsonyabb szintű jogszabály tartalma nem lehet ellentétes magasabb szintű jogszabály rendelkezéseivel” {3132/2013. (VII. 2.) AB határozat, Indokolás [42], 3152/2016. (VII. 22.) AB határozat, Indokolás [14], 3019/2017. (II. 17.) AB határozat, Indokolás [26]}. Az Alaptörvény juttatja kifejezésre a hierarchikus rendet, a jogszabályok egymáshoz és az Alaptörvényhez való viszonyát.
- [17] A Kúria kiemeli, hogy az, hogy az önkormányzati rendelet más jogszabállyal nem lehet ellentétes nem korlátozódhat az önkormányzati rendelet megalkotásakor hatályos jogszabályokkal való összeütközés tilalmára, az önkormányzati rendelet ugyanis a jogforrási hierarchiában elfoglalt helye alapján sem megalkotásakor, sem azt követően nem lehet ellentétes más jogszabállyal. Mindez következik az Alaptörvény jogállamiságot deklaráló B) cikk (1) bekezdéséből és a jogbiztonság alapelvéből is.
- [18] Az Önkormányzati Tanács a Köf.5031/2012/11. számú határozata óta követett gyakorlata szerint a Kúria Önkormányzati Tanácsa az önkormányzati rendeletek törvényességi vizsgálata során az önkormányzati rendeleteket mindig a hatályos törvényekhez és a hatályos más jogszabályokhoz méri. A Kúria Önkormányzati Tanácsának – az Alaptörvény 25. cikk (2) bekezdés c) pontjában és a Bszi. 24. § (1) bekezdés f) pontjában foglalt hatáskörében eljárva – az Alaptörvényből és törvényből eredő feladata, hogy az önkormányzati normákat a törvényekkel

- összhangba hozza, illetőleg – az új jogalkotást tekintve – összhangban tartsa. Az önkormányzati rendszer hatályos szabályainak a mindenkor hatályos törvényekkel és más jogszabályokkal kell összhangban állni.
- [19] Nem annak volt tehát jelentősége az ügyben, hogy a GYÉSZ megalkotásakor milyen tartalmú jogszabályok voltak hatályban, hanem annak, hogy a támadott rendelkezés ellentétes-e más jogszabállyal.
- [20] Az Alaptörvény 32. cikk (2) bekezdése alapján az önkormányzatok egyrészt eredeti rendeletalkotó hatáskörrel rendelkeznek (törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére) másrészt törvényben kapott felhatalmazás alapján alkothatnak önkormányzati rendeletet (származékos rendeletalkotó hatáskör).
- [21] A települési önkormányzatok helyi építési szabályzat tárgyú rendelet alkotására való felhatalmazását az Étv. 62. § (6) bekezdés 6. pontja alapján biztosítja.
- [22] Az Étv. 1. § (1) bekezdése szerint az Étv. hatálya kiterjed az épített környezet alakítása és védelme körébe tartozóan:
- a) a településfejlesztésre és a települések területének rendezésére (a továbbiakban: településrendezés),
 - b) a településfejlesztés tervezése és a településrendezés tervezésére (a továbbiakban: településtervezés),
 - c) az épületek, műtárgyak (a továbbiakban együtt: építmények), valamint az építési munkák és építési tevékenységek építési előírásainak kialakítására,
 - d) az építmények építészeti-műszaki tervezésére (a továbbiakban: építészeti-műszaki tervezés),
 - e) az építmények kivitelezésére,
 - f) az építési termékek, anyagok, szerkezetek, berendezések és módszerek minőségi követelményeinek kialakítására,
 - g) az épített környezet emberhez méltó és esztétikus kialakítására, valamint az építészeti örökség védelmére,
 - h) a települések zöldfelületeivel kapcsolatos munkákra,
 - i) az a)–h) pontok körébe tartozó kutatásra, műszaki fejlesztésre és ezek eredményének alkalmazására,
 - j) az a)–i) pontokban foglaltakkal kapcsolatos feladatokra, hatáskörökre és hatósági jogkörökre, továbbá
 - k) az a)–j) pontokban foglaltakra vonatkozó szabályok megállapítására, alkalmazásuk ellenőrzésére és érvényre juttatására (a továbbiakban együtt: építésügy).
- [23] Az Étv. 2. § 11. pontja szerint helyi építési szabályzat: az építés rendjét a helyi sajátosságoknak megfelelően megállapító és biztosító települési (fővárosban a kerületi) önkormányzati rendelet, a Duna-parti építési szabályzat és a Városligeti építési szabályzat.
- [24] Az Étv. 13. § (1) bekezdése rögzíti, hogy az építés helyi rendjének biztosítása érdekében a települési önkormányzatnak az országos szabályoknak megfelelően, illetve az azokban megengedett eltérésekkel a település közigazgatási területének felhasználásával és beépítésével, továbbá a környezet természeti, táji és épített értékeinek védelmével kapcsolatos, a telkekhez fűződő sajátos helyi követelményeket, jogokat és kötelezettségeket helyi építési szabályzatban kell megállapítania.
- [25] Az OTÉK 1. § (1) bekezdése szerint területet használni, építmény elhelyezésére felhasználni, telket alakítani, építés alapjául szolgáló tervet elkészíteni, építményt építeni, átalakítani, bővíteni, felújítani, helyreállítani, korszerűsíteni, elmozdítani vagy lebontani, továbbá az építmény rendeltetését megváltoztatni e rendelet, valamint a helyi építési szabályzat rendelkezései szerint szabad.
- [26] A Kúria megállapította, hogy a helyi építési szabályzat speciális tartalmú önkormányzati rendelet, a szabályozási tárgyköre nem lehet tetszőleges, az így csak az építés rendjének a helyi sajátosságoknak megfelelő szabályozását tartalmazhatja. Az építés rendje ennek megfelelően az Étv. és az OTÉK hivatkozott rendelkezései között értelmezhető.
- [27] A jogalkotás alkotmányos és törvényből fakadó követelményeitől nem idegen, hogy meghatározott tárgykört szabályozó normák esetén az adott tárgykörrel össze nem függő szabályokat e speciális normában nem lehet elhelyezni. Ennek oka, hogy a speciális tárgykörű jogszabályok előkészítéséhez, megalkotásához, általában speciális jogalkotási eljárás vezet.
- [28] Az Alkotmánybíróság a 4/2006. (II. 15.) AB határozatában a Magyar Köztársaság 2005. évi költségvetéséről szóló 2004. évi CXXXV. törvényből megsemmisítette azokat a rendelkezéseket, amelyek más törvények módosításait is tartalmazták. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a költségvetés speciális tárgyára tekintettel – az Országgyűlés jóváhagyja az állami költségvetést – a költségvetési törvényhez semmilyen más törvény nem kapcsolódhat, a további törvényi módosítások a kiemelt tárgynak a szabályozásától elválasztandók. Az Alkotmánybíróság azt is megállapította, hogy a speciális előkészítési és végrehajtási eljárással megalkotandó normák ekkénti megőrzése a demokratikus jogalkotási eljárástól elválaszthatatlan.
- [29] Az önkormányzati rendeletalkotást tekintve is találunk speciális szabályozási tárgyakat. Ilyennek tekinthetjük az önkormányzatok szervezeti-és működési szabályzatáról szóló rendeletét [Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés d) pont, Mötv. 53. §] amelynek megalkotásához vezető eljárás és annak tárgya is kötött. Speciális normának

tekinthetjük továbbá az önkormányzat költségvetéséről és zárszámadásról szóló rendeletét [Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés f) pont, Mötv. 111–116. §-ok], de speciális tárgyú jogszabályok a településrendezési eszközök [Étv. 9/B. § (2) bekezdés], köztük a helyi építési szabályzat is. Az Étv. 13. § (1) bekezdése – a fent bemutatott módon – meghatározza a helyi építési szabályzat szabályozásának célját a 13. § (2) bekezdés pedig a szabályozási tárgyakat, amelyeket építési tevékenység esetén figyelembe kell venni (pl. övezetet, megengedett legnagyobb beépítettséget, szabályozási vonalat stb.).

- [30] A Kúria rámutat: a településrendezési eszközök, így a helyi építési szabályzat elfogadási eljárása eltér az önkormányzati rendeletalkotás általános szabályaitól. Eltér, amennyiben előre meghatározott véleményezési és egyeztetési eljárás kell, hogy megelőzze a normaalkotást [Étv. 8. §, 30/C. §]. A jelenleg hatályos Étv. 8. § (2) bekezdése értelmében a településfejlesztési koncepciót, az integrált településfejlesztési stratégiát és a településrendezési eszközöket a települési önkormányzat a településfejlesztési koncepció, az integrált településfejlesztési stratégia és a településrendezési eszközök elkészítéséről és elfogadásáról szóló kormányrendeletben foglaltak szerint a megállapításuk előtt véleményeztetni. (2013. január 1 előtt a véleményeztetési eljárás szabályait az Étv. 9. §-a tartalmazta.)
- [31] A Kúria többször vizsgálta már a helyi építési szabályzat megalkotásához kapcsolódó speciális eljárási szabályok betartását. A Kúria a Köf.5055/2013. számú határozatában megállapította, hogy az érdekelt államigazgatási szervekkel való egyeztetés kötelezettsége és a lakosság bevonása az eljárásba olyan garanciális jellegű eljárási követelményeket jelent, amelyeket a jogi szabályozás nem ír elő más önkormányzati rendelet megalkotása során. Megállapítható így, hogy az önkormányzat képviselő-testülete nem rendelkezik szabad döntési lehetőséggel abban a tekintetben, hogy a helyi építési előírások megállapításáról az Étv.-ben szabályozott eljárási rendben elfogadott helyi építési szabályzatban, vagy ezen eljárási kötöttségek nélkül elfogadott önkormányzati rendeletben rendelkezik-e. (Ezt az értelmezést megerősítette később pl. a Köf. 5030/2018/3. számú határozat is [38]).
- [32] Megállapítható tehát, hogy a jogalkotási eljárás különös garanciái érvényesülnek a helyi építési szabályzat esetén is, az építési szabályzatról szóló önkormányzati rendelet is olyan jogszabály, amelyben csak a törvényekben meghatározott tárgyak szabályozhatók, az építés rendjétől való eltérő szabályoknak a helyi építési szabályokban nincs helye.
- [33] Az érintett önkormányzat hivatkozásival ellentétben továbbá nem bővíti a helyi építési szabályzat megalkotására vonatkozó jogalkotási felhatalmazás kereteit az, hogy az Étv. 3. § (1) bekezdés b) pontja szerint a környezet- és természetvédelmi követelményeket is szem előtt kell tartani.
- [34] Ebből következően a hulladékfeldolgozási kapacitás korlátozása nem tekinthető az építés rendjének körébe tartozó, helyi építési szabályzat által meghatározható rendelkezésnek, a GYÉSZ V. fejezet 103. §-ában található vizsgált rendelkezés nem függ össze az építés rendjének helyi sajátosságok szerinti megalkotásával, mivel a szabály így önmagában egy kapacitásbővítési tilalmat tartalmaz. Mint ahogy az ügy irataiból is kiderül a Győri Hulladékégető Kft. – mint a norma címzettje – a kapacitásbővítést építési tevékenység nélkül is meg tudja valósítani, viszont a GYÉSZ-ben foglalt tilalom erre az esetre is vonatkozik. Az önkormányzat ezért olyan szabályt foglalt a helyi építési szabályzatba, mint speciális önkormányzati normába, amely független az építésügyi helyi szabályozásától.
- [35] A Kúria megítélése szerint az önkormányzat védíratában megjelölt OTÉK 4. § (3) bekezdése és 7. § (5) bekezdés e) pontja nem ad felhatalmazást a GYÉSZ indítványban támadott rendelkezésének megalkotására. Az OTÉK 4. § (3) bekezdésében is az építés rendjével összefüggő szabályok megalkotása szerepel, a 7. § (5) bekezdés 1) pontja pedig az övezetek felhasználásáról szól. A Kúria egyébiránt megjegyzi, hogy az OTÉK mint kormányrendelet, az Alaptörvény 32. cikk (2) bekezdése alapján, törvénynél alacsonyabb szintű jogszabályként már jogforrási minősége miatt sem hatalmazhat fel, vagy kötelezhet önkormányzatot rendeletalkotásra.
- [36] Mindezek alapján megállapítható, hogy a GYÉSZ indítvánnyal érintett rendelkezései ellentétesek az Étv. hivatkozott rendelkezéseivel, ezért a Kp. 146. § (1) bekezdése szerint megállapította azok más jogszabályba ütközését, illetve azokat az a) pont rendelkezései alapján megsemmisítette. A Kp. 147. § (1) bekezdése szerint a megsemmisített önkormányzati rendelet, illetve annak rendelkezése nem alkalmazható a bíróság előtt folyamatban lévő egyedi ügyben, valamint valamennyi, a megsemmisítés időpontjában valamely bíróság előtt folyamatban lévő egyedi ügyben. A Kúria ez alapján általános alkalmazási tilalmat rendelt el.
- [37] A Kúria végezetül megjegyzi, hogy a fentebb kifejtettek nem jelentik egyúttal azt is, hogy a helyi önkormányzat az általa a védíratában hivatkozott célok elérése érdekében eszköztelen lenne. A hulladékégetői kapacitása növelésének korlátozása lehet legitim cél, egy ilyen törekvés az Alaptörvény 31. cikk (1) bekezdésben meghatározott helyi közügynek tekinthető. Az önkormányzat – mint ahogy azt a védírata is tartalmazza – számos más módon elérheti a kapacitásbővítés tilalmát, a vonatkozó tárgyban (pl. környezetvédelem) rendeletalkotásra is van lehetőség.

- [38] Összefoglalva: A Kúria azt állapította meg, hogy a vitatott rendelkezés helyi építési szabályzatba foglalása nem egyeztethető össze az Étv.-vel; a GYÉSZ V. fejezet 103. §-ában található megtámadott szabály törvényellenessége az Étv. 2. § 11. pontja és 13. §-a alapján áll fenn.

Záró rész

- [39] A Kúria az indítványt a Kp. 141. § (2) bekezdése szerint tárgyaláson kívül bírálta el.
- [40] A Magyar Közlönyben történő közzététel a Kp. 146. § (2) bekezdésén, a helyben történő közzététel a Kp. 142. § (3) bekezdésén alapul.
- [41] Jelen eljárásban a Kp. 141. § (4) bekezdése alapján az önkormányzati rendelet törvényességének vizsgálatára irányuló eljárásban a feleket teljes költségmentesség illeti meg és saját költségeiket maguk viselik.
- [42] A határozat elleni jogorvoslatot a Kp. 116. § d) pontja zárja ki. A Kúria határozata a Kp. 146. § (5) bekezdése alapján mindenkire nézve kötelező.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Balogh Zsolt s. k., a tanács elnöke, Dr. Kiss Árpád Lajos s. k., előadó bíró, Dr. Varga Eszter s. k., bíró

IX. Határozatok Tára

A köztársasági elnök 1/2021. (I. 7.) KE határozata a bírósági ülnökök soron kívüli választása időpontjának kitűzéséről

A bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény 216. § (2) bekezdése alapján – az Országos Bírósági Hivatal elnökének javaslatára – a Pesti Központi Kerületi Bíróság ülnökeinek soron kívüli választását a 2021. március 15. napja és 2021. április 30. napja közé eső időtartamra tűzöm ki.

Budapest, 2020. december 18.

Áder János s. k.,
köztársasági elnök

KEH ügyszám: KEH/04656-2/2020.

A Kormány 1002/2021. (I. 7.) Korm. határozata a Kossuth Lajos téri Igazságügyi Palota és Agrárminisztérium épület rekonstrukciójával kapcsolatos intézkedésekről

1. A Kormány

- a) a Steindl Imre Program egyes elemei megvalósításának előkészítését végző állami tulajdonú nonprofit gazdasági társaság alapításáról szóló 1788/2016. (XII. 17.) Korm. határozat 5. pont a) alpontjában és 6. pontjában, a Budapest V. kerület, Alkotmány utca alatt megépítésre kerülő mélygarázs megvalósítása érdekében a Beruházás Előkészítési Alap alcím terhére történő előirányzat-átcsoportosításról szóló 1574/2017. (VIII. 28.) Korm. határozatban, a Steindl Imre Program harmadik ütemével kapcsolatos egyes döntések meghozataláról szóló 2025/2017. (XII. 22.) Korm. határozat 1. és 2. pontjában, a Steindl Imre Program harmadik ütemével kapcsolatos további döntések meghozataláról szóló 1372/2018. (VIII. 13.) Korm. határozat 1–4. pontjában foglaltakkal összhangban, az Agrárminisztérium épület és az Igazságügyi Palota beruházások kapcsán egyetért azzal, hogy
 - aa) az Agrárminisztérium épülete alatt mélygarázs valósuljon meg, amelyet parkolószám tekintetében az Igazságügyi Palota használói 23%, az Agrárminisztérium épület használói 77% arányban használjanak,
 - ab) az Agrárminisztérium épületben az Agrárminisztérium épület és az Igazságügyi Palota használói számára nyitott étkezde jöjjön létre,
 - ac) az Agrárminisztérium épület középső udvara lefedésével létrejövő tér az Agrárminisztérium működésének zavarása nélkül működő, de publikus, minden érdeklődő számára nyitott, a Kossuth Lajos tér és a Kozma Ferenc utca közötti akadálytalan gyalogos átközelkedést biztosító, az épület funkciójához kapcsolódó tartalmú installáció bemutatására alkalmas közösségi térként funkcionáljon,
 - ad) az Agrárminisztérium épület Alkotmány utcával szomszédos épületszárnyának földszintjén a Nemzeti Összetartozás Emlékhelye tematikájához kötődő, az Agrárminisztérium épület részét képező, de attól függetlenül üzemeltetett, az Országgyűlés Hivatala által megvalósított nyilvános kiállítótér jöjjön létre,
 - ae) az Agrárminisztérium épületben hungarikumok bemutatására és árusítására szolgáló mintapince és üzlethelyiség, valamint nyilvános étterem jöjjön létre,

- af) az Agrárminisztérium épület és az Igazságügyi Palota rekonstrukciójának megvalósulását követően, a két épület egymással való műszaki kapcsolatára – így különösen a közösen használt mélygarázsra és étkezdére, a közös fűtési rendszerre és fűtőberendezésre, valamint ezzel összefüggésben a közös épületfelügyeleti rendszerre – és a kiemelt nemzeti emlékhely sajátosságaira tekintettel összehangolt üzemeltetési rendszer kidolgozása szükséges oly módon, hogy az maradéktalanul biztosítsa a Kúria független működésének feltételeit,
- ag) tekintettel arra, hogy az Igazságügyi Palota méreténél fogva nem alkalmas a rekonstrukciót követően beköltöző Kúria teljes szervezetének elhelyezésére, a Kúria egyes szervezeti egységei valamely, az Igazságügyi Palota közelében lévő, állami tulajdonban álló épületben kerüljenek elhelyezésre,
- ah) az Agrárminisztérium épület rekonstrukcióját követően az épületbe az Agrárminisztérium szervezete és annak háttérintézményei költözzenek be,
- ai) az Agrárminisztérium épület és az Igazságügyi Palota rekonstrukcióját oly módon kell megszervezni, hogy az af) alpontban hivatkozott műszaki összefüggések ellenére bármelyik beruházás elmaradása vagy késedelme ne akadályozza a másik beruházás megvalósítását és használatbavételét,
- aj) az Agrárminisztérium épület beruházás megvalósítása érdekében a Kozma Ferenc utcában közlekedő trolibusz-viszonylatok ideiglenesen, a beruházás lezárásáig áthelyezésre kerüljenek;
- b) felhívja a Miniszterelnökséget vezető minisztert és felkéri az Országgyűlés Hivatalának főigazgatóját, hogy a Steindl Imre Program Nonprofit Zártkörűen Működő Részvénytársaság (a továbbiakban: Steindl Imre Program Nonprofit Zrt.) útján gondoskodjanak az Igazságügyi Palotában elhelyezésre kerülő, a magyar igazságszolgáltatás történetét, szervezetét és működését, valamint az Igazságügyi Palota épület történetét bemutató kiállítás koncepciójának kidolgozásáról;
- Felelős:* Miniszterelnökséget vezető miniszter
Határidő: 2021. május 31.
- c) felhívja a Miniszterelnökséget vezető minisztert és felkéri az Országgyűlés Hivatalának főigazgatóját, hogy az a) pont af) alpontjában foglaltakra figyelemmel a Steindl Imre Program Nonprofit Zrt. útján gondoskodjanak az Agrárminisztérium épület és az Igazságügyi Palota összehangolt vagy közös üzemeltetésére vonatkozó koncepció kidolgozásáról;
- Felelős:* Miniszterelnökséget vezető miniszter
Határidő: 2021. június 30.
- d) felhívja a Miniszterelnökséget vezető minisztert és felkéri az Országgyűlés Hivatalának főigazgatóját, hogy a Steindl Imre Program Nonprofit Zrt. útján, az a) pont ag) alpontjában meghatározott cél érdekében, a nemzeti vagyon kezeléséért felelős tárca nélküli miniszter bevonásával, az érintettekkel való konzultációval vizsgálják meg, hogy az Igazságügyi Palota rekonstrukcióját követően, az Igazságügyi Palotában el nem férő Kúria szervezeti egységei mely, az Igazságügyi Palota közelében lévő, állami tulajdonban álló épületben helyezhetők el, és készítsenek erről előterjesztést a Kormány részére;
- Felelős:* Miniszterelnökséget vezető miniszter
nemzeti vagyon kezeléséért felelős tárca nélküli miniszter
Határidő: 2021. március 31.
- e) úgy határoz, hogy a Budapest V. kerület belterület 24898 helyrajzi számú ingatlant (Igazságügyi Palota) az állami vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvény 24. § (2) bekezdés e) pontja alapján versenyeztetés mellőzésével a Budapest V. kerület Kossuth Lajos téri beruházási programmal összefüggő közigazgatási hatósági ügyek kiemelt jelentőségű ügyé nyilvánításáról és az eljáró hatóságok kijelöléséről szóló 100/2012. (V. 16.) Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés d) pontja és 3/A. §-a alapján fennálló közfeladat és abból fakadó közérdekű cél ellátásának elősegítése érdekében, a Steindl Imre Program Nonprofit Zrt. részére ingyenesen használatba adja, egyúttal felhívja
- ea) a nemzeti vagyon kezeléséért felelős tárca nélküli minisztert, hogy a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zártkörűen működő Részvénytársaság (a továbbiakban: MNV Zrt.) útján az Igazságügyi Palotának az MNV Zrt. közvetlen kezelésében álló része tekintetében, valamint
- eb) az emberi erőforrások miniszterét, hogy az Igazságügyi Palotának a Néprajzi Múzeum vagyonkezelése alatt álló része tekintetében gondoskodjanak a beruházó Steindl Imre Program Nonprofit Zrt.-vel megállapodások megkötéséről az Igazságügyi Palota rekonstrukciójának megvalósításával kapcsolatosan szükséges hozzájárulások kiadásáról;

Felelős: az ea) alpont tekintetében a nemzeti vagyon kezeléséért felelős tárca nélküli miniszter
az eb) alpont tekintetében az emberi erőforrások minisztere

Határidő: azonnal

f) felhívja a Miniszterelnökséget vezető minisztert, hogy az emberi erőforrások minisztere bevonásával

fa) készítsen nyilvántartást a korábban az Igazságügyi Palota épületének berendezését (szobrok, festmények, bútorok stb.) képező, az Igazságügyi Palota épületéből kikerült műtárgyakról együttműködve az illetékes állami szervekkel, állami és önkormányzati fenntartású múzeumokkal, közgyűjteményekkel és a Steindl Imre Program Nonprofit Zrt.-vel,

fb) készítsen előterjesztést a nyilvántartás szerinti, fellelt műtárgyak Igazságügyi Palota épületében való elhelyezése érdekében szükséges intézkedésekről és forrásigényekről.

Felelős: Miniszterelnökséget vezető miniszter
emberi erőforrások minisztere

Határidő: az fa) alpont tekintetében 2021. március 31.

az fb) alpont tekintetében 2021. június 30.

2. A Steindl Imre Programra vonatkozó egyes részhatáridők egységesítéséről szóló 1444/2019. (VII. 26.) Korm. határozat 1. és 2. pontjában a „2021. január 31.” szövegrész helyébe a „2021. május 31.” szöveg lép.

Orbán Viktor s. k.,
miniszterelnök

A Magyar Közlönyt az Igazságügyi Minisztérium szerkeszti.

A szerkesztésért felelős: dr. Salgó László Péter.

A szerkesztőség címe: 1051 Budapest, Nádor utca 22.

A Magyar Közlöny hiteles tartalma elektronikus dokumentumként a <http://www.magyarokozlony.hu> honlapon érhető el.